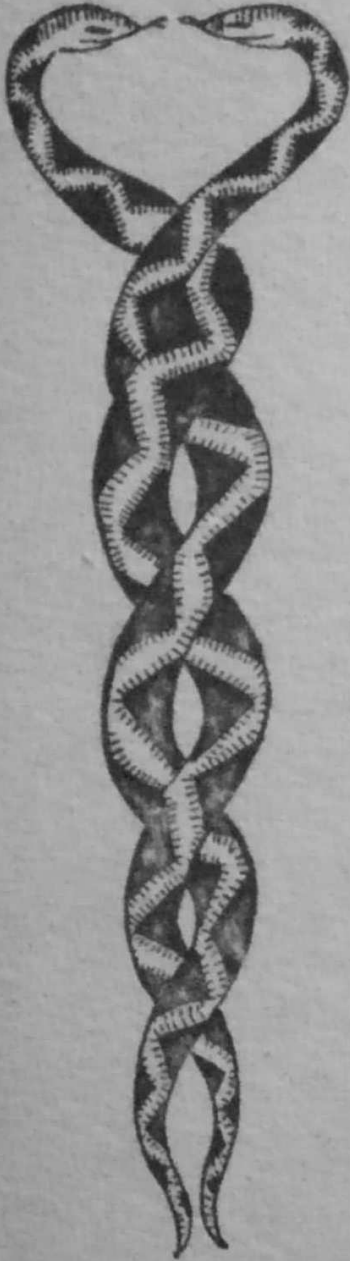

YOUENN OLIER

E NEZ

AR

VERTUZ

III

**ROAZHON
GEVRED
1965**

E N E Z A R V E R T U Z

P E M P V E T K E V R E N N

T o u e l l h a d i d o u e l l

TAOLENN AR PEMPVET KEVRENN

1.-Daou donkadur.	p. 1
2.- An nijadell.	6
3.- Laniltud.	10
4.- Diviz ouzh taol.	15
5.- Trubuilhoù Tudi.	17
6.- Un dro e kêr.	20
7.- Balvent.	26
8.- Er redva-kon.	29
9.- Nozvezh ar spont.	33
10.- Ar seziz.	38
11.- Tec'hadenn.	45
12.- Ar ouezidi.	50
13.- Konomor a gont e vuhez.	55
14.- Ar pred.	59
15.- O vevañ gant ar "Fraspotch".	61
16.- Kiriadiñ diouzh ar "Easpotch".	65
17.- Paket adarre gant Ledeneziz!	70
18.- Va emwel gant tad Maria.	74
19.- Ar weladenn da Abboell.	77
20.- Breutaenn gant Lansoc'h.	81
21.- Penaos e teuis a-benn da eurediñ gant Maria.	84
22.- Ewod ar Breudoù.	88
23.- Dismantr.	92
24.- Rozaber.	96
25.- Ur muntr.	103
26.- Diviz gant ar wrac'h.	106
27.- En ti-bac'h.	109
28.- Heskinezeh.	114
29.- An distro d'ar gêr.	118
KLOZADUR :	122

Pennad 1

Daou donkadur

D'ar c'houlz-se en doa paouezet Keralen a gomz epad ur pennad. Skuizh en em sante. Aet e oa an noz war-rack ; al loar a oa dija war an diskar hag ar stered a steuzie a unanoù adreñv an dremmwel. Duoc'h e oa an deñvalijenn eget kent : lezet e oa bet an tantadoù da vervel ; ne chome mui nemet glaouennoù arruz a droe goustadik da ludu. Keralen en devoa bet a-greiz-holl ur merzad iskis : kavout a rae dezhañ ne oa mui Morgan ouzh e selaou ; ne glev mui e anal. Pishaat a reas e sell : Morgan en doa serret e zaoulagad e gwirionez.

- Morgan ! " a c'halvas.
Ar c'hlañvour a skrijas.
- Petra ' zo ? " a c'houlennas.

- Me ' soñje din e oac'h fatet ha n'edoc'h mui o selaou ac'hanon.

- Bezit dinec'h," eme Vorgan. "Gwall sempl ez on moarvat ; n'em eus nerzh ebet da fiñval hogen ho selaou a c'hellan ervat."

Keralen a laoskas un huanad a zisamm.

- Aon am boa zoken na vijec'h marv," emezañ.

- Kement-se a c'hoarvezo abred pe ziwezhat. Perak avat en em chalañ ? Va gwalc'h am eus bet eus ar vuhez."

Keralen a roas peoc'h adarre. Dezevout a rae e ve da loc'hañ adal tarzh-an-deiz antrohoz a-benn tizhout hep dale ur gêr elec'h e c'hellfe Morgan bezañ prederiet gwell eget en ur c'hamp soudarded. Piv a vije bet gouest d'e sikour e-touez e gompagnuned ? Mezeg ebet ne oa deuet gantañ. Ur c'hoantad en devoe da vont davet Lansoc'h. Hogen ne gredas ket. Hemañ a oa kousket evel ar re all emic'hañ. Ha, ne vern penaos, ne vije ket evit e harpañ kennebeut. Mouezh ar c'hlañvour a savas adarre.

- Perak ne gendalc'hit ket gant ho tanevell,

Keralen ?
- Marteze ho skuzhin muioc'h c'hoazh..."
Un tammig mousc'hoarzh a zeuas war vuzelloù disliv

Morgan.
- Er stad m'on erru ne ra ket kalz a forzh, keneil."
Keralen avat a derme bepred. En diwezh evelato e stagas da gomz.

- Kenderc'hel a rin eta, d'ho tiduiñ avat, Morgan, rak ar prouiadoù a ervevis war-lerc'h va chomadenn e Kernecost n'int ket gwall vourrus ha diegi am bez bepred d'o envarañ.

Miz Meurzh ha miz Ebrel a dremenas evel hen, Morgan. Distroet e oa tad Maria d'ar gêrbenn. Berañ a rae an deizioù hep gouzout din ha padal e hañvalent bezañ peurbadus pa gounen anezho a c'houdevezh. Ar c'hontrol e oa eus va buhez er Ramgêr elec'h e oa hir an devezhioù din, berr ha dister avat ar soñj a zalc'hen anezho ken en em c'houlenn a-wechoù ha bevañ pe huñvreal em boa graet. Krediñ ha goanagiñ a rae em bije gallet kenderc'hel da dañva da vikien ar peoc'h hag ar wenvidigezh a oa bet va lod e Kerneost. Lansoc'h avat, abarzh pell, a zeuas d'am zrubiilhañ adarre: lavaret e vije bet e trouksante e oa an Enezenn o vont da glask ur wech c'hoazh dont e darempred ganin. Hag evit parrat ouzh kement-se e iriennas va c'has da veajiñ a nevez. Bremaik e tisplegin, Morgan, penaos e itrikas va fellast diouzh Maria evit ur pennad amzer. Ur barrad gwarizi marteze, daoust d'ar pezh a gonte din a-hend-all, a voe kiriek ivez, moarvat, d'e vennad.

Biskoazh kent n'en devoa Lansoc'h va atersat a-zivout va darempredoù gant Maria. Gouzout a rae emichañs en em garemp hag un tamm morc'hed am beze a-wechoù o soñjal ne oa ket va mignon ken diseblant ouzh Maria ha ma rae van da vezañ ; re sklaer e oa ar selloù a bare war Varia bep an amzer, pa grede moarvat ne daolen ket pled outañ ; ha me neuze en em sante kablus egiz p'em bije laeret digantañ ar pezh en devoa profet din koulskoude. Hogen divizef e oa etrezomp, dre guzh, koulz lavaret, ne vije graet anv nepred ganecomp eus pezh a oa o chalañ pep hini a zevri bev e gwirionez. A-hend-all ne oan ket sur morse da gompren ervat e diviliadoù gwirion rak gouest e oa Lansoc'h d'en em ziskouez digas ha seder egiz ma kare ken e tiskreden mour a dro e oa marteze foll awalc'h evit bezañ kavet ar peoc'h en dilez en devoa graet.

Un devezh e oan chomet va unan er gêr. Aet e oa Maria d'ar stêr da gannañ al lien a-gevret gant unan eus ar mitizhien. Graet em boa un tammig tro war ar maez war-du ar c'head. Edo an delioù o paouez diglorañ ; glas tener e cant c'hoazh, hogos treuzwelus dindan bannoù heol an nevez-amzer. A-greiz-holl, adreñv kamdro ar wendenn, em boa spurmantet Lansoc'h azezet war ur pennskod ; diflach e oa, serr e zaoulagad, egiz pa vije bet o vorediñ ; ul levr a oa digor en e gichen, war ar raden. Skrijal en devoa graet o klevout va c'hammedoù. Savet e oa en e sav ha ruziet en doa trumm.

- Amañ oc'h deuet, Keralen, hoc'h unan ?
- Strafuihet e seblante bezañ.
- Egiz ma welit, Lansoc'h, o pourmen emeon.
- Da reiñ kerse dezhañ e ouzhpennis :
- Aet eo Maria d'ober kouez.
- Gwir eo, emezañ. "Dimerc'her eo hiziv,"

Dilavar e chomjomp epad ur pennad. Kerzhet hor boa endro war-du ar parkeier. En diabell e verzemp Kerneost. Tost deomp e oa un ti-herkennerezh ; deuet e oan di ur wech bennak a ziarak. Ledeneziz dieub a laboure ennañ hepken. Ne vezent gwelet nemet c'pad devezhioù kentañ ar sizhun. Diskar a raent gwez, heskennat hag ober plenkennoù anezho. Neuze, d'ar yaou, e samment ar plenkennoù-se ebarzh tumporalloù ha dezougen a raent anezho da Lezaleg, teir lev alese, d'o gwerzhañ da gilvizion ar gêrig-se.

- Lezaleg," a c'houlennis, "daoust ha n'eo ket bet ho eontr Tudi o vevañ eno." Un damsoñj am boa dalc'het eus pezh en devoa Lansoc'h displeget din ur wech bennak.
- Eo, end-eeun," a eilgomzas va c'heneil.
- Me ' gave din e felle deoc'h mont d'e gavout.
- Aet on ivez, un nebeut bloavezhioù zo, arak din en em enoustlañ e kenrevioù ar reter. Emaon esoiñ ober ur gwel dezhañ adarre a-benn an hañv. Marteze e c'hellfec'h dont ganin..."

Ardevel a reas, o klask petra lavarout. N'ouien ket mat petra ranken respont dezhañ. Lansoc'h avat a gendalc'has.

- Un den speredet dreist a zo eus Tudi, un dan fur muic'h c'hoazh. Talvoudus e vefe deoc'h moarvat ober anaoudegezh gantañ.

- Kozh eo ? " a c'houlennis.
- N'eo ket gwall gozh : un tri-ugent vloaz bennak."

Tapet hor boa a-benn neuze an hent bras hag aesoc'h e voe deomp bale war ar chaoser. Difraeañ a rejomp rak hogos kreisteiz e oa ha mennout a raemp bezañ degouezhat e koulz evit merenn.

Goude ar pred e tistroas Maria d'ar stêr gant ur boutegad kreziou da welc'hiñ ha menel a ris gant Lansoc'h er gêr. Aet e oa Konan da Lezaleg ivez da werzhañ loened e kenvarc'had ar pastell-vro ; danvez d'ober dilhad ha dafaroh a bep seurt en devoa da bourchas ivez ; ne vije ket distro moarvat abarzh diwezhat da noz. Hon unan penn e oamp eta e Kerneost. Tomm grizias e vije an devezh e doare ha n'hor boa ket c'hoant mont da bourmen er-maez. Kavet hor boa repu e sal vras al levraoueg e kornog an ti. Harpet e oa ar sal-se war bileroù prenn derv kizellet. Goloet e oa teir moger anezhi gant astelladoù levrioù, skeudennet ha dornskrivet kalz anezho. Un daol hir hag uhel a oa bet lakaet etre daou biler, e skarz d'ar brenestr : hemañ a oa digor d'an ampoent, daoust d'an tommer, ha karget e oa ar sal a sklerijenn. Un daol all, izalc'h, a oa stag ouzh ar voger dindan ar brenestr end-eeun, a veskell ; lastret e oa en devezh-se gant kalc'hoù, pedoù-liv ha pluennoù eleizh: a-hed ar sizhun dremenet e oa bet eontr Maria o studiañ hag o skrivañ eno.

Kregiñ a ris el levr kentañ a gouezhas dindan va

dorn. Bez e oa anezhañ ur roll eus al levrioù a oa bet kavadenet da geñver an Dizoloidegezh, gant anvioù ar ouizieion o doa embannet ha studiet anezho. Pezh a skoas va spered e voe lenn anv eontr Lansoc'h en o zouez, koulz hag hini ar c'helenner em boa klevet kel anezhañ meur a wech endev, Konomor.

- Dal!! emeve. "Amañ em eus kavet anv ho kelenner kozh, Konomor e oa kont anezhañ en devezh all. Petra eo deuet an den-se da vezañ ?"

Lansoc'h a oa o follennata un dornskrid kozh en devoa tennet diwar an astelloù. Mousc'hoarzhin a reas o klevout va goulnn.

- Marteze awalc'h n'emañ ket pell ac'halen ken-nebut," a respontas. "Klasket en doa skignañ menozioù direizhkredennek awalc'h el Ledenez. A-hervez, dres, e oa bet diheñchet gant hen levrioù zo en doa pleustret warno hag a blede gant an arboellerezh. A-du e oa gant an armerzh prevez ha esaset en doa lakaat izili uhelboellgor ar vro da lodañ e venozioù. Gouez dezhañ e oa an armerzh prevez surañ hadiogelañ tu da ziorren al Ledenez. Ne selaoujod ket outañ avat. Berzet e voe outañ skignañ e venozioù. Koll a reas e blas kelenner e Skol-veur Loranon. A-benn ar fin e voe harzet, barnet ha kendaonet d'an harlu.

- Marv eo bremañ ?

Lansoc'h a savas e zaoulagad diwar al levr e oa o flouañ ar c'hein anezhañ. Mousc'hoarzhin a rae bepred.

- Ne gav ket din. Emichañ en deus kavet repu e-touez gouezidi ar menezioù, un tammig larkoc'h, e kornog ar vro, nepell diouzh Laniltud elec'h emañ va eontr o chom bremañ. Gennet eo ar gêr-se etre ar geunioù hag gwezeg ar menezioù hag epad pell e voe anezhi dreist-holl ur c'hreñlec'h a oa mennet da zizarbenn argadoù ar ouezidi en amzer wechall...

- Gwir eo," emezon, "hoc'h eus kinniget din mont d'ober ur gwel d'ho eontr du-se hogen n'hoc'h eus ket displeget din penaos eo aet hemañ d'ober e annez keit all diouzh ar gêrbenn, ken pell diouzh an holl gwirionez."

Lansoc'h a dermas da gomz epad ur pennad. Lakaet en doa endro e levr war an astelloù ha graet un nebeut kammedoù dre al levrac'hoeg, dic'hoarzh en dro-mañ.

- Diaes eo din kompren ervat va eontr Tudi,"

emezañ. "Mignon bras e oa da dad Maria evel d'am zad a zo marv arak din tizhout pemp bloaz. Eñ a zo bet kelenner va yaouankiz war un dro gant Urien. Eñ an hini eo en deus degaset ar peoc'h e kornog ar vro tregont vloaz zo, p'o doa kroget meuriadoù zo eus ar goadeg da argadiñ kendrevioù ar c'hornog, dre 'n arbenn ma oant marnac'h a-grenn da heul ur vosenn hag a ziouenne neuze ar jiboez e oant kustum da hemolc'hiñ. An atantoù distro a veze taget ganto peurvuiañ; tangwallañ a raent an tiez-annez, lazhadegañ an dud a oa

chomet war-lerc'h, kas ganto ar chatal en o c'hoadeier. Elec'h ober brezel dezho egiz ma raed e kornioù all ar vro, distrujañ anezho egiz c'hwenn pe sklavaat anezho, en doa kavet gwell skoulmañ emglev ganto ha pourchas bevañs dezho epad ma renje an naonegezh. Kinniget en doa zoken neuze dirak breudoù ar vro en em vod bep pemp bloaz o c'helenn war yezh al Ledenez hag o degemer en diwezh da geodedourion, dre 'n arbenn ma oa ar ouezidi-se, war a lavare, diskennidi eus gouenn gozh al Ledenez ha n'o doa ket bet amzer da zeskiñ ar yezh vroadel d'ar c'houlz ma oa erru an Drouziwezh.

Gwall varnet e voe e emzalc'h avat gant an darn-vuiañ eus Ledeneziz hogen ne voe ket klasket trabas outañ dre ma oa azaouezet gant an holl d'ar c'houlz-se endev.

Lansoc'h a davas epad ur frapad egiz pa vije bet o prederiañ. War-lerc'h an daryoudoù-se emezañ, en doa kendalc'het e eontr gant e vicher epad dek vloavezh : evezhier ha raktreser e oa e kendrevioù Gwalarn al Ledenez. Graet en devoa berzh eno ; savet en doa un ti e Pennharz ha dimeziñ en doa graet ; siwazh, ne oa ket bet ganet bugale dezhañ ; ne zeue gwech ebet da Loranon a-hend-all ha Lansoc'h en doa gwelet e eontr evit ar wech kentañ da geñver marv e gerent-er. Divizet e oa bet avat d'ar mare-se e teuje an emzivad d'ober e annez e ti Urien a oa o chom er gêrbenn kentoc'h eget en ur rannbarzh pell ha dizarempred awalc'h d'an ampoent.

Eilpennet e oa bet a-grenn buhez ha spered Tudi pa oa bet lamet trumm e bried digantañ en ur gwall-zarvoud : aet e oa e-kerz ar goañv d'ober un dro war ar mor, da dreuziñ an aber. Ur barr-avel a oa savet pa oa o tont er-maez eus ar porzh ; trec'hollet e oa bet ar vag. Noz a oa anezhi d'ar c'houlz-se ; Tudi n'en doa ket gallet saveteiñ e wreg a oa aet kentizh d'ar strad ; gant poan vras e oa deuet a-benn da dapout an aod. Aziliz avat a oa bet beuzet, da c'hwec'h vloaz ha tregont, ha biskoazh ne oa bet adkavet he c'horf.

- Hanter diboelet e voe va eontr gant an degoushadenn spouronus-mañ," a adkrogas Lansoc'h. "Dilezel a reas e garg ha kuitaat e di ; kantren a reas dre ar vro evel ur c'hlasker-bara ; an holl a grede e oa kollet e skiant gantañ. A-benn bloaz e oa distroet d'ar gêr, diroget ha dispennet e zilhañ, kastiz e zremm, treut eskern e gorf, egiz un den gouez end-eeun. E vignoned a lakaas da grediñ e oa bet klañv e spered epad an amzer-se ha daskoret e voe e garg dezhañ. Hen seveniñ a reas c'hoazh epad bloaz. Neuze e roas e zilez da vat hag en em dennas en ur c'hendrev kravezel e Eusa : seurt kendrevioù a gaver dreist-holl en inizi bihan tro-dro d'al Ledenez. Graet en doa eno studioù war ar feizdoueoniezh ha beleget e oa bet."

Tevel en doa graet Lansoc'h adarre. eE aters a ris :

- Ha neuze, bremañ e lavaret din petra eo deuet da vezañ ?

Lansoc'h a selle bepred er-maez. Hep treiñ e benn e respontas :

- Pledet en deus da gentañ gant parrez Lezaleg hag aet eo goude-se da chom en ur gêr a oa bet dilezet krenn gant kargidi ar stad en abeg d'ar balventoù a rae o reuz enni bep an amzer, Laniltud, am eus meneget meur a wech endev, tost d'ar geunioù ha d'ar goadeg kreiz. Deuet eo a-benn da wellaat stad ar c'horn-bro-se dre zizec'hiñ darn eus ar paludoù. Skiant-prenet en devoa gonezet, egiz ma ouzoc'h, e kendrevioù ar Gwalarn hag hen lakaat a reas da dalvezout eno. D'ar c'houlz-se e oan ur c'hrennard dija ha kemeret em boa ar pleg ha me emzivad da vont da dremen ur miz bennak en e ser spad ehanou an hañv. Kalz a frouezh am eus tennet a viskoazh diouzh e zivizoù hag e gentelioù, Keralen," en devoa lavaret Lansoc'h en diwezh, "daoust ma n'on ket ali gentañ bepred, evel maz eo kaer gortoz..."

Souezhus awalc'h eo marteze, Morgan, Lansoc'h avat a hañvale bezañ fromet o kontañ din kement-se : va c'huitaet en doa a-daol-trumm neuze hep kimiad ebet.

#####

Pennad 2

Annunijadell

Ur sizhun bennak war-lerc'h an diviz-mañ e oa distroet tad Maria diouzh Loranon da chom ganeomp un nebeut devezhioù e ti e vreur. Klasket em boa kaozeal gentañ ha goulennet em boa zoken keloù eus Loranon hag ar Skol-veur. N'ouzon penaos, krog e oan da enoeñ adarre ; c'hoant am boa gwelout pennoù nevez hag adkavout turmud ur gêr. Ken unanet e oan gant Maria ma kave din a-wechoù e veven va unan penn. Hetiñ a raen dont er-maez ac'hanon va unan ha kejout gant tud arall.

Tad Maria en doa respontet din gant kalz a hegaratted hogen n'en doa ket roet din da spiañ e c'helljen distreiñ du-se abarzh pell.

- Klav oc'h bet," emezañ. "Gwelloc'h eo deoc'h diskuizhañ mat. E deroù an diskar-amzer e vo gwelet ha gouest e viot da labourat endro."

Kement-se ne oa nemet digarezioù toull awalc'h, a soñjen, ha kregiñ a raen adarre da ziskrediñ e oan dalc'het e Kerneost evel en un toull-bac'h. Eus an dra-se e voen peuz-sur pa zic'hañsas din nebeut amzer goude klevout tammoù eus ur gaoc etre Lansoc'h ha tad Maria.

D'ar beure e oa bet kaer anezhi hag aet e oan da ober un tammig tro gant Maria war ar maez. En endervezh avat e oan chomet va unan penn. Va danvez-pried - an holl a rae

va danvez-pried eus Maria - a oa aet betek ar Fav, ur vourc'hig vihan e kreisteiz Kerneost, da bourchas un nebeut diankachoù, neud ha nadozioù, brochennoù ha gloan da nezañ a gav din. En devezhioù-se e oan prederiet gant an danevell en devoa graet Lansoc'h din eus buhez e eontr e Laniltud. N'oan ket evit krennañ ha fur pe foll e oa bet an den-se ha divourrus meurbet e kaven va entremar dre ma tiskoueze e oan levezonet muioc'h-mui gant aergelc'h diskiant al Ledenez ha kredennoù diboeil ar re a veve war va zro. Da glask eta kompren Petra e c'helle bezañ speregezh trevariet ul Ledenezad evel Tudi em boa kaset ganin an dastumad barzhonegoù savet gentañ nebeut amzer goude ma oa bet peurc'hraet gentañ e amred foll, egiz ma lavare e unan e raskrid e levr. Un eilskrid dornskrivet gant e niz e unan e oa war astelloù levrac'heg Kerneost. Henezh eo a gemeris.

- Fellet en doa din ober ur gwir embannadur eus ar barzhonegoù-mañ," en doa diskleriet Lansoc'h, "ha tennañ kant skouerenn bennak eus e obereñ hogen va eontr n'en doa ket teurezet va selaou. Ouzh traoù all pouezusoc'h e ranke soursial ha ne felle ket dezhañ kemer poan gant hevelep merveti."

Setu m'edon azezet e-harz ur c'hleuz en disavel, nes d'ar gampoullenn ; abardaeziñ a rae ; dassonet en doa korn-boud ar mesaer ; ar saout a vleje o tostaat ouzh ar c'hraou ; chilpat a rae ar c'hi a oa o tiwall anezho. Abaoe ur c'hardeur bennak e oan o lenn ; bras ha fraezh e oa skritur Lansoc'h, aes da lenn ; edon erru d'ar bajenn 15 ha setu pezh a lennen neuze :

Annor deñval

Va c'has a rez war-raok hep pal,
Bugul didruez !
Ha me dall a rank pellaat
hep ehanañ !
Ur botoù dir am eus uzet
o kantren en aner ;
Kant kroaz-hent du am eus treuzet
E-kreiz an arvar ;
Arouez na sin n'em eus merzet
Dre 'n hentoù hir
Ha porzh na bod n'em eus kavet
nemet er penn

Ar memes dor,
 Ar genoù digor hag a skrign
 hag am ged hag am zizh
 hag am lonk !
 O bugul, daoust ha da c'houlou
 a splanno en tu all d'an nor ?
 Daoust hag hevelep riskl a gemerin ?
 Daoust ha bontañ a rin an nor
 Ha krediñ ez kalv en diwezh ?

heul : Disheñvel awalc'h e oa awenadur ar pezhioù da

Ha Doue a lavaras :
 Kas am eus ouzhoc'h, sac'hadoù avel,
 genaouen, c'hwezhet a soton, reudet a vrazoni, a embann hep mezh
 ez on ho mignon,
 disprizerion, barnerion, kendaouerion,
 acrouion d'ho soñj
 am empennit diwar ho skeudenn...
 Piv a anavez neb a garan ?

Izeloc'hik e lennen adarre :

Grit ho ped hag ho c'hoari :
 Ar bed ha'r c'hoari ' zo deoc'h,
 Tudou, hep an trucher a c'hedit.
 Grit eus ho ped ar gened a c'hoantaan,
 ma vourrin o chom en ho touez...

pep lec'h Linennadoù taer a seurt se a lennen un tammig e
 el levr :

O va breur,
 nac'h an estlamm ouzh neb a c'houl,
 leun a fouge, da drellañ mik,

farouelled, sigoterion, furlukined,
 a wisk truilhoù va galloud.
 Nac'h azeuliñ, nac'h asantiñ
 ha torr an idolennoù...
 Den n'eo mestr din ;
 Ned on mestr da hini.

Ret eo lavarout Morgan, ne oa ket ken boull atav
 barzhonegoù ar skrivagner-se. E-kreiz al levr, da skouer,
 e kejis gant ar gwerzennadoù-mañ :

O teur an noz klet ha klouar,
 sklerijenn doueel disgwel da niver,
 dreist d'an ec'honderioù glas
 am dougez hep skuizhañ
 davet ar Gouloù...
 Peur am gani
 ma welin da zremm wirion,
 ma roio da sell bezoud din
 ma ne vin mui ar skeud e oan ?

O lenn ar skrid-mañ e oan eta pa zeuas betek va
 diskouarn bourouell ur varvailhadenn. Daou zen a oa o tos-
 taat war an hent en tu all d'ar chleuz Abarzh pell e anavezis
 mouezhioù tad ha eontr Maria. Chomet e oant a-sav d'ur mare;
 moarvat e oant o sellout ouzh ar saout a oa o tistreiñ d'ar
 c'hraoù ; blejadennou en em astenne a-dreuz ar maezioù sioul;
 sarac'hiañ a rae kammedoù ar chatal o vresañ ar geot. Pa voent
 aet e-biou e savas adarre mouezhioù an daou zen o kenderc'hel
 gant o c'haoz :

- Pegoulz eo c'hoarvezet an dra-se ? " a c'houlenne
 an eontr.
 - Ur pemzektez bennak," a responte egile. "Evel ar
 wech kentañ ez eo degouezhet an ardivink, nepell diouzh LORonan
 war ar maez, tostik d'ur gêriadenn a zo anvet Krugell, e lein
 un dorgenn, m'hoc'h eus soñj mat. Gronnet e oa an ijinenn
 en ur pennad danvez teuzwelus ha kalz brasoc'h eget an hini
 gentañ, heñvel awalc'h ouzh ur skaf a-hend-all, gant un doare
 divaskell a bep tu. Plas a zo enni d'un den d'azezañ.

- Petra eo war ho mono ?
 Termal en doa graet tad Maria.
 - Kavout a ra deomp ez eus anezhi un nijadell ben-
 nak. Spi ar re o deus hen daveet eo e vo diskouezet an ijinenn
 -mañ da Geralen, pa ne ve nemet evit gouzout petra a zo anezhi
 dres - hag e kavo hemañ evel-se un dro bennak da dec'hout ganti...

Diskenn izeloc'h o doa graet an daou zen ha ne c'hellis mui intent nemet un nebeut bommoù. Kompren a c'hellis evelato e oan sellet atav evel un den-gouestl. "Keit ha ma chomo ganeomp ne vo dañjer ebet moarvat," a lavare eontr Maria. Danc'houde e teuc betek ennon un toullad lavarenoù dastroc'het : "... e lakaat da reiñ keloù marteze... dimeziñ gant Maria... gortoz ur pennad c'hoazh... pellaat anezhañ evit ar poent, ne ouzer mourse, marteze e teuint a-benn da c'houzout emañ amañ... diskoulmañ ar gudenn-mañ da vat maz eus tu."

Degouezhet e oa an daou zivizer e strad ar flagenn hag an avel ne zouge ket mui o c'homzoù betek ennon. Chomet e oan neuze da saouriñ va c'hwervoni betek an noz : implijet e oan gant an holl, gant Lansoc'h moarvat, a rae van da vezañ va mignon a-benn va zouellañ gwelloc'h a se, gant Maria marteze zoken a oa bet stegnet ouzhin evel ur griped d'am pakañ. O c'hasaat a zlejeñ, a soñjen, hogen war un dro e veizen adarre ne c'hellen ket tremen hepto, e oant va sikour nemeti ; en desped din e vijen tremenet d'un treitour en Enezenn, du-hont ; un deiz ivez e vije kredet moarvat e oan marv : neuze e vije distrujet al Ledenez ha me a vije distrujet er memes amzer, ken e teuen da zezevout, Morgan, n'em boa ken disentez nemet skorañ mennad ar re a venne el Ledenez tagañ ha kas da get an Enezenn.

~~~~~

/ Pennad 3 /
Laniltud

Tec'hout a ranken adarre eta dirak ar re a glaske kemer krog ennon endro. Tri devezh war-lerc'h, da veure, ez is en hent evit an trede gwech. Eontr Maria a oa aet betek Lezaleg ha gallet en doa feurniñ evidomp kirri skeñv ar c'hehenteszh a-berzh-stad, stlejet gant pep a skipailh a c'hwec'h ki. Maria a oa aze da lavarout kenavo din, doaniet eveljust, kalonek evelato ha frealzet en araok gant soñj an deiz ma c'hellfemp en em gavout endro ha chom a-govret da viken.

- Bez dichal, karedig," emezi. "Abarzh pell e vi distro ha mont a raimp endro da Loranon da vezañ euredet." Dour a oa en he daoulagad evelkent. Epad pell e oa chomet war dreuzoù an nor oc'h hejañ he skerb da gimidiñ diouzhin.

An hent a oa kempenn ha dalc'het e ratre ha skarañ a rae hor c'hirri a herr war-du ar c'hornog. Kaer e oa an amzer, hinon an oabl, klouar an aer, ma oa un dudi beajiñ. Tremenet e oamp dre ur blaenn ; un diabell, un nebeut leviou

pelloc'h, e spurmantemp menezioù koadek, glas sklaer ha rouz tener d'ar c'houlz-se eus ar bloaz. An taolad a dreuzemp avat a oa pinvidik awalc'h, eleizh a zeñved hag a chatal ennañ, edus ha frouezhus dre vras war a hañvale. Da noz e chomjomp a-sav 'en ur gen-drev elec'h e kavjomp bod. Anv Lansoc'h a oa brudet betek eno zoken, moarvat, rak mall a voe war an dud d'ober war hon tro kerkent ha ma klevjont piv oa va c'havandad. Heñvel awalc'h e oa ar gen-drev-mañ ouzh re ar reter nemet e oa implijet eno un toullad labourerion sklav a blede gant an trevelloù izel, skarhañ ar bloedoù, skubañ ar straedoù, purañ ha kempenn ar binvioù douarc'honezerezh ; lojet e oant ebarzh lochennoù a gostez diouzh anezioù ar peurrest eus kendreviz. Maget ha gwisket mat e oant avat ha liv ar yec'hed a oa en o c'herc'henn. Eno ivez ne gomzent nemet yezh o mistri.

Abred diouzh ar beure e loc'hjomp antronoz. An hent avat ne oa ket mui koulz en dro-mañ : un hent douar ne oa ken anezhañ, meinek ha skosellek, turimellek ha poul-trennek. Bec'h o devoa ar chas da sevel war grec'h, ma rankjomp diskenn diwar hor c'hirri en diwezh. Treuziñ a raemp a-benn neuze ur goadeg vras a sapr teñval, goulaoet a-boan gant sklerijenn an deiz, dilabous ha sioul marv, maz ae va c'halon bihan em c'hreiz o klevout hepken endro din anal berr ar chas o tiadaviñ. Div eur bennak e padas hon treizhadenn. A-benn ar fin, e lein ur c'hrec'h, a-dreuz kefioù diwezhañ ar wezeg, e anadas ur gomepenn vras, bevennet e-harz ar menez gant gwern divent ha serrat war an dremmwel, dek lev alese, gant linenn c'hlas dispis ar mor. En traon, etre ar geunioù hag ar goadeg, e c'hourveze Laniltud. Di e tegouezhjomp un eurvezh bennak diwezhatoc'h.

Laniltud a oa ur gêr vihan, enni daou pe dri mil a dud. An darn-vuiañ anezho a oa keodedourion dieub ; kavout a raed enni ivez un niver vras awalc'h a sklaved a labourere dreist-holl en taouarc'hegi ; korvoet stank e oa an taouarc'h e Laniltud ha tro am boe, e-doug m'edon o vevañ eno, da arvestiñ ouzh ambrougadegoù hir a girri sammet a daouarc'h a veze dezouget betek kêrioù ha bourc'hioù all ar rannvro. Darn all eus ar geizh a labourere war lez ar goadeg ; eno e oa un ti-heskennoez a bourchase plenk ; en e gichen e oa bet savet ur greantti a acze arrebouri a bep seurt ; ennañ ivez ne oa implijet nemet sklaved a-berzh-stad. Lavaret e voe din e tenne ar pep brasañ eus ar geizh-se o orin eus meuriadoù gouez pe zamouez a veve c'hoazh er goadeg vras, war ar menezioù, e

gevred Laniltud. Dinc'azh awalc'h e oa deuet ar poblañsoù-se da vezañ abaoe ma oant bet diouennet gant kleñvedoù-red ha brezeliadennoù didruez kaset da benn-hep-arsav a-enep dezho. A-benn neuze, a-drugarez da eontr Lansoc'h dreist-holl, egiz m'em eus lavaret deoc'h, Morgan, o devoa annez-curion ar goadeg vras darempredoù peoc'hus kenañ gant Laniltudiz. Diskaret e oa bet mogerioù-kêr a-hend-all ha dalc'het e oa spered kêriz gant o labour hag o greanterezhioù. Oberiant tre e oa Laniltudiz, kalet d'ar boan : fourgas a oa war al leurgêr vras gant simidi a garge a varc'hadurezh steudadoù hir a girri prest da loc'hañ war-du Begarvann, brasañ porzh-mor arvor ar c'hornog.

E penn ar blasenn-se, tost d'an iliz vras, edo ti eontr Lansoc'h. Un ti bras a oa eus an nevedenn, evel ma rae Lanoc'h anezhañ, gant ul liorz vras adreñv dezhañ.

Neuze eo e ris anaoudegezh gant Tudi. Skoet hor boa ouzh an nor hag evel ma ne zeue den da zigeriñ deomp en doa Lansoc'h pouezet war an dornell ; dibrenn e oa ar morailh ha gallet hor boa antreal . En diabarzh avat ne oa den ebet. Goude bezañ tankeet en trepas ha skoet adarre ouzh dorioù ar c'hambroù e oa erruet Lansoc'h el liorz. Eno avat, war ur bank maen, e oa azezet un den war an oad, gwisket en ur sae lout ; tarvoal e oa, notennet pizh e zivjod ken e hañvale e zremm muioc'h kastiz hag askornek c'hoazh ; o lenn edo, gant poan awalc'h moarvat rak d'erc'hel a rae e levr pell diouzh e zaoulagad. Pa glavas ac'hanomp o tont e lakaas prim e skrid en e gichen ha treiñ war-du ennomp. Sevel a reas e selloù etrezek Lansoc'h, en arvar epad ur pennadig.

- Te an hini eo eta, Lansoc'h," emezañ oc'h astenn e zorn dezhañ, sederact en un taol. "Keloù am boa bet ivez penaos e oas e soñj dont d'ober un dro dre amañ."

Stardañ a reas va dorn gant kalz a garadegedh.

- Me 'oar piv oc'h dija, otroù," emezañ. "Va niz en deus diskleriet din ho poa klasket repu en hor bro." Hor blenizañ a reas trema an ti.

- Diskuizhañ a reot un tammig moarvat o c'hortoz ma vo aozet koan deoc'h. Faezh ez oc'h gant hp peaj, hep mar. Nag ho chas ? "

Lansoc'h a respontas e oant chomet arsavet dirak an ti.

- O c'has a rin bremañ da gondi kêr," emezañ. "Ne vin ket pell. A-benn ur c'hardeur e vin distro. Keralen a zalc'ho kompagnonezh deoc'h."

Tudi a stagas da vale dirazon d'am ambroug betek e levracueg ; merkañ a ris e oa souchet, korfet distar ha treut egiz pa vije bet uzet gant ar vuhez.

- Deuit tre, otroù," emezañ.

En em gavout a ris en ur sal vras, gant daou brenestr ledan a skoe war al liorz.

- Azezit," eme va ostiz o tiskouez din ur gador, dirak an daol-skrivañ. "Ne vin ket evit chom ganeoc'h siwazh. D'an eur-mañ e rankan mont d'ober un dro e kêr. Klafvourion am eus da weladenniñ er mezegva..." Goude tevel e adkrogas : "O chom e Loronan oc'h bet eta ? "

Goulenñ a reas keloù diwar-benn tiegezh Urien, ar vugale, ar Gêrbenn hec'h unan, ar Skol-veur. E ziasou-zanañ a ris eus va gwellañ ha va selaou a reas gant evezh, hep troc'hañ va c'homz ouzhin.

- Keuz am bez da Loronan a-wechoù. En em blijet e oan kalz du-se. Hogen dav eo dibab," emezañ en diwezh en ur vousc'hoarzhin. "Ne c'hellan ket bezañ amañ ha du-se war un dro, 'keta ! E Laniltud avat ez eus ezhomm ac'hanon..."

Marvailhat a rejomp c'hoazh epad ur pennadig.

- Ma ! " emezañ, "mont a rankan evelato. C'hwil a c'hello teurel ur sell war al levracueg-mañ ha marteze e kavot ur skrid bourrus bennak da lenn... Mar karit e c'hellot marteze ivez ober ur frapadig bale el liorz. Dudius meurbet eo al liorz d'ar c'houlz-mañ bloaz. Spi am eus ne enoet ket re."

Serriñ a reas an nor goustad war e lerc'h. Da gentañ e oan chomet azezet war ar gador : divi e oan gant al leviadoù hent am hedet abaoe ar beure, brevet va izili ouzhin diwar bezañ bet hejet-dihejet keit all ha dibaouez ebarzh ar c'hirri-post a oa bet feurmet deomp.

- Gant ma ne zaleo ket Lansoc'h re bell, " a zezevis.

Bannoù plaen an heol o vont da guzh a dreuze gwerennoù melen ar prenester hag a live stummoù eston war al leur deñval. En em c'houlenn a raen pet eur e oa. Diaes e kaven bepred tremen hep eurier ebet a nap doare el Ledenez.

Div voger eus ar sal a oa goloet gant astelladoù levrioù, holl keinet kaer, war a seblante. Tostaat a ris outo ; an darn-vuiañ anezho avat a oa dizudi a-grenn, levrioù a gravez skrivet en ur jagouilhaj iskis ha digomprenus ; evelkent e tirollois un nebeut levrioù a skiant, ur ventoniezh, un hollvedoniezh, dezhi kealioù espar ha lu awalc'h ; dornskrivet e oa an oberennoù-se, evel an hanter eus al levracueg, a gav din, gant kalz aked : an tresadennoù anezho a oa graet e liv ruz hag aour ha kaer kenañ da welout. Chom a ris da follennata ar skridoù-se epad ur pennadig ha prest e oan da zont er-maez eus al levracueg pa verzis war an astell uhelañ etal al lein ul levr heñvel ouzh an hini am boa nevez lennet e Kerneost. Tapout a ris krog ennañ. Bez e oa anezhañ un dastumad barzhonegoù gant Tudi ; ennañ e kavis war-bouez nebeut ar memes pezhioù barzhoniezh am boa kavet er skouerenn eilskrivet gant Lansoc'h.

Neuze em boa azezet endro ouzh an daol-skrivañ hag e oan chomet da lenn ar pozioù-se daoust ma ne gomprenen ket kaer alies ar ster anezho. Daou anezho o doa dalc'het va evezh evelato. O c'hounañ a c'hellan c'hoazh hiziv, Morgan; setu int :

O dremm a splannder disi,
melezour a bep levez,
na c'hellen dioueriñ,
d'az terc'hel da viken
em biye harzet bed hag alvez;
evel ur spez ez out kilet
ha setu m'out troet en ur pred da ludu
skignet ha diverket en avel.

Un nebeut pajennadoù pelloc'h, war-dro diwezh
al levr em boa lennet ivez :

A aroukrañs ouzh an Hini
hag a brof hag a lam,
hag a vroud hag a douell
daoust ha da drec'hiñ a rin
da zegemer erfin an noz
mamm ar marzh hag ar burzhud,
gouel an dremm
na weñvo biken !

Evel un doare klozadur e oa skrivet ar gerioù-
mañ :

O bed estren, kalet, dreistdiraez,
da gizellet em eus d'ober ac'hanout
ur maen prizius leun a c'houloù
da ginnig d'am c'hrouer.
Bremañ on skuizh avat
hag a beoc'h hepken em eus sec'hed,
betek ar marv, Aotrou.

Dias e oa va spered o lenn hevelep gerioù kleuz,
Morgan, stultennoù goull hep ster ebet. Lezet em boa ar
skrid a gostez a-benn ar fin ha dre ar prenestr am boa
digoret em boa heuliet ebatoù div voualc'h o beg melen a
biklamme hag a nijelle war al letonenn ; bep ar mare e kuzhent
e-kreiz gwennder ar gwez kerez e bleuñv ; suta! a raent, dudiuz,

en disgwel. Treiñ a ris va sellou war-du an cabl hinon :
ur goabrennig wenn a riskle goustad a-dreuz al lijo. In-
tret e oan gant klouarijenn an abardaez ; tommoc'h ha bu-
anoc'h e skoe ar gwad em gwazhied ; ur wenvidigezh hep
he far a aloube va boud a-bezh. Kaer e oa bevañ, bevañ
nemetken. Damsoñjal a raen e brizh-prederioù Tudi hag e
gen-diskianted : nag heugus e cant. Ar soñj eus Maria a
glaskas ivez divorañ eus don va spered hogen hen argas a
ris kerkoulz all : egiz dremm ur feunteun hud a yafe da
vruzhun d'an disterañ stok e oa koun va eurvad kent em
eñvor.

~~~~~

/ Pennad 4 /

-----cu z h t a o l-----

Ken na voe distroet Lansoc'h e oan chomet da
huñvreal, re skuizh ha ma oan d'ober an disterañ striv.
War-dro seizh eur hanter e oa deuet hemañ d'am c'herc'hat
el levr-aoueg hag a-gevret hor boa douget ar pakadoù d'al
laez en ur gambr vras hanter c'houllo : ne oa enni nemet
daou fied ha div arc'h gant un daol vras. Gwennrazhet e
oa ar mogerioù, hep kinkladur ebet avat.

- Amañ e vimp lojet epad pemzektez bennak," en
doa diskleriet Lansoc'h.

Goude bezañ renket hor c'hreziou hag hon dafarou
all en ire'hier e oamp deuet d'an traon. War-dro eizh eur
hanter e oa ha serret e oa an noz abaoe ur pennad amzer
endev. D'ar mare-se en doa tintet ur c'hloc'hig da zec'her-
vel an dud ouzh taol. Pa oamp erru avat e oa an holl
krog gant ar pred. En em gavout a ris etal Lansoc'h, e-
skoa da Dudi ha d'e zaoù harper n'em boa ket bet tro da
welout betek neuze : daou zen yaouank lent awalc'h a oa
anezho, gwisket e vel Tudi a-hend-all, ha chom a rejont
dilavar peurvuañ. Unan anezho a servije ouzh taol. Dister
e voe ar boued a-hend-all : avaloù douar ha glazien gant
un nebeut laezh trenk.

- Ret eo hon digareziñ," a lavare Tudi, "n'hon
eus ket bet amzer da aozañ netra evidoc'h. Warc'hoazh e
vo drusoc'h ar geusturenn, spi am eus."

Ur bervig a oa e don e sell hag en em c'houlenn
a raen hag-eñ n'edo ket o tejanal. Hogen, nann, sirius e
chome. Gant sklerijenn rouez ar c'houlacuenn war an daol
e seblante e zaulagad sanket muioc'h c'hoazh en o zoullou,
lemmoc'h ivez tresou e zremm. E zaulagad glas a oa di-
c'hoarz ha sioul peurliesañ nemet e save diouto bep ar
mare ul lugern taer ; ur jestr feuls a greñvae neuze e
gomzou. Hogen kement-se ne bade ket ; habask e addeue da

vezañ abarzh pell, ken aes ha tra, egiz p'en dije bet war-
mañ e unan un emvestroni glok.

Tevl a rae an holl da gentañ. Lansoc'h a oa
skuizh marv evel don va unan ha ne oa ket troet da gaozeal.
Diaezet a-benn ar fin gant an dilavar em boa kroget da aters
Tudi :

- Perak oc'h deuet d'ober hoc'h annez er c'horn-
bro warlerc'hiet-mañ," emezon. "Ho niz a gonte din ho pijs
gallet dont da vevañ e Loronan."
Ur gwennc'hoarzh berr tre a oa paret war vuzelloù
Tudi.

- Bezit dinec'h," a atebas, "n'em eus ket kollet
gwall dra. Ur nebeut mizioù am eus tremenet er Gârbenn hogen
buan ez on aet faezh gant spered kintus lenneion ha gou-
zieion ar Skol-veur, o zabutoù hag o rendaeloù diziwezh,
o erezioù hag o droukrañsoù c'hwezhet ha maz int gant ar
fouge ha kignet bepred gant ar gourvenn ma n'oa ket evit
o daremprediñ na derc'hel mignon ebet en o zouez..."

Paouez a reas a gomz a-daol-trumm, adkregiñ a-benn
ur frapadig :

- N'eo ket d'ar Skol-veur em eus kerse moarvat,
d'un nebeut tiegezhioù am eus anavezet er gêr-se ne lavaran
ket. Gwir eo ne c'hellan ket seveniñ kement a garfen er
gêr-mañ. Hogen un tammig a vad am eus graet d'ar beorion
ha d'ar geizh e Laniltud. Un tammig reizhded am eus diaze-
zet marteze..."

Aet e oan neuze war sgomz, taer, a-benn broudañ
an den-se na intenten ket mat hag a hegase ac'hanon, oc'h
ankouaat e oa va ostiz.

- Dre gaer ne dizhot biken diazezañ reizhded ebet,"
a c'harmis en ur dreññ war-du Lansoc'h ; gortoz a raen da
hemañ va harpañ hogen mut ha diseblant e chomas. "Kement a
rit, 'meus aon, a zo mennet da ziboniañ ho koustiañs a ro
debron deoc'h, netra ken..."

An daou harper eus Tudi a zispourbelle o daoula-
gad ouzhin gant ar sebez. Evit Lansoc'h, avat, me gave din
e oa ur skleur dame'hoapaus e don e sell : faerijenn ur
bugel ne oa ken va hini, kredapl. Tudi n'en doa ket respon-
tet d'am daeadenn da gentañ, stouet e benn gantañ egiz pa
vije bet o prederiañ :

- En dra-se em eus doñjet a viskoazh, kredit
ac'hanon, keneil," emezañ en diwezh. "Mallozh ar bed-mañ eo
ne c'heller argas an droug nemet dre un droug arall, ha lemel
un direizhder nemet dre sevel un direizhder all, egiz pa
en e gichen : trevell dizibenn hag aner marteze. Ur c'hastiz
didec'hus ez eo moarvat ha ne c'heller ket tamall ar re a zo
samm't gantañ. Ha padal nag a gened hag a galon e-kreiz al
loustoni hag al laoskoni zoken ! " a gendalc'has Tudi gant
fo. "Ar bed-mañ zo barnet, a zo gwir, hag echuiñ a ray un deiz,

marteze er goursav, marteze, da vat, en Drouziwezh. Ne
vern, pasion an denselezh e vo an istor betek an dibenn.
Hogen an eost a vo graet ha dastumet ar greun er grigno-
lioù. Va roll avat n'eo ket mui kemer perzh war-eeun en
aferioù ar vro-mañ, bezañ t'et da vadelezh Doue ha d'e
silvidigezh ne lavaran ket. Hogen ne vo silvidigezh ebet
en hoalad-mañ d'ar bed na da hini ebet eus bugale ar bed
-mañ. Doue a salvo hepken ar re o devo kredet en E anv,
ar re o devo bet kalon d'E glask ha d'E gavout e-kreiz an
arvar hag an deñvalijenn... Pep tra a vo bet adsavet d'ar
re o devo bet fiziañs betek ar penn..."

Kenderc'hel a rae da gomz hag e selaou a raen
gant souezh ha tregas egiz ur mezeg oc'h heuliañ ambren
ur c'hlañvour dre ma tiwan ha ma kresk e don e empenn
evel ur blantenn euzh a greiz ar paludoù. Ne veizen grik
er pezh a lavare contr va mignon. War un dro e c'heden
Lansoc'h adarre oc'h en em c'houlenn penaos en em zalc'h-
je dirak alfo an hini a gare evel un tad. Hogen difiñ e
chome bepred, lakaet e benn etre bozioù e zaouarn, damserr
e zaoulagad : daoust ha morgousket pe war zihun e oa ?
Daoust ha kavout a rae ur ster da ziboellgredennoù Tudi pe
daoust ha ne grede ket o dislavarout ? Faezh e oan aet en
un taol. Va unan e oan, estren dalc'hmat. Goulennet em
boa digarez hag en em dennet e oan ebarzh va c'hambur.

~~~~~

/ Pennad 5 /

Trubuilhoù Tudi

Dihet en em gavis antronoz, droug-penn ganin,
hag imoret fall awalc'h. Goude bezañ en em walc'het e oan
diskennet d'ar gegin elec'h em boa kavet Lansoc'h a oa o
peurzebrif e lein.

- Savet oc'h diouzh ho kwele a-benn ar fin,"

emezañ, hek e vouezh, mouzhet e doare.

- Petra 'vern deoc'h ? " a zickekis. "Dieub on
a soñj din ! "

- Moarvat," en doa respontet Lansoc'h en ur
zerc'hel war ur mousc'hoarzh. "Evelato n'oc'h ket bet gwall
seven ouzh va eontr da neizheur. Perak an diaoul hoc'h eus
atahinet anezhañ en un doare ken vil..."

Ruziañ a ris. Mezhekaet e oan.

- Skuizh e oan emichañs, evel doc'h, ha mezv gant
ar skuizhder..." a valbouzis.

- Kreññ a rafen awalc'h," a respontas Lansoc'h,
sioul oc'h, en ur sevel diouzh taol. "Deuit da zebriñ eta.
Ne 'zo o vont da aozañ boued deoc'h."

En em lakaat a ris ouzh taol.
 - Petra a vo graet d'ar beure-mañ ? " a c'houlennis.
 - Emichañs ez aimp da ober un droidad e kêr tuhañ-
 tik. Perak ? Daoust ha kerse ho pefe da Gerneost ?
 - Ya, bez em eus," a anzavis, dipitet. "N'oa ket
 dav va dispartiañ diouzh Maria."
 - A gav deoc'h? Ankounac'haat a rit emañ ho ken-
 vroiz o klask adpakañ ac'hanoc'h...
 - An dra-se am eus klevet. Un nijadell a oa men-
 net d'amdegas endro d'an Enezenn, 'keta ? Etal Loronan e
 oa douaret...

Spial a raen penaos en em zougfe Lansoc'h o veizañ
 e ouien kalz mui eget a soñje dezhañ moarvat ; e gwirioez e
 oa divarc'het. N'em boa diskuliet gwech ebet em boa selaouet
 ouzh diviz Urien ha Konan. Kenderc'hel a ris :

- Hogen dreist ez it. Penaos e fell deoc'h ez afen
 va unan eus Kerneost betek Loronan ? "

Lansoc'h a laoskas ur c'hwibanadenn.
 - Va gourc'hemennou a ran deoc'h, Keralen. Barrek
 ez oc'h ma ouzoc'h kement-se. Neuze avat e tlefec'h gouzout
 ivez ez eus degouezhet un nijadell all nevez zo, nepell di-
 ouzh Kerneost ne dro-mañ, en ur ganienn digevannez. An dra-
 se am eus dizoloet va unan ha n'em eus degemennet da nikun.
 Ne fell ket din spontañ va zud. C'hwil ' oar avat, Keralen,
 petra am eus dezastumet eus an degouezhadenn-se ? Kement-
 mañ : pe ez oc'h kenwall d'ar re a zo o klask ho lakaat da
 zistreiñ d'ho pro pe neuze ez eo ho kenvroiz paot galloudu-
 soc'h eget a soñjen betek hen peogwir int gouest da zazlec'hiañ
 ho pezañs en ul lec'h en un doare resis da sabatoñ. N'omp
 ket e tailh da herzel ouzh ar re-se. An tec'h eo an tu neme-
 tañ deomp d'en em zifenn.

- Ha rak-se eo hoc'h eus va degaset er pastell-vro
 hanter-ouez-mañ ?

- Marteze awalc'h," a anzavas Lansoc'h, dinec'h
 avat, "hogen," a ouzhpennas prim, "abegoù all am boa n'eus
 forzh penaos da zont amañ..."

Stagañ a reas da zezrevell din penaos en doa la-
 laet en e benn abaoe pellzo ober un enklask e rannbarzh
 Laniltud a-benn diskouez da bennadurezhioù Loronan a c'hou-
 devezh pegen gwallus e oa ar sklavelezh evit ar vro ha pegen
 mallus e oa diskoulmañ da vat kudenn ar ouezidi.

- Va contr," emezañ, "en deus bet kalz trubuilh
 o klask reizhañ gwall gudennoù Laniltud. Abaoe ugent vloaz
 bennak, abaoe balvent ar bloavezhioù '98 ez eo krog renerion
 al labouradegoù er gêr-mañ da implijout micherourion gaezh
 a zo aesoc'h da gorvoiñ dre ma n'oa deus tamm gwir ebet dirak
 lezenn ar vro. An disoc'h eus kement-se avat eo ez eo bet
 lakaet vak kantadoù a Ledeneziz dieub er gêr-mañ. Darn o deus
 ranket digêriañ d'ar rannvroioù arall pe da Loronan hep bezañ
 sur da gavout fred ; ar re all a zo chomet e Laniltud ha

bevet int gant sikourioù a-berzh-kêr ; hogen an dra-se n'
 eo ket ur bam rak boazañ a ra an dud dilabour ouzh an diegi
 ha krak-vevañ ne reont ken e-hend-all. Evit ar geizh n'eo
 ket gwell an traoù, kompren awalc'h a rit : korvoet int
 didruez gant o mistri ; ar re-mañ a zalc'h anezho ebarzh
 kampoù, o mag diwar welien, egiz moc'h ; gwanaet ha maz
 int gant an disvoued e vezont diouennet bep an amzer gant
 kleñvedoù-red spontus. Ne vern, awalc'h eo ober un hemol-
 c'hadeg bennak er goadeg evit pourchas brec'hioù nevez d'
 ar greanterezh !

- Piv a zo kiriek ? " a c'houlennis. "Me ' gawe
 din ne oa ket ar renerion perc'henn d'o labouradegoù.

- Moarvat," eme Lansoc'h, "hogen setu an abeg
 eus o garventez evit darn : dizornet e c'hellont bezañ ma
 ne reont ket berzh. Awalc'h eo an aon hag al lorc'h evit
 o lakaat da vezañ kriz."

Echuet em boa debriñ. Lansoc'h en doa kroget da
 skatañ al listri.

- Dre ma ne c'helle ket degemer seurt emgav ez
 eo deuet Tudi da enebiñ ouzh pennadurezhioù kêr dre amañ,"
 a gendalc'has Lansoc'h. "An dud dilabour en em roe da sioù
 fall a bep seurt ha dreist-holl d'ar vezventi rak d'ar
 c'houlz-se ne oa ket bet berzet c'hoazh kenwerzh an diedoù
 alkolek. Ret e oa eta, da gentañ, reiñ labour da Ledeneziz
 evit daskoriñ dezho o dellid den, pezh a oa dic'hallus ma
 kendalc'hed da sklaveta er c'hoadeier. D'an eil, evel beleg
 e felle dezhañ plediñ gant ar geizh o unan hag o zreiñ d'ar
 feiz kristen. Renerion al labouradegoù avat a nac'has reiñ
 digor dezhañ en o c'hampoù. Divadez e oa ar sklaved ha di-
 vadez e tleent chm ; anez se e vijent deuet da vezañ stag
 ouzh Ledeneziz gant ur gerentiez he dije roet brall a-benn
 ar fin da ensavadur ar sklavelezh. Dirak o aheurtterezh e
 skrivas Tudi da boellgor -ren Loronan evit klemm. Ar vistri
 labour d'o zro a zileurias ur c'hannad d'ar gêrbenn da
 c'houlenn e ve kaset kuit Tudi war zigarez e oa anezhañ ur
 beleg a vuhezegezh fall hag a lakae a-hend-all an dispac'h
 e kêr. Kement-se eveljust ne oa nemet gaou hogen eus ar gaou
 e chom bepred an diskred ha spi o doa e c'hellfent kas o
 zro-gamma da benn deiz pe zeiz. Kazeg a rejont evelato rak
 difennet e voe Tudi gant pennoù kendrev gravezel Eusa elec'h
 en doa graet e studioù. Me ' gred em eus menget ar
 gendrev gravezel-se endev. Ar pezh a zo arbennik dezhañ
 eo e reer ennañ studioù a vezegiezh war un dro gant studioù
 all a zoueoniezh. Rak-se dres e ra Tudi kement war-dro ar
 glañvourion amañ hag an dra-se a ziskleir perak ivez
 ez eo karet ha doujet va contr gant an holl er gêr-mañ..."

Lansoc'h a dennas un analadenn don.
 - Kompren a rit bremañ perak on deuet amañ,
 Keralen. Levezon am eus e Loronan, a-drugarez d'am mignoned.
 Diwar an danevellskrid a savin e c'hello ar re-mañ harpañ
 va zezennou hag o lakaat da drec'hiñ dirak poellgor-ren

ar c'heneil."

Lansoc'h a davas epad ur pennad.

- N'eus ket kant diskoulm da gudenn ar ouezidi" emezañ, prederiet e zoare. "Pe neuze o o lazhadeger betek an hini diwezhañ hogen an dra-se ne c'heller ket ober rak n'eo ket reizh ; pe e roer dezho darn eus douar al Ledenez d'en em ziorren o unan hogen an dra-se n'eo ket pleustrus rak skignet eo ar ouezidi e pep lec'h el Ledenez ha re fraost int evit sevel o unan ur sevenadur. Pe neuze e klasker o zreiñ da Ledeneziz penn-da-benn, pezh a zo gallus rak n'eus kemm gouenn ebet etrezomp hag int. Ar sklavelezh avat n'eo ket un diskoulm rak ne zisoc'h nemet da vreinañ ar vro penn-da-benn. Setu va menoz atav ha va seizh gwellañ a rin a-benn her c'has da benn."

Echuet en doa Lansoc'h gant e brezegenn. Abarzh m'em bije bet amzer d'ober an disterañ goulenn dezhañ en doa troet war-du ennon :

- Ha neuze, prest oc'h, Keralen ? Mont a raimp bremañ d'ober hon tammig enklask e kêr."

~~~~~

Pennad 6

Un dro e kêr

A-boan em boa gelllet teurel ur sell war Laniltud o tegouezhout en derc'hent. Da lavarout ar wirionez, Morgan, gwall gerseet e voen gant ar weladenn a ris dezhi d'ar beure-se. Tavan-tek e oa Laniltud e-keñver kêrioù all eus al Ledenez. Bez e oa anezhi un nebeut straedoù strizh goloet gant un doare ter-du, a bep tu dezho steudaloù tiez unrezek, stag-ouzh-stag, hañval poch an eil ouzh egile, karrezek ha barrennet

o frenester. Meur a wech e welis gwazed azezet war skiñvier e toull an nor hag int o tommeoliañ, damserr o daoulagad, diflach evel saout o taskiriat en ur prad.

Tri-c'hent metrad pelloc'h e oamp diboufet war blasenn an ti-kêr na oa anezhañ nemet un tamm savadur e mein-benerezh gant un nor-borched e pronn kizellet. Un dek metrad bennak dirazañ e oa ur puñs kozh gronnet gant ur gael. Lansoc'h a chomas a-sav en e gichen.

- Gortozit," emezañ, "m'em eus soñj mat e teuen

alies da c'hoari er c'harter-mañ, dreist-holl en un ti-debriñ..."

Goude bezañ arvestet pjah ouzh an tiez a oa renket tro-dro d'ar blasenn en doa garmet en ur seunañ e viz etrezek ur stal dister, tostik i'an iliz, e-skoaz d'an ti-kêr :

- Setu eñ du-se..."

Un talbenn a oa livet e lizherennoù ruz a-us d' an nor : "BOUEDVA"

- N'eo ket kemmet," a estlmmas Lansoc'h. "Abaoe keit all koulekoude..."

Tra ma kerzhemp war-du ar stal e tisklerias va c'heneil din e oa kustum ez vihan da zont da c'hoari en ti-se pa veze glav ha n'ouie ket petra ober. "Div c'hoar a rae war-dro an ti-debriñ-mañ en amzer-hont," emezañ, "unan anezho a oa intañvez. Dres d'ar c'houlz-se avat he doa kollet ur bugel a oad ganin, an hini nemetañ he devoa. Marteze awalc'h he doa en em staget ouzhin en abeg d'an dra-se. Atav e lavare din e tennen dezhañ. Deuet e oan mat d'an div c'hoar-se, da sabatoñ. Degaset e veze din c'hoarielloù ar paour kaezh krouadur a oa bet sammet gant ar c'hleñved bloaz pe zaoù arak. Kar e oant ivez, a gredan, d'ar c'hloc'her a blede gant an iliz."

Dont a rejomp tre en ur sal-debriñ teñval awalc'h, izel he lein, harpet gant treustoù pounner ha pileroù greunvaen ; ouzh ar mogerioù e oa staget panelloù marellet, dislivet avat ha mastaret gant kaoc'h kelien, ken e oa start diverzout petra oa bet skeudennet warno.

Ne oa den ebet tro-aze. Lansoc'h a hopas a bouez penn : "Tud zo ?" hag a c'hortozas. Kammedoù a glevjomp en ur sal e-kichen ; damc'houde e erruas ur vaouezig kozh paket en ur sae zu hag ur skerb hir broudet a dizhe hogozik he seulioù.

- Petra fell deoc'h d'an eur-mañ, aotrounez," he doa goulennet en ur zerc'hel start he skerb war he bruched gant he daouarn, egiz p'he dije bet riv. "N'eo ket poent c'hoazh aozañ merenn..."

Lansoc'h a oa aet war he c'homz :

- Hama ! Mammig kozh, n'anavezit ken ac'hanon ?"

An hini gozh a oa chomet alvaonet.

- Me eo Lansoc'h, n'hoc'h eus ket soñj," a adlavare va c'heneil.

Mestrez an ti avat a zispourbelle bepred he daoulagad gant ar sebez.

- C'hwil 'oar mat, me an hini eo a zeue amañ da d'hoari en ho ti gwechall gozh..."

Ar vaouez a seblantas kavout hec'h eñvor endro en un taol.

- Va Doue ! Piv en dije kredet ! Biskoazh c'hoazh ! Anna !" a c'halvas d'he zro.

Ur serr-lagad goude en em ziskoueze he c'hoar.
 Daoust ma n'oant ket heñvel tre an eil ouzh eben ne c'hell
 len ket diforc'hañ mat an div c'hoar, en abeg d'eo c'hozh-
 ni moarvat hag ivez en arbenn eus an dilhad kenseurt a
 zougent o div hag a roe dezho tost da vat an hevelep neuz.
 - Sell 'ta piv a zo degouezhet amañ, Anna !
 An hini bihan a c'hoarie du-mañ goude m'em boe kollet va
 mab. Lansoc'h, kounañ a rez ? "

Anna a save he fenn war-du Lansoc'h, diskredik,
 en ur grizañ he zal.

- C'hwil 'wel, moereb," eme Lansoc'h. "n'em eus
 ket ankounac'haet ac'hanoc'h a-grenn."

- Feiz ! Lansoc'h, biken n'em bije anavezet
 ac'hanoc'h eveljust, nemet ho mouezh hag ho taoulagad.
 Ya ! Dalit ! Ar memes mousc'hoarzh ha gwechall hoc'h eus
 bepred. C'hwil 'oa ur c'hwil en amzer-se avat hag a ouie
 tennañ diganeomp ar pezh a c'hoantaec'h, n'eo ket gwir,
 Rivanon ? "

He c'hoar avat he doa gourc'hemennet dezhi.

- Alo ! Anna, degasit ur banne chug-avalou d'
 hon ostizion... hag un nebeut krampouezh ma chom...Pec'hed
 e vefe deoc'h kuitaat an ti-mañ hep debriñ tamm." Rivanon
 a selle ouzhimp en ur vousec'hoarzhin tra ma stalle he
 c'hoar an daol evidomp. "Na chomit ket en ho sav. Azezit
 ur pennadig 'ta. Vak ez oc'h moarvat. Amzer zo : warc'hoazh
 e vo deiz 'keta ! "

Azezañ a rejomp ouzh taol etal ar prenestr.

- Eus pelec'h emaoe'h o tont eta ? " a c'houl-
 lenne Rivanon.

Lansoc'h a grogas da ijinañ ur goñchenn bennak
 da ziskleriañ perak en em gavomp e Laniltud en un doare
 ken dic'hortoz. Ar vaouez a huanadas.

- N'oc'h ket degouezhet amañ d'ur c'houlz mat,
 siwazh, Lansoc'h. Ur gêr reuzudik eo ar gêr-mañ, ur gêr
 ma ren enni an diegi, ar vezventi, ar c'hoarioù fall ha
 me 'oar-me peseurt si fall c'hoazh..."

Rivanon he doa nesast he c'hador ouzh an daol
 ha komz a rae bremañ a vouezh izel. He c'hoar he doa de-
 gaset deomp pep a volennad chug avalou.

- Se n'eo ket ar gwashañ, Lansoc'h. Klevet hoc'h
 eus anv moarvat eus ar balvent spontus a ziboblas kêr
 Laniltud gwechall nebeut amzer goude m'ho poe kuitaat
 ar c'horn-bro-mañ..." Rivanon a oa aet da serriñ ar pre-
 nestr adreñv deomp araok kenderc'hel gant he c'haoz.
 Sachañ a rae he skerb, nervek, a reuziadoù. "Den ne oar
 c'hoazh," emezl, " ha ma vijec'h eus an taolead-mañ n'em
 bije ket diskuliet deoc'h, sur. Ne garfen ket lakaat ar
 spont da ren er vro hep diazez ebet marteze. Klevet em
 eus lavarout avat gant ur micherour a vez o labourat e
 kamp Trogër, c'hwil 'oar, an hini a zo bet savet evit ar
 ouezidi n'int ket gouest evit trevell ebet, er flagenn,

etal ar geunioù, e oa klañvet dec'h da noz ur bugel unnek
 vloaz gant ur poreadur a zo heñvel awalc'h ouzh an hini
 a vosennas ar vro ugent vloaz zo. Spi am eus avat n'eo ket
 gwir pezh a lavar..."

Lansoc'h a lezas ar vaouez da genderc'hel gant
 he c'haoz. Epañ a rejomp sioulrik hor banne chug-avalou. Pa
 voe echu deomp e savjomp en hor sav.

- Kenavo, mammig kozh," eme Lansoc'h. "Laouen
 on bet ouzh hoc'h adwelout. Ur wech all e tistroin d'ober
 ur gwel deoc'h. Da c'hortoz n'en em chalit ket : n'eus bet
 kontet deoc'h nemet marvailhoù goullou emichañs.

An div vaouez kozh hon ambrougas betek an treu-
 zoù.

- Deuit endro dizale," a lavaras Rivanon.

"Koaniañ a c'hellfec'h ganeomp un nozvezh bennak."

Lansoc'h he zrugarekaas hag a bellas a-herr.

Liv an nec'h a oa en e gerc'henn.

- C'hwil 'gred ez eo gwir pezh a gonte ar

wrac'h-se ? " a c'houlennis.

Lansoc'h en doa krizet e dal.

- Esperout a ran n'eo nemet koñchennoù ur mez-
 vier bennak."

En tu all d'ar blasenn e tiskennjomp gant ur
 straed strizh ha disoc'hañ d'ul leurgêr all a oa dalc'het
 gant un nebeut labouradegoù ; eno e veze oberiet horlajoù
 - gros ha tuzum awalc'h e gwirionez, Morgan; gwelet em eus
 diouto a c'houdevezh ; bemdez e pakent un hanter-our dale ! -
 priajoù ha dafarou metal a bep seurt, listri, kibou, mele-
 zourioù ha me 'oar-me. Micherourion dieub a laboure enno,
 hervez a lavaras din Lansoc'h.

Pelloc'hik e tiboukjomp war ur savenn ec'hon
 a valire a-us d'un draonienn. Er strad anezhi e troidelle
 ur stêrig a lugerne dindan heol miz Ebrel : gwez elv uhel
 a greske war he ribloù, hanter dibourc'h c'hoazh ha damrouz
 o deil rouez ; kriz e oa bet ar goañv. Tarzhet e oa avat
 broñsoù an haleg a zouge adal neuze gwiskadur skañv o glas-
 vezh tener. En tu all en em astenne ur grec'hienn hir
 a denne awalc'h d'ul lestr, gant e aros hag e staon, peget
 ouzh he zor foulinenn deñval ur saprenneg, brizhellet he
 gorre avat gant flammennoù al lann nevez bleuniet.

Goude bezañ diskennet er saonenn e pignjomp
 betek kern an uhelenn-se. Pa voemp erru el lein e tizolo-
 jomp en tu all, e-harz un tornaod serzh, ur blaenn hir
 en em lede betek an dremmwel ; lagennoù lufur a lintre amañ
 hag a-hont, rannet an eil diouzh eben gant raosklegi divent.
 Tizhet hor boa ar geunioù. Lansoc'h a oa chomet a-sav.

- Selaouit," emezañ.

A-greiz an didrouz e sone notennoù flour ha
 digenvez ar gougoug. Ur merzad trumm a velkoni en doa karget

va c'halon.

- Da belec'h e fell deoc'h mont eta ? " em boad goulennet ouzh Lansoc'h.

Hemañ n'en doa ket respontet din da gentañ : oc'h arvestiñ ouzh ar vro tro-war-dro e oa.

- Dre amañ e c'heller tizhout Trogêr ; me ' gred ez eus un hent-treuz dre ar c'hoad," a lavaras en diwezh, dezhañ e unan, hep teurel perzh ebet ouzhin.

An enkrez a savas ennon pa veizis e oa mennet va c'heneil da vont betek ar c'hamp.

- N'emaoc'h ket ganti, Lansoc'h," a c'harmis.

"Ha ma vefe gwir komzoù ar wrac'h..."

Lansoc'h avat n'en doa ket lezet ac'hanon da da echuiñ va frazenn. Aet e oa war-raok ha ranket em boa mont d'e heul. Goude bezañ treuzet ur c'hoadig pin en em gave dirazomp e camp degouezhet d'ul lanneg vras a wiske keñ ar grec'hienn penn-da-benn. Un nebeut tuchennoù mein-sklent, glas-du, a save amañ hag a-hont, gronnet gant bodoù bezv mistr ; islonkoù a zigore a-drumm dindan hor c'ham-medoù ; en don anezho, e-harz mogerioù serzh, e chage an dour gwer difiñv, yen evel lagad an naer.

- Ar mengleuzioù," a zisklerias Lansoc'h. "Dilezet int a verso. Amañ e labourer ar geizh gwechall."

Ur bod pin a dreuzjomp adarre.A-greiz-holl, e penn ar grec'hienn, e paras ar c'hamp, serret adreñv e vogerioù-peulioù uhel, diwallet er pevar c'horn anezhañ gant tourioù-ged. A-us d'an nor-borched a roe digor dezhañ e oa bet gwintet ur mell liketenn livet e lizherennoù flamm.Lenn a c'helled aes a bell :

GWAREZVA AR OUEZIDI. AMAÑ E REN HEZ HA DIOGEL. Lansoc'h a waskas war e c'hoant c'hoarzhin.

- Darn a oar farsal evelato," a skrignas.

Chom a rejomp da spiañ ar c'hamp,kuzhet adreñv ur bod lann. Diverzout mat a raemp an hent a gase dezhañ, a gleiz, eus tu Laniltud.

- Biskoazh c'hoazh!" a c'hrozmolmas Lansoc'h a-daol. "N'eus gward ebet dirak ar porrastell ha soudard ebet kennebeut e lein an tourioù."

Gant souezh e veizis e lavare ar wirionez.

- Tec'het int emichañs," a eilgomzis. Ha ker-kent ez eas bihan va c'halon em c'hreiz : komzoù ar wrac'h ne oant ket gaou eta. Ken fromet e voen gant an anataenn-se ha na c'hellen ket dizarbenn m'en em gavis dic'houest a-grenn da rannañ ur ger ouzhpenn. Lansoc'h an hini eo a zisplegas ar soñj n'oañ ket evit an zav ouzhin va unan.

- Kement-se n'eo ket reizh, Keralen. Ur c'hleñved a zo oc'h ober e reuz er c'hamp-se. Dav eo din mont da welout diouzhtu."

E aspediñ a ris da chom hep ober. "Ne viot ket gwel goude, n'oc'h ket mezeg ha pa vijec'h, diremed eo seurt kleñvedoù en ho pro." Hogen ne selaeue ket ouzhin muioc'h

eget ouzh ur bugel. M'en em grennis en desped din da vont d'e heul : anez kemer Lansoc'h da arouezier, Morgan, e vijen bet kollet el Ledenez evel e-kreiz ar gouelec'h.

Pa voemp erru war-hed daou-gant metrad bennak diouzh ar c'hamp e chomas Lansoc'h a-sav en un taol, ma voen dienkrezet evit ar pred, ha treiñ a reas war an tu dehoù.

- Deomp du-se," emezañ o tiskouez din unan eus an tuchennoù mein-sklent a oa strewet penn-da-benn ar grec'hienn. "A ziiwar laez e c'hellimp merzout pezh a c'hoarvez er c'hamp."

Krapat a rejomp betek lein ar grugell.Diouzh eno, egiz ma soñje da Lansoc'h; e tapjomp gwel war ziabarzh ar c'hamp. Digenvez a-grenn e oa hemañ war a hañvale ; den ebet n'en em ziskoueze etre ar foukennoù dister tost gant korz ha dibrestr.

- Daoust ha tec'het kuit e vefent ivez ? " en em c'houlenne Lansoc'h.

N'en doa ket peurlavaret ar c'homzoù-se pa voe digoret dor al lochenn dostañ deomp : ur c'hrouadur hogozik noazh, gant un tamm pilhenn endro d'e zargreiz, koeñvet e gof, treut eston e izilli avat, re-bar d'ur gevridenn, e zaoulagad sanket en o zoulloù, ma seblantent prest da darzhañ, en em ruzas ar-maez war e grabanoù ; war e lerc'h en em stlajas un tasmant all a denne d'ur vaouez, dispak he blev gwenn, endro dezhi tammoù truilhoù a-ere gant fisel ; o daou e chom-jont en o sav epad ur serr-lagad, war api, egiz p'o dije dou-jet na vije deuet unan bennak war-dreuz d'o soupren. Erfin e lavare ar vozogell-se d'ar c'hrouadur :

- Vie tsit, vie tsit..."

Pegañ a reas e dorn ar bugel ha gwellikañ ma c'hellent e stagjont da redek betek ur feunteun a oa le-c'hiet nes awalc'h ouzh ar voger-beulioù ; kluchañ a rejont en he c'hichen ha lapañ an dour evel loened.

A-boan ma oant distroet d'o lochenn e tibouke daou zen dre alez kreiz ar c'hamp ; gwisket e cantevel labourerion sklav Laniltud hag ambrouget gant pep a vell ki a zalc'hent en o roll. Dre ma tremenent dirak ar foukennoù e c'harment ur bomm e yezh ar ouezidi ha na dizhen ket intent ervat. Pa voent pellaet dre un alez all e kuzulikas Lansoc'h e pleg va skouarn :

- 'M eus aon, Keralen, ez eo kroget ar c'hleñved -red d'ober e reuz. Ar re-se a zo o tifenn ouzh ar ouezidi dont er-maez eus o lochennoù war zigarez ebet. Salv na vo ket ret ober kemendall emberr e Laniltud..."

Diskenn a rejomp diwar herr eus ar grugell ha pakañ an hent a gase da Laniltud. Bale a raemp, tizh warnomp. Er gammro gentañ, e don ur ganienn, e oa gouezidi all o touarañ kelanoù gronnet ebarzh seier gros ; ur maskl a oa war o dremm. Neuze e krogjomp da redek evel tud foll etrezek kêr.

~~~~~

Pennad ?

Balvenn

Un eurvezh bennak goude e tiraezjomp an neve-
denn. Tremenet e oamp dre rakkêrioù an hanternoz, e-biou
da c'hreanterezhioù ar sklaved. N'hor boa merzet dizurzh
ebet enno.

- Ne ouzont netra emichañs," a zisklerias din
Lansoc'h. "Ar re nammet, gwraez, kozhidi ha bugale hepken
a vez dastumet e Trogêr."

Kentizh ha ma voemp degouezhet en em strinkas
Lansoc'h er sal-studi gant ar spi da gavout e eontr eno.
.her c'hasas ket avat. Ergerzhout a reas prim an holl sa-
lioù. En aner. N'edo ket Tudi er gêr.

- Tost kreisteiz eo koulskoude," a verkas Lan-
soc'h. "Amañ e tlefe bezañ." Termal a rae, o tankeal en tre-
pas. En diwezh e lavaras : "Chomit amañ, Keralen. Kemerit
ul levr hag it da lenn el liorz. N'oc'h ket evit hor sikour
en ur seurt degouezh."

Redek a reas er-maez. Va unan e chomis ha va me-
noz a ris d'ober hervez e ali. Diwar astelloù al levraoueg
e tapis endro dastumad barzhonegoù Tudi end-eeun ha mont a
ris d'azezañ war ur bank-maen, el liorz, adreñv an ti. Ne
ouijed faltaziañ bourrusoc'h andred d'ar c'houlz-se eus ar
bloaz, Morgan, gant freskter al letonenn c'hlas ha flamnder
ar bleunioù nevez digloret, jonkilhez melen mouk ha melen
gwer, jenoñ ruz mouk; pelloc'hik, er penn all, en em veske
krev ruz ar c'hastilhez ha blev roz liant an tamariskl a he-
je goustadik o barroù dindan aezhennoù klouar an nevez-amzer.
Ur voualc'h hec'h unan a zeuas da biklammat war al letonenn,
e-harz va zreid hag a redas kuit d'en em skoachañ er bodoù
frondus. Douster an natur an gronne ha, padal, ne c'hellen-me
kaout peoc'h ebet. Al levr a oa chomet serret war va barlenn
ha ne schijen ket hen digeriñ. N'oañ ket evit diverkañ diouzh
va spered an daolenn euzhus eus ar bugel marnacniet hag e
vamm, hag an hini ken heugus all eus an doullerion-vezioù
masklet a stlape o samm doñjerus e don ar foz.

A-benn argas ar gwall-ehvorioù-se em boa klozet
va malvennoù ha gant holl nerzh va empenn e klasken degounañ
neuz ha tresoù Maria, egiz p'em bije karet dedennañ va danvez
-pried betek enno, devoudañ he bezañs em c'hichen ha klask er
bezañs-se frealz d'ar strafuill ha d'an anken am c'haigne.
P'em boa kroget gant va deakoniadur en Enezenn, Morgan, e
can bet gourdonet gant Omeur ouzh seurt embregerezh. Hogen
gwenn e voe va striv en dro-mañ. Goullo e vare va spered avel
ur gouelec'h ha ne vriatañ nemet an avel : daoust hag anave-
zet em boa zoken ur plac'h a oa hec'h anv Maria ? Nann, dirak
an Ankoù ne oa mui lec'h em c'halon nemet d'ar Spont. Ken kri-
z

merzad a ziwaskis neuze ma savis em sav da hejañ ar broud
am flemme.

- Dav eo din tec'hout diouzh ar gêr villiget-
mañ," a zezevis.

Tennet e voen diouzh va gwall rambre gant gwigour
dor al liorz o treiñ. Tudi a oa dirazon.

- A ! " emezañ egiz pa vije net disammet." Amañ
emaoc'h ! Ha Lansoc'h, va niz ?

- Aet eo d'ho klask," a respontis.

- Me 'wel. Gouzout a rit moarvat pebezh dar-
voud braouac'hus a zo nevez en em gavet er gêr-mañ, bugale
gaezh ?

- Ervat e ouzomp," a eilgeriis. "Un dro hon eus
graet betek Trogêr."

Tudi a hejas e benn gant tristidigezh.

- N'eo ket eno e kavot ar vegenn eus hor seve-
nadur, atroù. Penaos avat eo savet deoc'h ar soñj mont
betek du-se ?

Diskleriañ a ris penaos e oamp tremenet e stal
an div vaouez kozh ha penaos e oamp bet disaouzanet ganto
a-zivout an darvoud.

- Ma ! " eme Dudi, dinec'het un tamma e doare,
"a-drugarez Doue ne oar ket c'hoazh an dud peseurt gwalenn
a zo o kinnig o reuziañ. Re wir eo siwazh, bugale : krog
eo ar vosenn da wastañ ar gêr-mañ endro. Ne felle ket din
krediñ dec'h. Hiziv avat... Ma ne zeuomp ket a-bonn da
c'hourizañ ar balvenn-mañ e vo sammet nousep kantadoù a
dud gant an Ankoù emberr..."

Ur jestr a zic'halloud a reas, kamm kaoc.

- Kreisteiz e vo abarzh pell," emezañ, "ha n'
eus bet aozet tamm boued ebet en ti-mañ. Dav eo deoc'h va
digereziñ : gant an darvoudoù... Kaset em eus va daou har-
per diwar herr da Lokeltaz ha Maezêr da gemenn e ve degaset
amañ hep dale daou rannvezen da zerc'hel an urzh. Tec'het
eo kadoriad poellgor kêr d'ar beure-mañ abred..."
Digeriñ a reas an nor. "Deuit tre ha debrit un
tamm : va ostiz ez oc'h ne vern penaos ha dav eo din soñjal
ennoc'h."

Mont a rejomp tre er gegin ; Tudi a lakaas ur
skudell hag ur c'hib war an daol ha va fedañ a reas d'azezañ.
- Kemerit un tamm kig yen," emezañ.

En em servijout a ris.

- Ne zebrit ket ? " a c'houlennis.

- N'em eus ket ezhomm," emezañ. "Trawalc'h am
eus debret d'ar mintin-mañ."

Chom a rae en e sav dirazon, antellet holl,
anat e oa, egiz pa vije bet o c'headal. Skrijal a reas en un
taol pa voe bet skoet ar mail ouzh an nor.

- Lansoc'h an hini eo," a c'harmas Tudi. "Spi am
eus da vihanañ."

Ha Lansoc'h an hini e oa, poultrennet holl e

zilhañ, spelc'het e zremm gant an heol, berr e anal. Dam-c'houde edo ganeomp er gegin. Diskenn a reas dezhañ ur v-lennad dour hag evañ a-dreuz-kil.

- Galoupet em eus awalc'h," emezañ,"ha sec'hed am eus." Treiñ a reas war-du e contr.

- N'em eus ket ho kavet. E pelec'h edoc'h ? Ha penaos hoc'h eus gouezet ivez pezh a oa c'hoarvezet ? " a c'houlennatas.

- Dre zegouezh a-grenn, Lansoc'h, evelloc'h. Kejet em eus gant ar soudarded a rankje bezañ bet war ziwall er c'hamp hag a oa o tec'hout d'an ampoent.

- Pelec'h emañ ar re-se bremañ ?
- E luti Kerizel, c'hwil ' oar, war hent Begarvann, arack tizhout ar maeziou. Keran a zo e penn al luti-se.

- E anavezet em eus e Loronan," eme Lansoc'h.
"Un den ouest eo ha fiziout a c'heller ennañ. Petra a zo bet divizet gantañ ?

- Da gentañ bac'hañ ar soudarded o deus dilezet o lec'h. Ouzhpenn ar gwall o deus graet o chom hep sentiñ ouzh urzhioù o rener e c'hellont degas ar poreadur e kêr. Ha d'an eil, daveiñ ur c'hevrennad soudarded da sezizañ ar c'hamp, kas boued ha louzeier, maz eus tu, d'ar boreidi.

- Me ' gred ez eo fur," eme Lansoc'h.
- Me ' gred ivez," a adlavaras Tudi.
Lansoc'h a reas un nebeut kammedoù a-dreuz ar pezh, sellout a-benn a-greiz-holl ouzh Tudi.

- N'eo ket chañs, va contr. Trawalc'h a drubuilh hoc'h eus bet a-hed ho puhez koulskoude ha n'oc'h ket mui yaouank en dro-mañ."

Tudi a chomas da brederiañ.
- N'ouzoc'h ket Lansoc'h, emañ oc'h en em c'hou-lenn hiziv ha n'on ket bet faziet e meur a geñver o chom hepken war dachenn ar gravez evel m'em eus graet betek hen. Aner eo bet evit darn va abostolerezh er gêr-mañ dre ma choman dic'halloud a-grenn dirak engavioù zo. Dejanal Doue eo goulenn digantañ c'hoari ar roll a zleomp-ni c'hoari hag arc'hiñ digantañ traoù zo e degouezhioù zo. Ebat eo stourm ouzh ar vezventi e-touez tud reuziet gant an dilabour. Moarvat n'eo ket dienez Laniltudiz ken gwazh hag hini ar Geizh, pell emañ zoken ; didalvez en em sant avat gwazed ar gêr-mañ peogwir n'o deus mui lec'h ebet en hor c'hevredigezh hag en died e vennont,dreist pep tra, disoñjal o stad. N'eus ket bet klasket n'epred uhelaat o spered ; me 'm eus esaeet hen ober ; dister avat va galloud e skoaz da hini ar vistri-c'hrcanterezh ; ar re-mañ avat a zo kiriek. Dre guzh hag a-enep da lezennoù ar stad o deus pourchaset alkol da wazed Laniltud ; c'hwil ' oar a-hend-all pegan nebeut a forzh a reont eus levrierezh-kreiz al Ledenez ; int ivez o deus o broudet d'en em reiñ d'ar c'hoarioù. E-keit-se, 'keta, n'o deus trubuilhe bet ganto."

Azezañ en doa graet Tudi. Skuizh divi e oa, a gave din, liv an doan en e gerc'henn, e zaouarn o krenañ un disterañ.

- Un dra a anzavin ouzhoc'h, Lansoc'h. A-wechoù e kav din, siwazh, ez on ket bet pilpouz un tammig o vennout a-grenn bezañ un den gravez rik. Daoust ha n'eo ket bet kollet a-grenn va labour ha va foan amañ ? Daoust ha n'em eus ket bourret o prezeg er gouelec'h, a-benn sioulaat va askre nemetken ? Goap eo komz eus reizhded ha karantez pa dremener an nesañ da amprevaned evel ma reer er vro-mañ e meur a lec'h."

Huanadiñ a reas.
- Daoust ha re abred e teuy bepred kemennadurezh an aviel ? Daoust hag ar bed-mañ a zo barnet ne vern penaos da vont da goll peogwir ne c'hellor biken trec'hiñ an Drouk-spered anez kemer e armoù ? Pe daoust ha re nebeut a feiz hor bo betek ar penn ? "

Tudi a blegas e benn egiz pa vije bet flastret gant samm e donkadur ha me, Morgan, a gemere truez ouzh ar c'hozhiañ-mañ a soñje e fin e vuhez n'en doa ket heuliet an hent a zleje bezañ pleustret a viskoazh. Lansoc'h avat en doa klasket e zinec'hiñ.

- Alo ! Va contr," emezañ, "perak margañ morc'hed hep abeg egiz ma rit ? Ho kalvedigezh e oa hepken diskouez d' an dud petra oa un den Doue. Rummadoù a zeuy a c'hello estlam-miñ ouzhoc'h hag heuliañ ho roudoù. Hol labour-ni eo prientiñ ar bed d'ar rummadoù-se ha plijet gant Doue n'en em gollimp ket o kas da benn al labour omp bet graet evitañ."

Ur mousc'hoarzh dister a sklaeraas dremm an hini kozh.

- Me ' gred emañ ar wirionez ganit, va niz. Degouezhet out e poent d'ur c'houlz ma oan prest da fallgalo-niñ. Doue an hini eo en deus da heñchet betek Laniltud en devezhioù-mañ."

Savet e oa en e sav.
- Deus ganin. Er gwall zegouezh-mañ e roi din ur sikour dibreiz. Anavezout a rez Keran, a lavarez..."

~~~~~

Pennad 8

Er redva-kon

Troc'het e oa bet komzou Tudi gant storlok ar mailh o skeiñ ouzh dor ar straed.

- Gwivagi a vije distroet ken dillo se! Biskoazh c'hoazh!" a c'harmas Tudi. "It da welout," a ouzhpennas o treiñ war-du Lansoc'h.

Hemañ a redas betek an nor. Ur serr-lagad goude

edo deuet endro gant Gwivegi, unan eus harperion Dudi.

- Graet eo ho tro ganeoc'h dija ? " a c'houlennas eontr Lansoc'h.

- Gellat em eus feurmia ur c'harr-post, Tudi," eme egile, "an hini oc'h deuet gantañ da Laniltud, dres," a ouzhpennas o treiñ war-du Lansoc'h.

- Daoust ha gwelet hoc'h eus Meven, rener rannvezen Maez-kêr ? " a atersas hemañ. Gwivegi a respontas en doa graet hag en

doa displeget dezhañ penaos e oa an traoù e Laniltud.

- Petra emañ e soñj ober da barrat ouzh ar walled d'en em ledañ ? " a c'houlennas Tudi adarre.

- Pezh hoc'h eus kinniget hoc'h unan Tudi : gourizañ a-grenn Trogêr ha Laniltud keit ha ma pado ar vosenn ; tri-c'hant soudard a erruc fenozh emañ. War un dro en deus daveet un douger-lizhiri da Blouvaal da c'houlenn e ve pourchaset bitail awalc'h da vagañ Laniltudiz epad ar seziz a rankint andur.

- Doue ra viro ouzh ar balvent-mañ a badout pell," a hiboudas Tudi. "An dalc'h e vo derc'hel an urzh ; dav e vo da gentañ lemel digant ar wazed an alkol a c'hellfent kuzhat er gêr."

An holl a roas peoc'h. Gwivegi a oa o termal egiz pa vije bet diaes e spered.

- Gant un dra ha n'em boa ket soñjet enni da gentañ on bet gwall-nec'het o tistreiñ, Tudi. C'hwil 'oar peseurt deiz omp hiziv ?

- Ya, eveljust, d'ar merc'her triwec'h. Perak?

- Ha kement-se ne lavar netra deoc'h ?

Tudi a savas trumm e benn.

- Gwir eo, kenell, devezh ar redadegoù-kon e kador-an-diaoul ez eo hiziv..."

Lansoc'h a zisklerias din e veze kustum gwazed dilabour Laniltud d'en em vodañ bep merc'her war lanneier Kador-an-diaoul da c'hoari redadegoù-kon.

- Ma ne rafent nemet se," eme Dudi oc'h hejañ e ziskoaz. "Hogen en em vezviañ a reont alies gant odivi aozet dre guzh en atantou tro-dro war ar maez hag a vez gwerzhet ker ruz, a-hervez ; lod a lavar e vez prenet a vras gant ar vistri-c'hreanterezh ha darnouet ganto d'ar wazed dilabour. En devezh-mañ e tistro an darn-vuiañ eus ar re a vez gant ar redadegoù mezv dall d'ar gêr. Ricterezh ha kann a sav etrezo alies rak klaoustradegoù a vez ganto ouzhpenn-se..."

An holl a davas a nevez. Neuze e adkrogas Lansoc'h, krizet e dal gant an tregas :

- Ne c'hellomp ket lezel an engroez-se a dud e unan du-se hep hen diwall. Koulz e ve moarvat diskuliañ dezho ar wirionez araok ma vint mezv, p'emañ c'hoazh o skiant ganto.

- Perak ? " a c'houlennas disoñj kaer.

Lansoc'h a zirollas.

- Perak ! Sed aze ur gouleunn. Tud vezv a zo koulz ha tud diskiant, Keralen. Ma teuont da c'houzout goude bezañ evet ez eo tarzhet endro ar vosenn en o c'hêr ez int gouest da ober krizderioù ha follentezioù diniver..."

- Da skouer ? " a gendalc'his difrom.

- Da skouer ? Pe ne ve nemet tec'hout ha skignañ ar c'hleñved dre al Ledenez, da gentañ..."

- Ha c'hoazh ?

Lansoc'h a oa peurhegaset.

- N'hon eus ket amzer da goll o sevel marvailhoù emañ, Keralen. Gwell a zo d'ober. Selaouit, va eontr," emezañ, "mont a ran diouzhtu davet Keran. Gouleunn a rin digantañ kas ur bagad da gerc'hiañ Kador-an-Diaoul ; c'hwil a c'hellho chom e kêr. Kalz a c'hellot da sioulaat speredoù an dud pa zeuint da c'houzout pezh a zo c'hoarvezet."

War-nes mont kuit e oa.

- Ha c'hwil, Keralen, deuit ganin. Gwelloc'h e kavan c'hoazh ho kaout em c'hichen..."

Kerkent e kimiadomp diouzh Tudi ha Gwivegi.

Pignat a rejomp ebarzh ar c'harr a oa chomet a-sav dirak an ti ha ni en hent etrezek Kerizel, war hent Begarvan, a-dreuz kêr, didud d'ar c'houlz-se e-kreiz an endervezh. Pa voemp erru e Kerizel e lammas Lansoc'h d'an traoù hag en em strinkañ a reas betek merva al luti da c'houlenn digor. Ne chomas ket gwall bell eno.

- Hama ? " a c'houlennas pa voe distro.

- Ne c'hellomp ket Keran kas da Gador-an-Diaoul kement-se a soudarded," emezañ, prim. "Kalz a zo aet endev da sevel gward e Trogêr."

Ul lev bennak diouzh Kerizel emañ Kador-an-Dinoul, Morgan. Heuliet hor boa da gentañ gourhent Begarvan ha, neuze, treiñ a gleiz ha krapat gant un hent-kev strizh ha serzh. Diwar neuze avat e rankjomp bale war hon troad. Divi e oa aet hor c'hwec'h ki ha re bounner samm e oa dezho sachañ ur c'harr karget evel hon hini. Kluchañ a rejont en ur prad ha chom eno da ziadaviñ, kollet o anal ganto. Pa vo savet nerzh dezho endro e vlegnjomp anezho goustadik betek ur gêriadenn vihan, en ur stankenn, e-harz Kador-an-Diaoul. Gouleunn a rejomp digant ar gouerion eno plediñ gant hor chas ha dou-rañ anezho. Asantiñ a rejont gant kalz a hegaratted. Neuze e kendalc'hjomp gant hon hent.

Goude bezañ graet hon treuz dre ur wrac'hellad

Kerreg bras berniet etal ur wazh-dour e tiraezjomp en diwezh uhelblaenn Kador-an-diaoul. E tro pemp eur e oa, a soñj din. Kentizh ha ma voemp degouezhet di avat e voe anat deomp ne oa ket deuet c'hoazh ar gwall geloù betek Kador-an-diaoul. Ar redadegoù a yae bepred endro distrob kaer, a-hed ur roudenn gelc'hiek, e kreiz al lanneg. Er penn all, war ur savenn, en em gave kontrolerion ar redadegoù hag int emellet bras d'ar mare ma errujomp ; krog e oad gant ur redadeg ; edod o paouez leuskel da vont un dek bennak a levranae a rae neuze tro ar roudenn, tizh warno ; da arouez-diforc'h e tougent seizennoù liv endro d'o gouzoug. An arvesterion en em waske adreñv ar c'hlovedoù, birvilhet an tamm anezho, kri ganto, pep hini oc'h isañ e loen a helligentañ rak klaoustreadegoù a veze graet a-hed ar wech da geñver ar redadegoù-mañ, egiz m'em eus lavaret deoc'h endev, Morgan. Suezhet e voen avat dre ma ne welen plac'h ebet tro aze. Lansoc'h a zisklerias din neuze e oa berzet a-greñn ouzh ar merc'hed arvestiñ ouzh hevelep c'hoariadegoù hag a ouzhpennas :

"Ma vije deuet Maria amañ e Laniltud, n'ho piñe ket gelllet he c'has ganeoc'h war an dachenn-mañ, sur mat."

Iskisat tra, Morgan, an anv-se am frome ken don ergentaou, ne gave mui hekleb ebet em spered egiz pa vije aet divi va c'halon goude kement a drivli hag a strafuilh. Nann, ken dreistordinal e oa ar pezh a c'hoarveze endro din d'an ampoent ma ne c'hellen soñjal e tra all ebet. Diouztu e voe dedennet va evezh gant bodennoù bihan a arvesterion o doa en em dolpet a ziforc'h, nepell diouzh ar reier, adreñv bodoù lann uhel, egiz pa vijent bet o klask en em guzhat. O diskouez a ris da Lansoc'h ha dre laer e tostaomp outo da evezhiañ ouzh pezh a raent. Goude bezañ loaget prim war o zro o doa diskoachet boutailhoù pri diouzh o forpantoù ha kroget o doa da evañ a stag penn. Tommet mat e oa dezho dija a-hend-all rak damc'houde en em lakjont da dabutal ; kann a savas etrezo abarzh pell. Hogen ne badas pell an abadenn. Eus penn all an dachenn, tost d'ar savenn elec'h edo ar gontrolerion, e oa deredet ur skipailh polised, archerion eus kêr Laniltud, a c'helled anavezout diouzh o harnez gwer. Hep kemenn ebet e krogjont da vazhata patred ar sabad, a-helebin ha dizamant groñs. Ar re-mañ a ziskampas neuze a bep tu ha ne voe mui gwelet al liv anezho.

An darn-vuiañ eus an arvesterion n'o doa taolet meiz ebet ouzh an deguezhenn-se. Dalc'het e oa o evezh gant ar redadegoù, na petra 'ta, hag ar re-mañ, a-hend-all, a gen-dalc'has betek c'hwec'h eur hanter bennak, hep kadabuilh na dizurzh ebet en dro-mañ. Er c'heit-se avat e oa erru ar bagad soudarded degaset gant Keran, ur c'hant-pemont anezho, ha gronnet o doa an dachenn penn-da-benn. An dra-se, dres, avat, a zeraouas ar freuz, Morgan. An arvesterion hag int suezhet gant donedigezh dic'hortoz ar bagad-se o doa denesaet ouzh ar soudarded ha toulllet kaoz ganto. Goulennet e voe outo perak e oant bet daveet da Gador-an-Diaoul ; ar wirionez a voe diskuliet neuze, na petra 'ta, hag en ur par berr, egiz ul luc'hedenn, en doa ar c'heloù graet tro ar redva-kon.

Nozvezh ar spont

Diaes e ve deoc'h faltaziañ pezh a c'hoarvezas neuze, Morgan.

Ur serr-lagad war-lerc'h e oa Laniltudiz o skarañ a bep tu. Darn a lammas e strad ar stankenn, e-harz ar c'herreg, war var da derrif o gouzoug, hag a a gidellas war-du Kerizel. Ar re niverusañ e oant, a gav din. Un nebeut avat a oa chomet war an dachenn ha nac'hañ a raent groñs mont endro d'ar gêr.

- Gwell eo ganeomp chom da vervel amañ gant an naon eget tapout ar c'hleñved e kêr ha mervel eno goude poanioù kriz," emezo. Kluchañ o doa graet war ar savenn, star-det an eil ouzh egile da herzel gwelloc'h ouzh ar re a defe klasket o c'has kuit alese. Goude bezañ breutaet ganto en aner, e reas e soñj, Edern, rener ar bagad a oa bet kaset da Gador-an-Diaoul, o lezel eno dindan evezh ur voennad a soudarded.

- Me ! gav din ez int meyv dall pe dost," emezañ d'en em zigareziñ. "Koulz eo gortoz ma vo divadaouet mat d' o fenn." Bajanek awalc'h e seblante bezañ an Edern-se, Morgan.

Distreiñ a rejomp da Laniltud. E tro seizh eur hanter e oa pa ziraezjomp tiez kentañ rakkêr ar c'hornog. Gwivegi a oa ouzh hor gortoz eno.

- Petra a zo a nevez amañ ? " a c'houlennas Lansoc'h.

- Netra arbennik," emezañ, "nemet ez eo erru e kêr bremaik an darn-vuiañ eus ar wazed a oa e Kador-an-Diaoul en endervezh-mañ.

- Aet int d'o c'hêr ?

- Ya, moarvat, lod anezho a zo aet. An hanter all avat a zo en em vodet e daelva an ti-kêr.

- Sin fall," em Lansoc'h. "Mennadoù diboeall a vo diferet ganto marteze, seul vui ma n'eo ket diwar zour ur c'halz anezho. NE gav ket din ez int gouest da welout an traoù evel m'emaint.

- Tudi a zo ganto," a ouzhpennas Gwivegi.

- Salv ma c'hellec'o lakaat da glevout mouezh ar furnezh."

Da eizh eur edomp er gêr. Aozañ a rejomp un tamm boued war ar prim ha debriñ hep rannañ ger. Serret kloc'h e oa an noz a-benn neuze. Tudi ne oa ket distroet bepred. Skuizh marv e oan ha prientiñ a raen mont d'am gwele ; kimiadet em boa dija diouzh Lansoc'h ha Gwivegi pa oa deuet betek ennomp en un taol hekleb un talabav spontus diouzh tu an iliz. En em deurel a rejomp er-maez. Kant metrad pelloc'h e oa stanket an hent gant ur bagad kêriz, goulaouennoù rousin en o daouarn ; armoù a oa ganto ivez, gouzifiadoù ha gouglezeier hag a hejent

en ur youc'hal dibaouez. A greiz ar safar e intentemp bom-
moù lavar a seurt-mañ : "Decmp d'ar Gwarezva ; dav eo ober
ur skarz h eno, diouennañ anezho holl da vat. Trawalc'h a
zroug o deus graet decmp endev."

Un den savet war ur menk-ti a oa oc'h esa komz
outo hag o sigoulaat.

- Va contr ! " a c'harmaas Lansoc'h pa voemp
deuet tost awalc'h evit anavezout an dud.

Tudi an hini e oa e gwirionez, gronnet ha gwasket
a bep tu gant an engroc'h evel gant ur mor dirollet. Moarvat
en doa fellet dezhañ distanañ ernez e gengêriz hogen en aner,
sur awalc'h, rak war-du ennañ ne oa troet nemet dremmoù tort
gant ar gounnar, ar gasoni hag ar braouac'h, a lufre gant an
dourc'hwez ha skleur arruz ar goulaouennoù.

Mouget e oa komzoù Tudi gant koagerezh ar mouezhioù
raouliet a harzhe endro dezhañ. Neuze en doa kriet Lansoc'h.

- Roit peoc'h, mar plij ! "

An dud a oa chomet didrouz, sebezet ha divarc'het
epad ur frapad. Tudi avat en doa anavezet e niz.

- Deus amañ, Lansoc'h," a c'halvas ar beleg.

"Ro o skiant endro d'al loened gouez-mañ."

Lansoc'h a oa sailhet prim war ar menk-ti.

- Me ' zo Lansoc'h eus Loronan," emezañ.

Mentet bras evel ma oa, nerzhus e vouezh, asur
e emzalc'h, e kemeras e greñv didenn kaer war an dispac'herion.

- Petra hoc'h eus c'hoant ? " a c'houlennas.

"Displegit din."

Unan eus ar wazed a stagas da zezrevell o devoa
gouezet d'abardaez peseurt poreadur spontus a oa enem zis-
kouezet er Gwarezva I. Gant anken e tistagas ar ger euzhus :
ar vrec'h !

- C'hwil ' oar, kenseurt,petra a c'hoarvezas ugent
vloaz zo en hevelep degouezh er gêr-mañ. Neuze e oa tarzhet
ar vrec'h e diwezh an diskar-amzer er Gwarezva II en dro-se.
Hep dale he doa redet ar vosenn dre ar c'horn-bro hag en ur
ober ur sizhun he doa lazhet an hanter eus poblañs Laniltud.
Re enk e oa ar c'harnelioù da verniañ enno ar c'helanoù. Ret
e oa bet kleuziañ fozioù don en ur park da zouarañ ar d'horfoù
-marv.

- Ma vez miret ouzh ar Geizh a zont er-maez eus
ar Gwarezvaoù ne viot ket tizhet gant ar poreadur," a verkas
Lansoc'h, sioul.

- Setu an dalc'h," a silgerias ar gwaz. "Gouezet
hon eus e oa tec'het hiniennoù eus merc'hed ar Gwarezva I.
Darn a lavar emaint o kuzhat e kêr. Ma n'o zaper ket emaint
war var da boreañ ar vro a-bezh."Tennañ a reas kreñv e anal.
"D'an enkadenn-mañ n'eus nemet un ode : lemel diouzhtu mam-
menn an droug, elese, ret eo dieneañ holl Geizh ar Gwarezva
I koulz ha re ar Gwarezva II ma par ar poreadur eno ivez.
Reizhpocell eo kement-se, ya pe nann ? "

- Hag hemañ a garfe parrat ouzhimp d'en em save-
teñ," a chous ur vaouez en ur sevel he meilh-dorn etrezek
Tudi. Ar beleg a zistouas trumm e benn.

- N'on ket evit ho lezel da seveniñ un torfed," a
zivegas, sec'h e vouezh. "Ar pezh a zo torfed a zo torfed,
hepmuiken."

- Ar re-se n'int ket tud, beleg. N'int ket badezet
zoken ; n'eus penn-kristen ebet en o zouez," a arguas an hini
en doa prezeget da gentañ.

- Ar re-se a zo tud ; ar re-se n'int ket loened,"
a adlavare ar beleg.

Kroz a savas e-touez an dud. Ur goaf a oa bet
bannet war-du Tudi hag a oa deuet neuze da sankañ en ur grenañ
ebarzh prenn un nor adreñv dezhañ. Simudet e oa chomet an
holl dirak ar seurt gwall-daol. Lansoc'h, avat, kerkent, a oa
lammet e traon ar menk-ti ; abarzh m'en devoe bet hini amzer
da fiñval en doa kroget en hini kablus hag e dlapet a nerzh
korf ouzh an diri tost ; horoset en doa ar penn ouzh ar mein ;
diflaket e oa an den evel ur sac'h goull, hep garm ebet.

Lansoc'h a oa sailhet endro da lein ar menk-ti.

- Ha bremañ, klevit, aet on skuizh ganeoc'h. Urzh
a ranker kaout er gêr-mañ. Eus poell e komzit ? Hama ! Lavarit
din : pet a brizonidi a zo tec'het kuit ?

- Un dak bennak, war hon eus klevet," a lavaras ur
vouezh.

- Hep dale e vint paket ha kaset d'ar Gwarezva en-
dro. Eno e vo diforc'het ar glañvourion diouzh ar re yac'h. Tu
a vo da herzel evel-se ouzh ar poreadur. A-hend-all, foll ez
oc'h o vont betek Trogêr. Tapout ar c'hleñved a c'hellfec'h hag
hen degas ganeoc'h d'ar gêr. Daoust ha gwell e viot goude ?

- Gwir a lavar an den-mañ," emzeur.

- It d'ar gêr ha lezit al lu da bleidiñ gant an
urzh e Laniltud. An dra-se n'eo ket hoc'h afer, e hini ne
lavaran ket..."

Kendrec'hus e oa e gomzoù. Nikun ne gredas enebañ.
A unanoù e stagas an dud da gilañ ha d'en em skignañ a bep tu.
An deñvalijenn hag an didrouz a aloubas endro ar straed a ne-
beudoù.

- Deuit bremañ, va contr," en doa kemennet Lansoc'h
en ur astenn e zorn da Dud d'e harpañ da ziskenn.

A dastorn o doa klasket o hent, a-hed mogerioù an
tiez. Daoust ma ne oa nemet kant metrad bennak o doa lakaet
hogos pemp munud da dizhout an nevedenn. Og e oa Tudi.

- Ar gwashañ eo bet an emvod en ti-kêr," a ziskle-
rias ar beleg. " Mezv e oa an hanter eus kêris a oa bodet eno,
egiz ma soñjit awalc'h. Deuet on a-benn da gendrec'hiñ an darn
-vuiañ anezho evelato, a drugarez Doue, ha da ziskouez dezho
e oa ar furañ heuliañ ar reoliadurioù hag ar reizhenoù a oa
bet diazezet a viskoazh da stourm ouzh ar seurt kleñvedoù-red.

Hogen lod a chome aheurtet ha n'houlent klevout anv a seziz-
adur nag a raktres-herzel all ebet ; ur menoz a oa hepken en
o fenn : argadiñ Trogêr ha lazhadegañ an holl eno, gwraeg,
kozhidi ha bugale. Kendalc'het em boa da vreutaat gant ar re-
se paz oc'h erru hogen berzh ne raen ket nemeur... Panevedoc'h,
siwazh..."

Degouezhet e oamp dirak an ti. Dibrenn e oa an
nor. Pa zeujomp tre e verzjomp gouloù el levracueg. Gireg,avat,
eil harper Tudi, a oa dija o tont da geñ ouzhimp.

- Pellzo emac'h degouezhet ? " a c'houlennas

Tudi.

- Pemp munud bennak. Krog e oan da vezañ nec'het
o verzout ne oa den ebet en ti-mañ..."

Termal a reas. Gireg ivez a hañvale bezañ faezh

marv.

- Me ' gred ez eo sioul awalc'h an traoù a-benn
bremañ," eme Lansoc'h. " Bez e c'hellot mont da ziskuizhañ,
va eontr," a ouzhpennas o treiñ war-du Tudi.

Gireg a grizas e dal.

- Faziet oc'h o krediñ ez eo deuet ar peoc'h e
kêr, Lansoc'h," emezañ. "Bremaik en em gaven gant Meven en
deus kemeret warnañ derc'hel an urzh e Laniltud egiz ma ou-
zoc'h ha lavarout a rae din en doa ranket kas ur bagad all
da zifenn Trogêr : ur strollad gwazed all a zo o tostaat ouzh
ar Gwarezva I, dre an noz, a-dreuz ar maeziou, eus kostez
Kador-an-Diaoul..."

- Marteze ar re a zisklerie e felle dezho chom
du-se," a droc'has Lansoc'h. "Perak ivez n'int ket bet redi-
et da zont e kêr egiz ar re all ? Ne oa ket fur evelato !
Moarvat o devo kendalc'het ar re-se d'en em vezviñ hag a-benn
ar fin ez eo deuet d'o fenn ar memes stultenn diskiant..."

Tevel a reas. En un taol e oa savet cholori war
ar straed. "Klevit," eme C'hireg. "Daoust han'em boa lavaret
deoc'h ar wirionez ? "

An holl a zilmmas d'an nor. E penn all ar straed,
war hent Trogêr, e oa ur vandennad wazed oc'h erruout, goulaou-
ennoh hag armoù en o daouarn adarre. Dre ma nesaent e teue
fraeshoc'h o garmadennoù :

- Harz dezhi ! Harz dezhi ! Tapit krog enni ! "

Oc'h en em c'houlenn e oamp piv e cant o klask
pakañ evel-se pa spurmantjomp ur vaouez o tont en arbenn
deomp ; hag hi da gouezhañ un dek metrad bennak dirazomp.
Lansoc'h a yeas a lamm betek enni, a zibradas anezhi hag he
dougas betek raksal an ti. Un dalc'hadez eus Trogêr a oa
anezhi, gwisket e truilhoù, egiz holl brizoniadezed ar Gwa-
rezva I. Ur goulid don a oa digor en hec'h ivedig kleiz. Ker-
kent war-lerc'h avat e lanvezhe war hon tro engroez kounnaret
an hemolc'herion. Nikun avat ne gredas not tre en nevedenn.
Unan eus ar re a oa e penn ar gronnad a zeuas neuze war an
trezoù hag a c'houlennas breutaat gant Tudi.

- Petra a fell deoc'h ? " eme hemañ.
- Ar vaouez hoc'h eus roet bod dezhi a rank bezañ
lazhet. Eus Trogêr e teu.

- N'eo ket klañv, a gav din, gloazet ganeoc'h ne
lavarant ket..."

- Ma n'eo ket klañv hiziv e vo warc'hoazh hag u-
nan ouzhpenn e vo o skignañ ar c'hleñved. Daskorit-hi deomp.
- Ne rin ket, sur," a respontas Tudi o taeriñ.

Garm a savas e-touez an heulierion. Unan a chou-
as : "Laoskit ac'hanon da dremen ; me ' zo o vont da gomz ouzh
hemañ."

- Selaouit," eme Lansoc'h neuze. "Daoust ha prest
e vefec'h da lazhañ ho kwreg pe ho mamm ma pegfe ar c'hleñved
enno warc'hoazh ? "

An dud a chomas direspont. Ur vouezh lent a savas
evelato a-benn ar fin evit distagañ bepred ar memes diskan :
"Ar re-mañ avat n'int ket tud..." hogen gonezet e oa an abadenn:
torret e oa bet lañs an heskinerion.

- Deomp pelloc'h," eme unan neuze. "Re all a zo o
skoachañ tro aze moarvat... Dont a raimp da gerc'hat houmañ
evit echuiñ."

Ar vandennad a yeas war-raok da glask preizhoù
all.

- Dougit ar vaouez d'al laez hag ar grit war he zro,"
a gemennas Tudi. Gwivegi ha Gireg a sentas outañ. Lansoc'h a
lavaras neuze :

- C'hwi ' wel, va eontr, gwir e oa eta an disaouzan
en deus roet deomp Gireg. An torfed foll-se a zo bet kaset da
benn!"

Tankeal a reas er raksal, brouezet groñs.

- Pebez beulkeed divarrek, digalon ; n'int ket
evit kas da vat kefridi ebet ha bremañ, sur, e tamanto an holl
dre benn o diegi. Pa soñjan ez eo aet ar c'hemouision-se da
gerc'hat ar c'hleñved e Trogêr..."

Treiñ a reas war-du Tudi.

- N'on ket evit chom amañ hep ober netra, va eontr,
paz eus kement a reuz endro din. Dav eo din gouzout da gentañ
petra a zo c'hoarvezet dres e Trogêr. Klask a rin kejout gant
Meven. Mont a ran. Keralen a zeuio ganin."

Ambroug a ris Lansoc'h eta. Kemer a rejomp hent
Trogêr. A-vec'h ma oamp aet dreist da diez diwezhañ kêr avat
e verzjomp ne oa ket gaou pezh en doa displeget Gireg deomp.

- Sellit 'ta, du-hont," a lavaras Lansoc'h oc'h
eeunañ e vrec'h war-du an hanternoz. "Graet eo an taol."

Du-se, un hanter-lev dirazomp, e oa toull et an
deñvalijenn gant flammennoù divent a droielle e-kreiz bouilhoù
moged arruz hag a zispake gwez ar goadeg nes war an uhelennoù.

Kenderc'hel a rejomp da vale. Bep an amzer e tam-
welemp er foz, a-hed an hent, kelan ur vaouez pe ur tugel bet
labezet betek ar marv ha goloet a vein ; un dek bennak anezho

a voe kontet ganeomp adal treuzoù kêr betek ar c'hondi. Eno avat hor gortoze un arvest braouac'hus ha keit ha ma vevin, Morgan, e chomo an eñvor anezhañ garanet don em spered. Ar pezh en doa dedennet hon evezh da gentañ e oa ar yudadeg spouronus-se a drebarzhe an noz teñval hag a zeue betek ennomp douget gant an avel ha mesket gant flaer brein an anevaled hanter ouez-se. Pa voemp erru tost d'ar c'haelioù avat, gwintet hor goulaouennoù ganeomp dreist d'hor peñnoù, e tizolojomp ur selladur a hurlink. Edo ar chas o trailhañ kelan ur c'hozhiaad a oa bet stlapet dezho gant ar vandennad hemolc'herion a oa nevez tremenet eno ; dija n'en doa mui ar c'helan-se dispennet ha divouzellet stumm den ebet ; a-greiz yudal ha diskrougnal e tiframme an euzhviled-se o zammoù preiñ an eil digant egile ; bep an amzer e lamme ur c'hi e gouzoug egile hag a chome peg ennañ ken n'en dije taget anezhañ. Ar gwel eus ar geolioù leun wad-se, eus ar c'horf-se diroget ha dichafrentet, eus al loened-se ken diskiant hag an dud, a oa bet dreist d'am nerzh, Morgan : laosket em boa va goulaouenn da gouezhañ hag en ur redadenn, dre an noz, em boa klasket repu etal Tudi, en nevedenn.

~~~~~

Pennad 10

Ar se eiz

Betek antronoz vintin ne c'hellis serriñ lagad ebet, Morgan. Padal e chomas didrubuilh kêr betek eurioù kentañ ar beure. War-dro nav eur avat p'edon o kemer va lein er gegin gant Tudi hag e zaou harper - Lansoc'h ne oa ket distroet c'hoazh - e kavas deomp en un taol e oa an ti o krenañ dindanomp. En em strinkañ rejomp da doull an nor a sko war ar straed da welout pezh a oa o tegouezhout. Dirazomp e chale ur stêriad stank a wragez, a wazed hag a vugale, stardet an eil ouzh egile, kej-mesk, a zifraee war-du ar maezioù, dilavar, stouet o fennoù, evel un tropellad deñved oc'h heuliañ ar maez ; krouadurioù a oa douget war ziskoaz o zadoù pe war zivrec'h o mammoù ; hag int ivez a roe peoc'h, skodeget.

- Emaint o klask tec'hout diouzh kêr, " a c'harmas Gireg.

Hogen aner e oa bet o mennad. Ur c'hardeur goude e weljomp an engroez-se o tichalañ endro war e giz, ambilhet dizamant gant ar soudarded, diglemm bepred avat, o plegañ abenn ar fin.

- Gronnet eo bet kêr gant al lu ; ne c'heller mui dont er-maez, " a verkas Tudi.

Pep hini en em dennas ebarzh e gambr. Klask a ris lenn hogen peurvulañ ne raen nemet rambreal. Ar soñj eus Maria

a save bep an amzer d'am spered, adarre, hep degas din frealz ebet avat ; marteze en abeg d'an anken am c'haigne dalc'hmat : ar c'hleñved a c'helle va zizhout evel ar re all ; bac'het e oan evelte ivez hag e ken bras argoll hep mar ; hogen an anken-se ne oa ket awalc'h, a soñje din, evit kas da heisk pep mammenn a levenez em c'hreiz ; en em c'houlenn a raen eta ha ne oa ket kiriek d'am c'hinder kalon end-eeun va zrivierezh bas a vire ouzhin d'en em stagañ da vat ouzh plac'h ebet ; koumañ a raen pegen dillo em boa disoñjet Anna, ar vaouez kentañ am boa karet el Ledenez. D'ar c'houlz-se, a zastumen, daoust ha n'oa ket nemet touell ar eurvad bresk-se a hemolc'hen gant holl nerzh va boud hag a lakaen en eskemm gant ar beurbadelezh grataet din el Ledenez ?

Lansoc'h oc'h erruout a dorras d'am melkoni. Divi e oa. E-doug an noz hag ar beure war-lerc'h en doa redet e kêr hag en tro-war-droioù ; aet e oa betek Menez-Meur, un arsavlec'h soudarded a save gward er c'hreisteiz, war lez ar goadeg, ha goulennet en doa digant ar rener eno kas da Laniltud ar wazed a c'helle dioueriñ.

- Bremañ ez eo kelc'hiet kêr penn-da-benn ha ne vo mui tec'hadeg ebet, " a verkas Gwivegi.

- Me ' anavez darn a zo deuet a-benn da achap koulskoude, " a respontas Lansoc'h.

- Piv ? " a c'houlennas Gireg.

- An Actrouion renerion al labouradegoù...

- Graet mat o deus, " a griis, "ha m'em befe gallet...

- N'on ket ali ganeoc'h, Keralen, " eme Lansoc'h.

"Paket e vint hep dale ha d'en em zifenn o devo dirak al lez-varn e Loronan evit bezañ torret lezennoù ar Riez diwar-benn ar balvent, bezañ dilezet o lec'h ha kiriek d'ar walenn hec'h unan dre wallegañ reolennoù ar yec'hedouriezh er Gwarezvaou a oa dindan o evezh. Hep kentañ ar peurrest... Me ' respont deoc'h ne garfen bezañ en o c'hroc'hen ! "

C'hoant am boe cilgeriañ : marteze awalc'h hogen evel-se zoken o deus moarvat muioc'h a chañs da saveteiñ o zammig buhez eget o chom e Laniltud. Gwell avat e kavis tevel. Lansoc'h a gendalc'has.

- Amzer a vo evit se diwezhatoc'h. Se n'eo ket ar pep difraeusañ er mare-mañ. Dav eo deomp mirout ouzh ar vosenn da zont tre er gêr-mañ pe da vihanañ da zont er-maez anezhi. Abarzh pell e ouezimp petra a vo bet divizet gant an Tonkadur ! "

Un nebeut devezhioù a dremenas. Netra ne c'hoarvezas da gentañ, Morgan. Laniltudiz o doa degemeret o stad hag a harze ouzh ar balvent gwelikañ ma c'hellent, hervez kementadurioù ar pennadurezhioù o devoa perzh warno. Ne veze mui gwelet den ebet war ar straed ; serr e oa ar stalafioù war an holl diez ; darn eus an annezourion zoken o doa stignet mezerennoù du ouzh o frenester hag o dorioù.

- Evit mirout ouzh ar wall-avel da dremen, " en doa diskleriet Lansoc'h. Digas avat e chome-eñ, hep reiñ nemeur a

ouez, a gredan, da seurt di-
arbennoù.

Eñ e unan ne zouge maskl
ebet paz ae e kêr, pezh a rae
Gwivegi ha Gireg ma c'hoarveze
ganto dont er-maez eus an ti.
Dre vras, a-hend-all, e ranke
an holl chom er gêr nemet kar-
gidi kêr o devoa ur gefridi
resis da seveniñ. Ar pourve-
zioù a veze degaset gant bozen-
nadoù soudarded a dremene ur
wech bemdez war-dro kreisteiz.

- Kleierigoù a stage da dintirinat

a bell. Eus penn all ar straed e tenesae pevar pe bemp
soudard, goueliet o fenn, o tougen korbelloù bitañ hag
a ziskane en ur vale e-biou d'an tiez : "Erru eo ar vosenn
er vro ; chomit en ho tiez ; pourchaset e vo boued deoc'h
keit ha ma pado ar c'hleñved-red..." An dud a zamzignore o
dor neuze, a leze ur c'hirin bennak war an derezioù, a veze
leuniet ha lamet kentizh.

D'ar merc'her war-lerc'h eo e tarzhas ar c'he-
loù spontus evit an eil gwech. Paret e oa ar c'hleñved e
Laniltud end-eeun, da gentañ er c'hlañvidi : en ur ober
peder eur warn-ugent e oa marvet ar vaouez a oa bet dastu-
met gant Tudi hag herberc'het eno a c'houdevezh. Neuze,
a eur da eur, e teuep da c'houzout e oa bet tizhet heñ-mañ-
heñ gant ar c'hleñved ; da gentañ ar re o doa kemeret perzh
e tangwallidigezh Trogêr ; neuze izili zo eus o ziegezh.
Adal ma verzed azonoù kentañ ar c'hleñved e teued gant ur
strakerez war dreuzoù an ti hag eno e chomed da drouzal ken
na errue d'ar red ur bare soudarded a samme ar c'hlañvour
war ur c'hraevazh hag hen douge a-dizh betek klañvidi kêr.

Gwashaat a reas ar walenn en devezhioù war-lerc'h.
Tiegezhioù a-bezh a glañve en ur par berr. Gouzout a raed
hepken e oant bet skoet gant ar gwallour pa weled e chome
serr dor o zi dirak ar bourvezerion. Tumporelloù sachet gant
ejened a dremenas dre ar straedoù. Sammañ a raed klañvou-
rion ha kelanoù mesk-ha-mesk. Ar vosennidi a veze diskarget
dirak ar c'hlañvidi. Ar c'helanoù a veze stlapet ebarzh
fozioù don er-maez eus kêr. Unan eus harperion Dudi a rae
ur bedenn verr e-harz ar garnel. Kerkent war-lerc'h e kroge
ar vezierion da vannañ mein ha raz da stankañ an toull.
An ifern a dkrage e Laniltud e korf ugent vloaz.

A-wechoù e kolle hini pe hini e skiant. Mammoù
vanne a-daol-trumm o c'hrouadur dre ar prenestr gant ar gredenn
e oa o mab pe o merc'h o vont da dapout ar poreadur. Dam-
c'houde e kejed war ar straed gant ur vaouez pennfollet,

Gwashaat a reas ar walenn en devezhioù war-
lerc'h. Tiegezhioù a-bezh a glañve en ur par berr. Ana-
vezout a raed o zonkadur pa chome serr dor o zi dirak ar
bourvezerion. Tumporelloù sachet gant ejened a dremenas
dre ar straedoù. Sammañ a raed klañvourion ha kelanoù
mesk-ha-mesk. Ar vosennidi a veze diskarget dirak ar c'hlañ-
vidi ; ar c'helanoù a veze stlapet evel blooù vil ebarzh
fozioù don er-maez eus kêr. An ifern a adkroge e Laniltud
e korf ugent vloaz.

Bep ar mare e kolle hini pe hini e skiant.
Mammoù a vanne o bugale a-daol-trumm dre ar prenestr o
kredif e oa o mab pe o merc'h o vont da dapout ar poreadur.
Damc'houde e c'haloupe ur vaouez folañ en ur c'harmañ war
ar straed didud, skoelf he daoulagad, dispak he blov, hanter
noazh a-wechoù. Ned ae ket gwall bell avat : arak ar c'hlen-
tañ kroazhent e veze harzet gant ar soudarded ha degaset
d'an ti-bac'h elec'h e talc'hed an diskianted.

Ret eo lavarout, Morgan, n'en doa ar c'hleñved
a oa anvet ar vrec'h gant Ledeneziz netra da welout gant
ar poreadur brudet a rae e reuz en amzervezh ragenezel.
Devoudet e oa e gwirionez gant ur vazhigell vourzhat a voe
dezoget d'an tir dre zegouezh e deroù an XXIvet kantved,
nebut amzer arak an Drouzivezh. Goude bezañ drastet
rannbarzhioù ec'hon eus Azia d'an ampoent e oa bet bazh-
yevet da vat a-benn daou pe dri bloaz war-lerc'h. Anvet
ez eo, egiz ma ouzoc'h PSEUDOGONAS MK-L. Diouzh an diskle-
riadurioù a voe roet din neuze gant Lansoc'h ha Tudi diwar-
benn ar c'hleñved e c'hellis hep poan ebet dianavezout al
loenigan a oa kiriek d'ar "vrec'h"-se. An efed heverkañ
hag arvestusañ a oa koeñvadur an dremm ; an daoulagad
dreist-holl a veze taget ; e berr amzer e teue ar c'hlañ-
vour da vezañ dall ; war un dro e veze tizhet norvennoù
ar poread ; seizet e veze e izili tamm-ha-tamm. Marvel a
rae pa veze savet an droug betek ar galon. Kollet e veze
e emskiant gantañ a-benn neuze ha peurvuiañ e tremene ar
c'hlañvour hep ma teuje e vez dezhañ endro.

Souezh ebet eta, Morgan, ma ve deuet mammoù
zo da sodiñ o toujañ na ve taget o bugel gant hevelep
gwall-gleñved hag a oa dibare a-grenn a-hend-all ar peur-
liesañ. Gwell e oa ganto - hag er c'heñver-se ne oant ket
foll mik da vihanañ - e lazhañ diouzhtu da espern dezhañ
poanioù spontus ha didalvez. Ar gwellañ tu e oa ivez - an
dra-se a lavaran deoc'h didro kaer - da bellaat diouto o
unan arvar ar poreadur.

Un degouezhad seurt-se a voe kiriek d'an arnod
tec'hout sirius nemetañ a glaskis kas da benn tra m'edon
o vevañ el Ledenez ; tro-wenn a reas emberr, a-hend-all,
egiz ma welot, Morgan. Ur sizhunvezh bennak war-lerc'h m'

he devoe ar walenn kroget da wastañ laniltud eta en devoa Tudi degaset d'ar gêr ur c'hrouadur a bevar bloaz bennak a oa bet dilezet er mod-se gant e vamm. Houmañ a oa klañvot ha marvet damc'houde a-hend-all. Ar bugel a oa blizik ha gouezel c'hoazh, koantik hag hegarat, skoet avat e spe-red gant an darvoudoù braouac'hus a oa o c'hoarvezout endro dezhañ. Gloazet e oa bet o kouezhañ diwar un diri ha lienet e oa e benn. Daoust ma ne oa terzhienn nag azon ebet eus ar c'hleñved gantañ evit c'hoazh e voen tregaset awalc'h p'e welis oc'h erruout er gêr.

- Perak n'hoc'h eus ket kaset ar bugel-mañ gant ar glañvourion all ? " a damallis da Dudi.
- Gwelout mat a rit n'en deus ket an doare a vezañ klañv !"

Ur c'hruz taer a ris d'am skoaz.
- Warc'hoazh e c'hell parañ arouezioù ar poreadur ha re zivwezhat e vo neuze.

- Mar kasan anezhañ davet ar glañvourion all eo diarvar e tapo ar c'hleñved. Amañ da vihanañ en deus ur chañs da chom hep bezañ tizhet.

- Ne c'hellit kemer riskl ebet...
Tudi en doa ruziet trumm; evit ar wech e se-blante prest da goll e smreizh.
- Ebarzh va zi emañ amañ, aotrou ! Fiziañs amañ e Ragevezh-Doue."

E yezh veleg a blante droug ennon a-hed ar wech.
- Lezit ho Toue en e neñv. An disterañ louzoù a vefe gwell egetañ.

- N'em eus ket lakaet em penn o fareañ, aotrou.
Gouzout a ran ez eo dreist d'am galloud, o frealziñ war o zremenvan ne lavaran ket."
Dirolllet e oan. Kement a bilpouserezh am lakae da heugañ.

- Un toueller ned oc'h ken. Ar servij gwirion nemetañ a c'hellfec'h renta d'ho klañvourion e vefe o helazhañ da zeverra o foaniol."

Fulenniñ a reas daoulagad Tudi.
- Aesaat a ran dezho kement hag a c'hellan, aotrou.
Hogen ar reolenn a verkit din ne c'hellfe ket bezañ sevenet hep bezañ kollus meur a wech. Hini pe hini a zeu a-bonn evelato da drec'hiñ ar c'hleñved dioutañ e unan. Dre froudenn hepken e tibabfeb ar re a vefe da zieneañ. "Ur mousc'hoarzh berr a hiraas e vuzelloù epad ur pred berr. "N'on ket Doue, aotrou, ha n'em eus ket da c'hoari e roll."

Neuze en doa Tudi troet kein ouzhin.
Un den speredet ledan a oa anezhañ e meur a geñver evelkent, Morgan. Damc'houde, antronoz, a gav din, em boa kejet gantañ er sal-debriñ ha toulllet en doa kaoz didro kaer, egiz pa ne vije bet biskoazh tamm chabouz ebet etrezomp.

- Prederiet em eus a-zivout an tamm diviz hon

eus bet dec'h" emezañ. "Arabab e vefe deoc'h krediñ na gomprenan tamm ebet ho savboent : n'on ket eus ar re a zispriz ar skiant el Ledenez-mañ, en eneb. Roll ar skiant eo lemel kement ha ma c'hell an droug a zo o waskañ mab-den hag a vir outañ a verzout Doue. Hogen, dres, aotrou, ne c'hell ar skiant kaout pal all ebet. Dre zegouezh hepken e tizhas ar Skiant en amzervezh ragenezel gwellaat un tammig da walennoù an denelezh. Al lorc'h, ar fouge, ar vrazoni, an daeaerezh ouzh Doue a awenas diorreadur ar skiant da neuze. Penaos souezhiñ ma taolas hevelep skiant an Drouzivezh da frouezh : kontammet e oa ar wezenn betek en he gwrizienn.?"

Lansoc'h ne oa ket aze d'ar mare-se. Gwivegi ha Gireg a selle ouzhimp hep rannañ ger. Hegaset e oan bet adarre gant komzoù Tudi. N'em boa ket prizet respont. Ar beleg en doa kendalc'het da brezeg hep sellout ouzhin, evitañ e unan, a vije bet kredet.

- Ne c'hellomp er mare-mañ nemet goulenñ burzhudoù. Pedennoù a seurt gant ar re a rankomp ober er bed m'emaomp a denn bepred da c'houlenn burzhudoù. Petra a c'hellfemp ober estreget se ?

- Ha goanagiñ a rit savoteiñ ar gêr-mañ gant ho pedennoù ? " a c'houlennis a-benn ar fin.

- Hen goanagiñ a ran ha pa rankfen prenañ va goulenñ gant va buhez-me va unan..."

Ken diboell e oa ar menoz a zamveizen er c'homzoù golc'et-mañ ma chomis alvaonet, hep gellout respont. Tudi avat en doa kuitaet ar sal e-keit-se ha n'em boe ket tro d'e aters pelloc'h.

Diwar neuze e veris serret ebarzh va c'hambur pe ebarzh al liorz pa veze aet an holl diouzh an ti. Ne welen mui den. Euzhiñ a raen ouzh an dremmoù masklet a verzen e pep lec'h endro din, war ar straed, er raksal pa zistroe harperion Dudi diouzh kêr. Dre zegouezh e tapen tammoù keloù bep an amzer : leun chouk e oa klañvdi kêr ken e oa bet dav reiñ bod d'ar glañvourion en iliz end-geun. Eno en em gave Tudi peurvuiañ ha n'her gwelen mui er gêr koulz lavaret.

Biskoazh ne oa bet ken kriz all va damani ha m' em bije bet nerzh kalon awalc'h em befe en em zistrujet sur awalc'h. Diharak e oa deuet an amzer da vezañ hag an dra-se a washae d'am melkoni ; glav a zisac'he er-maez a varradoù, stlapet gant ar gorventenn a yude er c'hriagnol a-us d'am penn ; ranket em boa serriñ ar prenestr ha gwasket e oan gant an anken o chom bac'het adreñv ar gwerennoù divoull-se ha na lezent stumm ebet eus ar bed diavaez da dremen, a voske hag a ziverke pep dremm ha pep lun. Chom a raen neuze azezet ouzh va zaol, lakaet va fenn etre bozioù va daouarn, dinerzhet a-grenn, o lonkañ soñjoù a zic'hoanag. Pa zigoren ar prenestr

En diwezh e vezen badaouet gant tec'h herrek ar c'houmaul pounner en cabl du. Neuze e kounen ur varzhoneg eus Tudi, an den-se am strafuilhe hag a gasen war un dro, hag a greske c'hoazh va dispi :

Evel jibl an aodou
ha poultrenn an hentoù,
hep anv na niver
ez omp dindan da dreid.

Ha ken n'hor bez savet
hor selloù dall davedout,
Aotrou, n'hor merzez ket
en ifern hon amvoud.

Berañ a rae an amzer, diziwezh, stagus evel ar pri a bege ouzh va botoù el liorzha a roc din repu pa veze kaeraet an amzer epad ur frapadig, elec'h e troen-distroen hep astal ebet, evel ul loen paket en ur gaoued. Rak bepred e vezen war api, o c'hedal klemman pe c'harm a rofe din da c'houzout e oa bet tizhet ar bugel d'e dro hag e oa an Ankoù war dreuzoù va dor.

Evel-se eta eo e teus da soñjal a-zevri tec'hout diouzh Laniltud petra bennak ma cuien ervat e oa ar soudarded o sezizañ kêr didruez e-keñver ar re a glaske achap. Lusket e oan moarvat gant ar spont a save ennon pa envoron taolenn an droug d'el ma oa deskrivet ebarzh al levrioù a vezekniezh er C'hreñvlec'h (rak, a-drugarez, n'en em gavas biskoazh klañvour gwirion ebet neuze dirak va selloù : ne vijen ket bet evit padout ouzh ar gwel anezhañ, Morgan, a gav din) hogen ivez gant ar soñj a zalc'hen neuze eus an Enezenn a hañvale din bezañ e-keñver al Ledenez gwir varadoz an douar.

Helmoet e oan eta, un drovezh, da noz, ouzh rizenn ar prenestr hag arvestiñ a raen ouzh bolz teñval an neñvoù. Koun a zeue din eus ar ouennad doueed-se he doa trac'het amzer hag egor, ar ouennad-se a oa bet krouet ganeoc'h, Morgan hag Omeur, ha dre ar spered o heulien en o beajoù peurbad a-dreuz al lijoù divevenn. Hag o c'heferata a raen ouzh an astud-se, an hanter dud-se a oa bremañ war va zro hag int sujet d'ar fazi, d'an diskiantegezh, d'ar c'hloñvodha d'ar marv. Doñjer am boa o soñjal e komzoù contr Lansoc'h hag o veizañ em boa gallet kouezhañ e karantez gant ur verc'h eus ar ouennad-se; skrijal a raen o kompren e vijen degaset endro dre heg un deiz d'an Enezenn marteze hag e vijen daskoret hep mank da varn difazius ar bredkleñveddianavezorioù. Va soñj a ris neuze startoc'h eget biskoazh d'en em zicubiñ, da derriñ ar chadenn am stage ouzh Maria, chadenn ar garantez, an engochenta hag an Ankoù. P'em boe graet din va unan al le da zistreiñ d'am bro

ha da aliañ distrujidigezh al Ledenez e steuzias va anken ha skañvoc'h e voe va spered.

~~~~~

/ Pennad li /

T e c ' h a d e n n

Kas a ris va dezo da benn ahtronoz d'abardaoz. Edo Tudi hag e zaou harper o paouez mont kuit d'an iliz goude bezañ kemeret o c'hoan er gêr. Lansoc'h a oa aet adarre da gavout Meven. Abaoe un eur bennak e oa tremenet ar bourvezerion. Ar c'hentañ bagad-ged ne dremenfe ket abarzh nav eur, evel boaz. Pred e oa din kas da benn va soñj d'ar c'houlz-se pe biken ne rafen a-hend-all. En em silañ a ris er-maez. Redek a ris a-dizh betek penn ar straed, war-grec'h. Aet e oan e-biou d'an iliz a oa damsklerijennet he frenester d'an ampoent. Kavout a rae din e kleven gouelvanou difraezh o c'hronnañ al lijoù endro din. Nann, vat, ne oa kement-se nemet empentadenn va spered birvilhet. Troet em boa neuze war-du an hanternoz. Kêr a c'hourveze dirazon, lusennet er beuznoz. Gouloù ebet ne bare adreñv ar gwerennoù kafunet. Ha me da sakañ tizh war-draon. E korf pemp munud em boa diraezet bevennoù kêr. Ar maeziou divent en em astenne endro din. War-du ar mervent e tamwelen tolzennoù ar menezioù koadek a guzhe meuriadoù ar ouezidi. E-touez ar re-se em boa graet va menoz klask repu. N'em boa dibab all ebet.

Ne vije ket aes kas da vat va mennad avat. Tro-dro da gêr Laniltud e oa strewet bagadoù-ged o sevel gward ; bep kant-pemont metrad bennak e flammine un tantad a daole e sklerijenn war ar parker tost. Kavout a rae din da gentañ e oa dic'hallus din mont pelloc'h war-raok hep bezañ merzet gant ar c'hedourion. Oc'h en ruzañ eus ur bod strouezh d'egile avat e c'hellis msaat war-hed ur c'hwegont metrad bennak ouzh un tantad. Eno avat e rankis chom a-sav : dizolo e oa an tachad a oa da dreuziñ neuze. Daou ward a oa o vondone etre daou tantad, unan o pellaat tra ma veze egile o tostaat ouzhiñ : atav e vijen en em gavet dindan selloù hini pe hini.

Chom a ris daoubennet eno : ne oa tu ebet da dremen. Kuzhet e oan adreñv ur bod-lann, war ar brug, riellet, rak erru e oa fresk an noz. Paket e oan : dre wall-chañs e oa al loar en he c'hann prest d'am diskuliañ ma vijen deuet er-maez eus va c'huzhiadell.

N'ouzon pegeit amzer e chomis eno da c'hortoz. Bep an amzer e taolen ur sell war-du ar c'hedourion. Aze edont bepred ; dindan skleur an tantad e treluc'he o armoù hag o zokarn ; o skeud en em astenne, divent, betek ennon.

Derc'hel a raent o gwareg en o dorn, prest da dennañ war gement hini a arnods tremen. Ur gaouad spont a grogas ennon pa lakais mein da ruilhal adreñv din d'ur mare o klask en em skoachañ gwelloc'h dindan ar bod strouezh. Ur gedour en doa baleet goustad war va zu ; gant e c'hoaf en doa skoet taolioù a-dreuz al lann, hep va zizhout avat. Bec'h a raen da chom difiñv a-grenn, ha me o waskañ va anal, hanter fatet diwar an efreiz, aet va c'halon d'an daoulamm, ken feuls ma kave dine oa o vont da vreviñ va bruched.

An den a chomas da yariñ tro-dro, war vordo ; neuze, a-benn ar fin, e teuas endro war e giz en ur c'hwi-tellat.

Betek hanternoz e rankis chom kropet er mod-se, hep ober jestr ebet. D'ar c'houlz-se e troas ar Chañs a-du ganin. Ur barrad glav puilh a zizac'has en untaol : epad pemp munud bennak e tifaragoellas an dour eus an oabl a gelorniadoù. Aet e oa ar c'hedourion da glask repu dindan an teltennoù.

En em strinket e oan war-raok. Redek a ris war-hed kant metrad bennak, dindan ar bouilhard, bouzaret gant an talmoù kurun a darane war laezioù ar menez. Disoc'hañ a ris d'ur park bras dindan ed, bevennet gant ur c'hleuz don, aet a-benn neuze d'ur riolenñ fankek. Hogen forzh ne raen, va c'huzhat a rae ; hen heuliañ a ris ha me o sankañ va divesker betek ar c'hof-gar. Uheloc'h e tegouezhis d'ul lanneg vras. Difraeañ a ris. Un tri-c'hant metrad c'hoazh hag erru e oan d'ar goadeg. Saveteet e oan, betek gortoz, da vihanañ.

Goude bezañ kemeret va anal endro em boa adkroget da vale a dastorn a-dreuz an argoured, hep gouzout mat war beseurt tu e skoer. Gwell a se e oa paouezet ar barrad ken trumm ha ma oa deuet : skubet kuit e oa bet ar c'hoabrennoù gant an avol hag al loar, war an dïskar, en em zamziskoueze a-dreuz an deil dasskedus hag a sklaerie an oabl ec'hon. Skrijal a raen bep ar mare o klevout a-drumm sourrerezh ar barroù breset gant ul loen o tidec'hout d'e ched pe c'haromadenn dic'hortoz ur gaouen guzh er gwez. Hogen decust da gement-se, evidon da vezañ skuizh brein hag o krenañ gant ar riv, gleb teil va dilhad endro din, e soure ennon ar joa da vezañ bet dieubet diouzh an ifern e oa bet darbet din bezañ serret ennañ. An hollved a-bezh a oa digor dirazon adarre ; a nevez e c'hellen analat hep anken. Deiz pe zeiz e teufen moarvat da skoulmañ darempred e stumm pe stumm gant an Enozenn. C'hoarzhin a ris va unan o soñjal pebez penn a raje Lansoc'h pa veizje e oa nijet kuit al labous e oa karget da ziwall.

Gant dudi e vanis kousket da darzh-an-deiz war lez ur frankizenn. Tost kreisteiz e oa, a gav din, pa zihunis. Dic'hourdañ a ris gent levez. Sec'h e oa va dilhad ; richanañ a rae an evned er gwez a-us d'am penn ;

war ar skourroù e rae ar gwidvered lamm-choug o fenn en ur c'hoari kuzh-muz ; ur gouver a skliñtine nepell alese e don ur ganienn ; diskenn a ris betek ennañ ha freskañ va dremm. Dluzed ha gwenniget ac'hantek a neuas kuit a denn angell pa soubis va dorn en dour. Azezañ a ris war ribl ar stêrig ha chom da arvestiñ ouzh an nadozioù-aer a nijelle a raosklenn da raosklenn, dibreder a-grenn.

Emberr avat e stagis d'en em chalañ. Soñj a zeue din eus kement en doa Lansoc'h dezrevellet din a-zivout ar goadeg-se. Rannbarzhadoù bras anezhi a oa dalc'het gant strouezh didreuzus, rannet etrezo gant paludoù terzhiennus. N'oa hent na wenodenn e neb lec'h. A-hend-all, d'ar c'houlz-bloaz m'edomp neuze n'em bije kavet boued ebet d'en em vogañ. Pennas en em reteriñ ivez ma teus ar glav hag an amzer fall? Hep kontañ al loened fery : n'em boa arm ebet d'en em zifenn.

E gwirionez ez eas an heol da guzhat a-dreñv ur pallennad koumoul e-kreiz an endervezh ; morglav a grogas da gouezhañ, munut ha spegus. Goude bezañ soñjet ervat e varnis e oa ar furañ heñvel ar wazh-dour e strad ar ganienn ; gwir-heñvel e oa e keñfen evel-se gant meuriadoù gouezidi da vare pe vare.

Da gentañ e kerzhis diboan kaer. Pa voen deuet er-maez eus ar stankenn e treuzis ur wezeg uhel, derv ha fav enni ha disoc'hañ a ris en diwezh d'un digoadenn vras. Diwar neuze avat e voe diaesoc'h din mont war-raok. Brousgwez ha strouezh, dreiz ha lann a save ken stank ha ken start dirazon m'am boa mil poan da doullañ va hent. A-benn div pe deir eur e rankis arsav, divi a-grenn. Abardaeziñ a rae. Edo an heol, dispak d'ar c'houlz-se, a rez gant bleñchoù ar gwez. Gras a gavis o c'houvez e-harz ur saprenn da zis-kuizhañ.

War-nes morediñ e oan pa skiltras a-greiz-holl ur yudadeg. Dasseniñ a rae an dour gant galcoupadeg ur vandennad anevaled. Diwar herr e oan lammet em sav ha krapet em boa war ar wezenn sapr. Dalc'houde e tere de a zivar groc'h ur gronnad chas bras ha melen rouz, eus gouenn ar "c'hon dieub" evel ma rae Lansoc'h anezho a-wechoù ; breudeur ar re zoñv ez int nemet e kendalc'hont bepred da gantren er goadeg-kreiz. Ferv ha kriz evel ar bleizi kent ez int : sur, ken buan all e vijen bet taget ha drollhet ganto. Skrijal a ris a zivar lerc'h oc'h empennañ pebez planedenn spontus e vije bet gallet c'hoarvezout ganin. Hogen pell e oa dija an anevaled : oc'h hemolc'hiñ ur preizh all e cant. Hep dale en em ledas endro ar sioulded. Hiboud an dour ha geiz an evned a voe deuet mat din evel sonerezh ar baradoz.

Kentañ a ris pa voen diskennet diwar va c'hud e voe kerc'hat din ur gennedenn start. Ur pennbazz a vije talvoudus din d'en em zifenn.

Heuliañ a ris ribl ar stêrig adarre. Epad un eur

hanter bennak e c'hellis kerzhout. Neuze e kouezhas an noz en un taol. En em astenn a ris dindan un dervenn. Kerkent e chomis kousket. Hogen berr e voe va fennad hun. Tregerniñ a rae yudadeg ar c'hon e-kreiz ar c'hoad, pell awalc'h diouzhin avat hag a sachadoù. A dastorn e oan kra-pet adarre er wezenn ha dispourbellañ a raen va doualggad tro-war-dro war glask al loened gouez. "Chañs am bo m'en em emman yac'h ha salv diouzh an onkadenn-mañ," a soñjis. Kounañ a raen ne grede ket Ledeneziz dont tre e koadegi kreiz o bro en abeg d'al loened gouez koulz ha d'ar pobladoù disuj o unan. Hag evit ar wech kentañ em boe keuz na vije Lansoc'h en em gavet etal din. Gantañ n'em bije ket doujet kement mont da goll.

En diwezh e oa tavet ar yudadeg evit mat. Hogen da c'houlou-deiz hepken em boa kredet kuitaat va goudor. Kousket em boa graet adarre. Pistig an naon am divoras : gouzout a ris n'em boa debret begad ebet abaoe peder eur warn-ugent. Pellaat a ris diouzh ar wazh-dour un pignat betek un uhelenn a hañvale bezañ bet gwastet gant un tangwall e-kerzh un hañvezh gor er bloavezhioù kent : penn-dogennoù ha targosioù kras a oa strewet penn-da-benn dezhi. O furgutañ er geot gant va bazh e tichouis hep men-nout din ur vozad yer a ziskampas, pennfollet, en ur c'hra-gailhat. Galoupat a ris war o lerc'h en ur hejañ va bazh gant ar soñj da lazhañ unan anezho hogen strebotiñ a ris ouzh ur wrizienn ha setu me kouezhet a c'hwen va c'hof war al leur. Sevel a ris endro kerkent met dirusket mat e oa va daouarn ha torret naet va c'hoant mont da chaseal. "A-hend-all," a soñjis d'en em frealziñ, "penaos em bije gellit poazhañ al labous-se ? " Kregiñ a ris neuze da c'hwiliañ an trowardroioù gant an dezo da zizoleiñ neizhioù. En dro-mañ ne ris ket kazeg hag abarzh pell em boe dastumet un toulled mat a vioù. Klukañ a ris un nebeut anezho hag an tamm pred-se am c'hennmerzhas. Neuze e tiskennis endro betek ar stêrig hag e torris va sec'hed eno.

E-doug an deiz e kendalc'his da vale. E-tro kreisteiz e ris un ehan ha debriñ ar vioù a chom ganin. Ha me war-raok adarre. Hogen dre ma tremene an amzer e teue pounneroc'h-pounnerañ va izili ; sammet e oan gant ar skuizh-der ; roget e oa va dilhad, drailhiet solennoù va botoù, un tamm botoù kerdin e oan kustum da lakaat er gêr hepken peurvuiañ. War ar marc'had e oa teñvalaet an amzer a nevez. Ar glizhach a veuzas an argoured. Deverañ a rae an dour a dakennoù linternus gorrek a-hed an delioù pounner. Bep an amzer e klaske an heol en aner en em zamziskouez adreñv pallennoù unvan ar c'hogus : lufrennaouiñ a rae ar c'hoad epad ur pred berr. Kentizh avat en em serre an neñv endro ha bac'het e oa ar c'hoad adarre er voustrailhenn louet. Evidon da hedañ bepred ar stêrig ne ouien tamm ebet war beseurt tu e valeen, ma kave din e oan kilhet a-grenn.

A-benn ar fin, war-lerc'h ur gornblegenn, e oa aet naoz ar stêrig war ledanaat ; ur c'heoteg a zigo-ras e-kreiz ar c'hoad. N'em boa ket mui nerzh d'ober ur c'hammed war-raok ; mont a ris em c'hoazez e gwasked ur bod skav. An heol a oa deuet a-benn da barañ d'an ampoent ha gwrez e vannañ a reas vad din.

Edon o tiskuizhañ eno abaoe un hanter eur bennak pa voe dedennet va evezh gant un trouz iskis, a seblante bezañ da gentañ hini ur c'haloupadeg hogen a droas buan d'ur soroc'hadeg mesket gant gwic'hadennoù. Daoust d'am loes e savis em sav ha bale dillo war-du ar gwez da glask repu. N'em boe ket goar avat da gas va ratozh da benn : e-biou din e tremenas ur bodad moc'h a skoas kerkent war-du ar wazh-dour elec'h e chomjont da ebatal ha da dorc'hwenial hep tuere l tamm pled ebet ouzhin. Epad un herrad e chomis da arvestiñ ouzh al loened espar-se, gant o min tougn, o daoulagad bihan kuzh adreñv o diskouarn ledan da sabatuiñ. Egiz ma ouzoc'h, Morgan, bez e oa milionoù eus ar brommed-se el Ledenez en amzer an eil riez : unan eus pinvidigezhioù ar vro e oant. Ar re a oa dreistvevet d'an Drouziwezh a oa deuet da vezañ gouez ha Ledeneziz n'o doa ket klasket betek neuze o doñvaat endro. Danvez hemolc'h a bourchasent hepken d'ar ouezidi.

Dres, o nesaat ouzh ar bagad e verzis e chome unan eus an anevaled a gostez diouzh ar re all, gourvezet war ar geot, serr e zaculagad : ur gouli don a oa en e dalier, graet moarvat gant ur saezh bennak bannet gant ar ouezidi. Pa guitaas al loened all ar stêrig en em ruzas d'o heul en ur gammañ.

Chomet e oan va unan penn. Diouzh an darvoudig-se em boa dezastumet ne c'helle mui bezañ gwall bell ar meuria-dou disuj. War-bouez un devezhiad bale e tizhjen anezho emichañs. "M'am bez nerzh awalc'h warc'hoazh da gerzhout," a reizhis em c'hreiz. En abardaez-se ne oan ket gouest da genderc'hel gant va beaj.

Diwezhat e oa anezhi dija a-hend-all. Izel e oa an heol ; erru e oa a rez gant bleñchoù ar gwez a voe karget a acour epad ur pred berr. Ur voull ruz a baras etre barrennoù ar c'hefioù hag a steuzias en un taol adreñv ar c'hrec'h. Ludu ar serr-noz a ouelias ar goadeg a nebeudoù.

Klask a ris ul lec'h klet evit kousket. Ha me da c'hourvez e-harz ur wernenn. Delt e voe an noz avat hag anoued am boe : ne c'hellis ket kousket. En diabell e laoske ar c'haouenned o garmadennoù efreizus o respont an eil d'eben. Logod-dall a nije-dinije endro din, ouzh va spinañ, diwelus ha didrouz, gant un douster heugus. Neuze e serren va daoulagad ha klask a raen un tamm dihuz e fistilh peoc'hus ar wazh-dour a varvailhe bepred e don ar stankenn.

Ar ouezidi

Adkregiñ a ris da vale antro-
noz vare . Kaeraet e oa an
amzer. Gelllet em boa diskoachañ
vioù douryer hag en em vagañ
ganto. Deuet e oan a-benn dre
un taol chañs da bakañ un dluz
er wazh-dour hogen n'oan ket
bet evit hen debriñ en kriz
evel-se ken em boa taolet ane-
zhañ kuit a-benn ar fin.

War-dro kreisteiz em boa
ehanet epad tri c'hardeur ben-
nak. Neuze en em lakais endro
da gerzhout a-hed ar vriell :
aesoc'h e oa din a-benn neuze

rak ul letonenn stank a c'holoe ribloù ar stêrig. D'abardaez
avat e oan og adarre. Daoust m'em boa kerzhet war ar geot
abaoe kreisteiz e oa kignet va zreid. Moarvat ne c'helljen
ken mont gwall bell war-raok. Hoges e oa din eta fallgaloniñ
pa daolis evezh a-greiz-holl, war-lerc'h ur gammdroienn,
ouzh roudoù treid tud en un tachad eus ar ribl, tud diarc'henn
hep mar - tres ar biz-meud dreist-holl a oa anat. Sellout a
ris endro din : nepell alese e tarzhe ur wenodenn a gase
war-laez dre greiz ar goadeg ; pleustret stank e oa moarvat
an divarzh-se rak kalemarc'het e oa e meur a lec'h.

- Ar wech-mañ n'on ket pell diouzh ar pal," a
soñjis.

Gant un tamm enkreiz hogen mennet mat evelato
e stagis da heuliañ ar wenodenn. Didenn kaer e saken tizh
eno hag abarzh pell em boe graet ur pennad mat a hent. War-
dro, c'hwec'h eur, a gav din, e kejis gant ar ouezidi gentañ.
Bez e oa anezho un tolpad gwrc'hed kozh, dispak o blev gwenn,
a oa o wriat kroc'henoù loened d'ober dilhad moarvat ; kozh e
oa ar merc'hed-se da welout, Morgan, hogen an darn-vuiañ
anezho, egiz ma ouezis a-c'houdevezh, n'o doa ket tapet han-
ter-kant vloaz. Dre jestraouiñ e Klaskis lakaat ar maouezed
-se da ziskouez e pelec'h edo o c'hêriadenn hogen ne oant
ket chomet da selaou. En ur choul e oant en em skignet a
bep tu. Koll a ris ar gwel anezho.

Kendalc'het em boa neuze da vont war-raok. Un
tammig larkoc'h, e kern ur run, e oa paret dirak va selloù
un dremmwiliad ec'hon a uhelennoù dereziet an eil war-c'horre
eben, kafunet en un nivlenn arc'hlas ; distankoc'h e hañvale
ar gwez bezañ er rannad-vro-se. Ul lenn kann a lufre sioul
en traon ; war ar ribloù anezhañ e oa strewet lochennoù toet
e plouz ha savet war bostoù.

A-greiz m'edon oc'h arvestiñ ouzh ar gwelva
dic'hortoz-se e tregernas un hir a daboulinadeg a heklevas
a dorgenn da dorgenn, ur skrij her c'hlevout. Dek munud
goude e teue d'am diarbenn ur bagad gouezidi armet gant
bouc'hili maen, gwaregoù ha biroù, gwisket gant krec'hin
loened - krec'hin kizhier ar c'hoadeier, a verzis - hir
o blev hag o barv, ma oa hanter guzh o dremm. En ur serr-
lagad e voen kelc'hiet ganto ha rankout a ris mont d'o
heul.

Pemp munud goude e oan degouezhet er gêriadenn.
Ouzhpenn al lochennoù bras a oa bet savet war bostoù war
c'hlannoù al lenn e spurmantis un dek bennak a foukennoù
all renket tro-dro un doare leurenn ; e-kreiz al leurenn
-se e oa bet plantet ur peulvaen livet gros e stumm un den
gant diskouarn vras hag ur fri hir. E-kichen ar peulvaen-se
e voen lezet epad ur frapad amzer.

A-boan ma oan et em c'hoazez war an douar e
oa dilammet d'am bete un toullad merc'hed ha bugale, c'hoant
dezho kuriuziñ ouzh an estrañjour nevez erru. Ar vugale a
oa noazh pih peurliesañ ; hiniennoù, ar re vrasañ, a zouge
un tamm otoù berr endro d'o dargreiz ; darn ne oant ket
gwall yac'h emichañs rak moanston e oa o izili ha koeñvet
euzhus o c'hof. Ar merc'hed a oa fichet iskis, livet o
divjod gant ur meni pri ruz, gwisket gant lostennoù berr,
noazh o divronn avat. Epad ur pennad e oa manet an holl
re-se da zisloagal ouzhin, hep fiñval, egiz delwennoù.
Tamm ha tamm avat o doa kemaret hardishegezh ha dedostaet
e oant ouzhin. Staget o doa da stekiñ ouzh va dilhad gant
un aer souezhet hag aonik, o sachañ war-c'horre, da wiriañ
moarvat e peseurt danvez e oant graet. Neuze o doa en em
lakaet da gaketal ha da fletañ taer kenetrezo. En diwezh
e oa degouezhet unan eus ar wazed o doa harzet ac'hanon
ha dichouet en doa ar frioù ranell diwar va zro.

Graet en doa sin din mont d'e heul. Sentet em
boa outañ. Chomet e camp a-sav war ribl al lenn. Eno edo
ar peurrest eus ar bagad a oa deuet d'am diarbenn, o c'hor-
toz a rener da zont moarvat rak troet e oa selloù ar wazed
etrezek al lenn egiz pa vijent o c'headal unan bennak. Chom
a rejomp eno un hanter-eur tost da vat. An noz a oa o serriñ
pa nesaas ouzh ar ribl un toullad skafoù strizh : gouezidi
bet o pesketa a oa enno, sur awalc'h. Rener ar meuriad a oa
ouzh o ambroug atav. Bez e oa anezhañ un den yaouank, kaer
e neuz ha dedennus awalc'h, gant e vlev du hir rodellek hag
e varv ruz. Ret eo din lavarout deoc'h, Morgan, ne vev ket
gwall bell ar pep brasañ eus ar ouezidi-se, maget treut ha
maz int, diviet gant ul labour dizchan, gwasket gant an amzer
fall, ar yenien hag ar glebor, taget gant kleñvedoù e bep
seurt : kalz anezho a varv etre pergont ha pemont vloaz.

Hogen n'eo ket ouzh herañ e taolis pled ar muiañ,
Morgan, ouzh an hini a oa ouzh e amheuliañ ne lavaran ket.
Gwisket e oa, gwir eo, evel ar ouezidi all, da lavarout eo

gant foulinannoù gwriet gros kenetrezo hogen en eneb d'an holl re a oa war e dro hag a oa bleuet hir ha stank e oa moal ha lufr e glopenn evel ur vi, blouc'h ha roz e zivoc'h, ur bam. Bihan e oa a-hendall hag er c'heñver-se e tenne awalc'h d'ar ouezidi. Hogen tev ha kofek e oa ivez tra ma oa treut eskern ar ouezidi.

Kerkent ha m'o devoe ar besketourion tapet douar en em daolas ar ouezidi da gej outo ha gant jestroù bras, o tiskouez ac'hanon a heligenta, e krogjont da zezrevell moarvat penaos o doa paket ac'hanon. P'o devoe echu e troas ar rener war-du ar paotr tev ha lavarout a reas dezhañ en e drefoedaj :

- Kek se-s mek-la ? Dmañ-li dou-s k-i veñ.

Evit va brasañ souezh e stagas ar paotr tev da gomz ouzhin e ledenezeg fraezh ha goulenn a reas ouzhin :

- Piv oc'h hag eus pélae'h e teuit ?

Kregiñ a ris da zisplegañ penaos e oan deuet eus an Enezenn d'al Ledenez - hep resizañ eveljust gant peseurt mennad e oan deuet - ha penaos ivez e oan bet prizoniet gant Ledeneziz. Pa venegis anv Lansoc'h avat e troc'has an hini tev va c'homz ouzhin.

- C'hwi ' anavez heñañ ! " a estlammas.

- Ya," emeve.

Ar paotr tev a oa strafuilhet. Divegañ a reas a-benn ar fin.

- Va gwellañ studier e oa en amzer ma oan kelenner e Loronan.

- Piv oc'h-c'hwi 'ta ? " a c'houlennis neuze.

- Konomor ez on-me," emezañ, "harluet gant va c'henvrois digar etouez ar ouezidi. Marteze hoc'h eus klevet anv ac'hanon.

- Ervat," a respontis.

Diwar neuze e voe disammet va spered ha gant muioc'h a frankiz hag a hardishegezh kendalc'his da gontañ dezhañ va avanturioù. P'em boe echu en em lakaas Konomor da dreiñ va c'homzoù. Skiltrus e oa e vouezh hag orbidoù e-leizh a rae, egiz an holl ouezidi. Eveljust, ne intentis grik pe dost eus kement a lavarar. Daoust din anavezout, Morgan, an hen yezh veur a sevenadurezh ma tiskenn an drefoedaj-se diouti n'oan ket evit heuliañ tamm diviz ebet er galleg arnevez-se (evel ma rae Konomor anezhañ), ken distreset ha displeberet ha maz eo bet abaoe mil vloaz war vuzelloù ar ouezidi : a c'houde an Drouziwezh n'eo ket mui na lennet na skrivet.

Pa voe bet peurzistaget e brezegenn da Gonemor avat e vezis em boa gounezet fiziañs ar ouezidi. Ar rener, Lfef e anv, a zistilhas adarre un nebeut komzoù a voe troet din evel heñ :

- Lavarout a reer deoc'h ez oc'h deuet mat amañ Keralen; meuriad ar C'hallaoued a ginnig deoc'h e herberc'h a galon vat."

Diwar neuze ez eas pep hini diouzh e du da bleidiñ gant e gefridi. Chom a ris gant Konomor ha me bam... awalc'h gant onestiz ar ouezidi-se em boa klevet kement a zroug diwar o fenn. En ur varvailhat e rejomp un tamm tro er gêriadenn. Edod oc'h aczañ un tantad bras e-kreiz al leurrenn vras evit rostañ unan eus ar moc'h a oa bet lazhet gant ar ouezidi epad o hemolc'hadenn diwezhañ. "En hoc'h enor-c'hwi e vo debret ar pemoc'h-se fenozh," a zisklerias Konomor din. "Evel-se e lid ar C'hallaoued darvoudoù bras ha dic'hortoz evel ho kweladenn a hiziv - rak lavaret em eus dezho e oac'h un den a bouez en ho pro hag e oa houmañ dreist da hini Ledeneziz.- hag eus ar gouel-se e reont Fest an Hoc'h, ha na c'hoarvez ket bemdez, me ' respont deoc'h."

E gwirionez e krogas ar merc'hed da zivouzellañ ha da gignat ur pemoc'h. Ampart ha nerzhus e labourent ; abarzh pell o devoe kaset o zrevell da benn. Koant e vije bet ar gwragez-se, Morgan, ma ne vijent ket bet bec'hiet gant al labour evel ma oant : int a rae war-dro ar gegin; drailhañ a raent ar c'heuneud, choukata a raent ar sammoù. Truez am boa outo e gwirionez. E-keit-se e chome ar wazed da landreantif, c'hoari bizibul pe n'ouzon peseurt c'hoari all - bet ijinet evito gant Konomor eunan egiz ma vezis a-c'houdevezh - gant tammoù prenañ a bep seurt liv.

Lezet hor boa ar merc'hed da fardañ koan. Ha ni da skeiñ war-du al lenn. Manet e oamp a-sav war ar ribl, etal al lochennoù savet war bostoù. Eno e oa stag ar bigi, un doare kanodoù hir azoet diwar barroù azoilh plezhet ha kenweet, ha krec'hin loened peg outo ; lusket e oa ar skafoù -se gant roevoù divloaek. Akuit tre e oa ar ouezidi da fardañ hevelep bigi, Morgan.

An noz a oa o serriñ a-benn neuze. Skinoù izel an heol a glisio bleñchoù alaouret ar gwez tro-dro al lenn, diroufenn a-grenn ar gorre anezhañ, par awalc'h d'ur pennad mohera o treiñ da limestra en deñvalded en em lede ; mouchig -avel ebet, dilusk ha klouar an aer o kouviañ d'an diskuizh e diwezh an devezh. Poan am boa da grediñ, Morgan, edon e Laniltud, rouantelezh an Ankoù, ur sizhun arak hag e oa fin d'am zrubuilhoù diwar vremañ.

Azezañ hor boa graet war ur garregenn, war vord al lenn, er-maez eus ar gêriadenn. Da gentañ em boa gouenna-taet Konomor diwar-benn ar meuriad en doa roet bod dezhañ.

- Evit komz resis," eme Gonemor, "Gallaoued n'eo ket anv ar meuriad-mañ hepken met kentoc'h hini ar ouezidi dre vras. Ledeneziz desket a oar mat an dra-se met dre zispris a gredan, e arveront an anv a "ouezidi". Me ' gav din ez eus un seikont bennak a veuriadoù a C'hallaoued, an holl o komz rannyezhoù disheñvel, ken o deus poan d'en em intent eus un taolead d'egile. N'o deus ket kalz darempred etrezo a-hend-all. Diaes tre eo beajiñ a-dreuz an argoured. Ouzhpenn -se ez eo troc'het Gallaoued ar Reter diouzh re ar C'hornog

abace maz eo bet trevadennet kreiz hor bro. Evelato e oar an holl veuriadoù e tennont o orin diouzh an hevelep kef evito da zougen pep a lezanv disheñvel d'en em ziforc'hañ an eil diouzh egile. Meuriadoù ar ranngoadeg-mañ da skouer a vez lesanvet "Potch". "Fras-Potch" eo anv klok ar-meuriad -mañ.

- Pebezh lezanv farsus," emezon en ur c'hoarzhin.
- E gwirionez ez eo aes tre diskleriañ al lezanv -se hervez trefodañ Gallaoued ar c'horn-bro-mañ," a adkrogas Konomor. "Potch a zo ur berradur eus ar ger "podcha". Evel ma c'harvez alies er rannyezhoù-mañ ez a da vut vogalenn diwezhañ ar ger. "Podcha" a yeas eta da "bPodcheu" hag en diwez holl da "bPotch".

- N'hoc'h eus ket diskleriet ster ar ger-mañ," a verkis.

- Gwir eo," eme Gonomor. " 'Podcha' eta a zo hen stumm ur ger hag a dalvez hepmuiken "kroc'hen-kazh" pe "kre-c'hin-kizhier" - rak n'eus liester ebet e yezh ar C'hallaoued egiz ma ouzoc'h hag an dra-se (etrezomp!) a ziskouez pegen izel eo bredrez ar bobl gaezh-mañ. Me ' gave din gwechall e oant isdiorreet hepken ; ar wirionez eo ez int isvarrek ivez siwazh !

- A soñj deoc'h ? " emezon,souezhet.
- Sur eo, aotroù ha pezhhen diskouez eo dres ar boaz en deus roet dezho an anv iskis-se. Abaoe meur a gantved e savont kizhier d'en em vagañ ha d'en em wiskañ. C'hwi ' vo ali ganin war ar poent-se da vihanañ, aotroù : houmañ n'eo ket ur c'hiz tud seven."

Kounañ a ris neuze e oa gwisket gant krec'hin kizhier ar gouezadezed kentañ em boa kejet ganto.
- Penaos avat," a c'houlennis, "eo deuet dezho ar soñj eus an ijinerezh dibar-mañ ? "
- Displegañ a rin deoc'h," a respontas Konomor. "Gwechall gozh - me a gomz eus meur a gantved zo - e oa leun an argoured a loened addeuet da vezañ gouez war-lerc'h an Drouziwezh. Hep dale e vordilhas eno moc'h, kon, kizhier, konikled, yer, houldi, gwazi hag all. Ledeneziz a grogas abred da bakañ ha da zamesa ar c'hon. Ar re a chom c'hoazh er goadeg a dag kentoc'h ar moc'h : bras ha kreñv evel maz int e teuont aes a-benn eus an anevaled-se a zo dinoazh ha dizifenn awalc'h a-hend-all. Ar c'hizhier avat o doa liesaet spontus o niver e berr amzer hag abarzh nemeur e nerdent e pep korn eus ar argoured. N'o doa ket kalz tra da zoujañ a-berzh ar c'hon a veze hemolc'het gant an dud ; gouest e oant a-hend-all da dec'hout diouto dre gratap er gwez. Bevet o doa da gentañ diwar logod, logod-mors, razhed ha me 'oar-me. A-benn ar fin, ken stank ha ma oant-i, e tiouennjont an holl grignerion-se gwitibunan ma ne chomas bev hini ebet anezho. D'ar c'houlz-se eo e stagas ar c'hizhier da dagañ ar c'honikled. Evel-se avat e teujont da gevezañ gant ar ouezidi rak ar re-mañ ivez a rae eus al loened-se o bevañs penmañ; ar c'hrec'hin anezho a impli-

jent zoken d'en em wiskañ. Petra a rejont avat pa ne gav-jont mui konikled awalc'h diouzh o ezhommoù ? Hama ! treid war-du heskinerion ar c'honikled kaezh, na petra 'ta ! A ! Aotroù, an dra-se a brou mat penaos ez eus ur justis er bed -mañ.

- A-dra-sur," emeve, rak ne felle ket din feukiañ va ostiz.

- Goude bezañ padet da gizhiera epad ur c'hantved bennak e kavas gwell ar "Fras-potch" o sevel o unan, kuit a redek ar c'hoadoù d'o fourchas. Ar sevel-kizhier a voe eta ur c'hammed kentañ war hent an diorreadur hogen me ' lavar deoc'h o deus c'hoazh hent d'ober arack diraez live-sevenadur Ledeneziz. Setu eta, aotroù, un diverra eus istor ar meuriad-mañ. Ret eo lavarout evelato o deus bet kalz da c'houzañv a-berzh va c'henvroiz hogen an dra-se a vefe re hir da zerevell deoc'h."

~~~~~

Pennad 13

Konomor
a-gont e vuhez

An noz a oa serret a-benn neuze. Edo al loar o paouez dispakañ dreist da vleñchoù ar gwez en tu all d' al lenn, ul loar rouz ha ramzel, he doa enaouet mil dassked flammen doureier teñval. Konomor avat a oa chomet dilavar. Huñvreal a rae. Ne greden ket e zirenkañ. A-benn ar fin evelato, disoñj kaer, gant an dezo da adskoulmañ gant an diviz, em boa goulennet goulennet outañ :

- Ha c'hwi, aotroù Konomor, penaos eo dic'haset deoc'h dont d'ober hoc'h annez e-touez ar ouezidi-mañ ? "

Sebezet e voen, Morgan, o verzout pebezh strafuilh em boa plantet e-kreiz va c'hendivizer. Konomor en doa laosket un huanad don, troet e selloù war-laez ha distaget ar c'homzoù-mañ :

- Siwazh, aotroù, karet em befe-me dibradañ va bro d'an uhelrez m'emañ degouezhet hoc'h hini ennañ hogen handeet on bet gant gwarizi verroell hag erez dall va c'henvroiz, ha c'hwitet em eus. Me ' wel ervat en em c'houlennit penaos eo c'hoarvezet ganin, siwazh, koezhañ e ken mantrus reuzeudigezh, penaos ez eo bet kriz awalc'h va c'henvroiz hag a-wechoù zoken va c'henvreudeur evit va barn da beurveañ va buhez e-kreiz ar boblad diseven-mañ. Emaon o vont d'hen diskleriañ deoc'h bremañ tuchant ha c'hwi ' c'hello merzout, aotroù, e pebezh gwalleurioù e vez taolet neb a sent hep furnezh ouzh broud ha tan ar yaouankiz."

Tevet a rae Konomor epad ur frapad a-benn sec'hañ an daeroù pounner a ziruilhe war e zivjod.

- Ur pemzek vloaz bennak a zo," emezañ, " e oan kelenner e Skol-veur Loronan. Brud am boa gounezet da neuze oc'h addembann gant notennoù stank un nebeut skridoù a oa bet kavadenet da vare an Dizoloidegezh hogen a oa bet gwallget betek neuze gant hor gouizieion dre ma ne glote ket ar menozioù anezho gant hor c'henurzh-armed. Houlet e oant bet evit ar wech kentañ un tammig amzer arak an Drouizezh. Pledet em boa dreist-holl gant ar peder oberenn-mañ a oa talbennet evel hen : "Dornlevr ar bankerezh", "Korvo ha kampi", "Arver an arc'hant", "Penaos ren un embregadur".

Diwar-lerc'h va labourioù e oa bet kinniget din ar gador a istor an arboellerezh en amzer an eil Riez e Skol-veur Loronan ha tapout a ris zoken uhelañ merk-enor ar gelennadurezh en hor bro : ar velchonenn aour d'an oad a dregont vloaz. Re vray e oa kement-se evit padout, siwazh. Tamm ha tamm, hap gouzout din zoken en deroù, e teuis da erbediñ ar menozioù a oa displeget el levrioù-se ha da ginnig pennsturiennoù an embregerezh dieub da ziskoulmañ kudennoù hon armerzh-ni. En ur ger, foll awalc'h e voen evit krediñ edo er gevalaouriezh louzou burzhudus hon holl drubuilhoù kevredigezhel. Mallus ha difraeüs bras e oa, a skriven neuze, ma felle deomp diorren e berr amzer armerzh ar vro-mañ, degemer endro ar gevalaouriezh a-benn dedeurel diouzh an druilh marc'hadourezhioù ha traezoù oberiet a bep seurt hag uhelaat buan evel-se rez-kuzumiañ ha rez-bevañ hor c'henvroiz.

Kavout a rae din e oa anat awalc'h va dezastumadurioù hag e vijent resevet dichipot kaer gant an dud skiantek el Ledenez. War ar poent-se avat e oan gwall faziet e gwirionez. A-vec'h m'em boa kroget da ober un tammig bruderezh endro din e savas a-enep din an darn-vuiañ eus renerion ar stad hag atebelion an iliz. Ar re-mañ avat a oa ar re dactrañ. Tamall a reent din klask degas el Ledenez siou ha c'hoantegezhioù hudur. A rae o reuz en amzer an eil Riez pa oa c'hoazh hor gourdadou gwall levezonet gant ar bobl he doa o gwasket a viskoazh hag a zo aet da get abaoe, siou ha c'hoantegezhioù ha a oa, a drugarez Doue, emezo, dianav betek neuze en hol Ledenez venniget, ar bizhoni, an direizhded, ar mac'homerezh, al lontegezh, ar vezventi, ar gwall-youl da berc'hennañ madoù dibad ar bed-mañ ha me' oar-me petra c'hoazh. Arnodiañ a ris breutaat gant tierned ar c'hen-drevidioù kravezel hogen en aner e ris. Ar re-mañ a felle dezho bezañ mirourion an Hengoun hag, eveljust, n'o doa feiz vat na lealded ebet. Stag e oant ouzh ar boutineleriezh dre ma oa anezhañ an Urzh kozh ha netra ken ; biskoazh n'o doa esaeet burutellañ anezhañ.

Pell amzer e stourmis da lakaat va menozioù da drec'hiñ. Diskouez a ris anat e oa ar gevalaouriezh kalz reishoc'h eget ar boutineleriezh peogwir e roe da bep hini e chañs d'ober berzh ha da sevel betek uhelañ pazennoù ar

gevredigezh. En ur gevredigezh voutingar, a zisklerien, ne vez enoret nemet an dud a spered pe an dud a vertuz; ar lep tiegezhioù. Perak, neuze, n'o defe ket an dud dispered Drouizezh, a gendalc'hen, o tennañ skouerioù diwar al levrioù kozh am boa adembannet, e c'helle n'eus forzh piv, gant ma ouije en em ziluziañ, dastum mounreiz eleizh ha darc'hel a se ur enk enorus er gevredigezh. Siwazh, en trede Riez e oa bet kemmet penn d'ar vazh er c'heñver-se. Sujet e oa an holl d'an dud parfet, mailhed ar c'henstrivadegoù hag an arnodennoù, hag ar baotred ouesk, war zigarez n'oant ket douget d'ar studi, n'o devoa mui an disterañ chañs d'en em c'horren e sevenadur kempred al Ledenez.

Evel ma soñjit awalc'h, va mignon, ne blijas ket nemeur va frezegennoù d'al lod muiañ eus va selaouerion hogen d'am c'henvreudeur eus ar Skol-veur, e tisplijjont ivez meurbet. Komprenit : ar re-mañ n'oant ket evit pardonniñ din bezañ tapet ar velchonenn aour da dregont vloaz. Ken dizamant e kavailhjont a-enep din avat ma tizhjont lakaat Henour ar Skol-veur, ur c'hoziad kripion anezhañ d'an ampent, da lemel diganin va c'hador-gelenn. Kaset e voen da skoliata ar c'hrouadurioù en ur vourc'hadennig dister eus hanternoz al Ledenez. A ! Ma vijen bet poellek awalc'h eno da chom peoc'h evit mat. Siwazh, broudet e oan dalc'hmat gant va arc'hwere. Ne c'hellen ken komz ouzh ar ouizieion ? Hama ! D'am skolidi e prezegfen an aviell ! Adsevel a ris evito un hen c'hoari em boa kavet an taolennadur anezhañ er skridoù em boa studiet a-ziagent hag a oa anvet "M o n o - p c l i g". Gant levezeg eleizh e vezis e kemere va skolidi kalz a zudi ennañ. Dija e soñje din e vijent gouest da gompren va menozioù ur wech ma vijent kresket da c'hour ; zoken e viren ar spi da gavout harperion nevez er rannvro m'ean bet dilec'hiet enni ; awalc'h e vijije, a faltazio, skignañ ar c'hoari burzhudus-se en holl skolioù an hanternoz. Hogen, allazlabarzh pell e kouezhas va biz-meud em dorn. Flatret e voen dirak poellgor ar barrez. Tamallet e voe din kontammañ spered ar yaouankizoù. Harzet e voen, stlejet betek Loronan, kraoniet en ti-bac'h kreiz."

D'ar mare-se e paouezas Konomor a gomz. Lakaat a reas e benn etre bozioù e zaouarn ha dirollañ adarre da ouelañ.

- Va mamm, siwazh, a voe rannet he c'halon gant an darvoudoù mantrus-se hag a varvas dam'houde. Evrusamant ne oan ket dimezet."

Konomor a chomas dilavar epad ur pennad. Neuze e sec'has e zaoulagad gant kil e vroc'h hag e adkrogas :

- Tri miz war-lerc'h e voe graet va frosez hag er gêr-hont he doa estlammet ouzh va c'hloed a c'hoapas va dismegañs. N'oa ket felllet din kemer breutaour na difannour ebet. Hogen va barnerion ne deurezjont ket zoken va lewel

da zistagañ va frezegenn penn-da-benn ; n'houljont ket Kle-
vout diganin pegen spletus e oa ar stumm arboellerezh am boa
ijinet. A-greiz ma oan o komz e savas an tamallour en e sav
hag en ur seunañ war va zu ur biz gourdrouzus ha dialus e
c'harmas :

- Na selacuit ket ouzh an ampouilh-mañ, aotrou-
nez. Na zisoc'jit ket en deus an torfetour anzavet e unan e
wall-daol p'en deus roet d'e c'hoari milliget an anv a
"vMono-Polig" a zo deuet da vezañ ken gwall-vrudet el Ledenez.
N'ouzoc'h ket moarvat, aotrounez, petra a lavar an anv
daonet-mañ "Mono-Polig" e skrijan ouzh hen distagañ. Emaon o
vont d'hen diskleriañ deoc'h. Klasket em eus pizh en devezh-
ioù-mañ ebarzh an "Dafar-meur", an hen geriadur-se a zo goues-
tlet d'ar c'hentledenszeg, egiz ma ouzoc'h..."

Neuze e troas an tamallour war-du ennon, o kas
reut e benn war-dreñv d'am daeñ, tan an egar en e zaolagad.
- Te a grede, Konomor, emichañs, ez pefe hon touel-
let gant an anv misterius-mañ, hogen, n'en em chal ket, difaziet
e vi emberr. Ya, aotrounez, en "Dafar-meur GP", pajenn 3.745,
en traon, em eus kavet alc'hwez e dorfed. Rak petra a dalvez
"Mono" pe kentoc'h "Monok" er gentyezh, nemet mestr hag aotrou.
Evit ar ger "Polig", n'en deus, a soñj din, tamm ezhomm ebet
da vezañ plaennaet : sklaer awalc'h eo ar ster anezhañ peogwir
ned eo nemet lezany an Droukspered, mestr ar gaou. Evel-se
eta, Konomor, az poa roet d'az c'hoari milliget an anv a zeree
outañ : Polig eta, mestr ar gaou, a oa da vezañ aotrou. Setu
petra e oa da uhelvennad hag e kave dit moarvat ez piye sachet
d'az heul ar sodion a oa o c'henaouegñ ouzhit. Hogen aze edomp,
peotr, ha lavarout a reomp dit : Hopala !

An tamallour en doa tennet e frilien diouzh e chakod
ha goude bezañ torchet ar c'hwezenn diwar e dal e youc'has
kement-mañ :

- Daoust hag ezhomm a zo, aotrounez, eus ur brouenn
all evit kendaoniñ an hailhon-mañ ? Nann, ne gredan tamm
ebet : en em varnet en deus e unan oc'h ijinañ ar ger droc'h-mañ
na c'hell kristen ebet distagañ. Biken, aotrounez, ne c'hellimp
degemer en hon touez un den hag a venn adsevel el Ledenez al
Leue aour. Rak-se, barnnerion, e c'houlennan diganeoc'h dougen
a-enep d'an tueller-mañ ar varnedigezh pounnerañ ha war un
dro an hini reishañ a lakay da gronañ ar re a vije dibocell
awalc'h da c'hoantaat e drevezañ...

- Ar gwashañ kastiz n'eo ket ar marv el Ledenez,
egiz ma ouzoc'h ervat emichañs, "a gendalc'has Konomor, " an
harlu ne lavaran ket. Hogen estlammit ouzh pilpouerezh va c'hen-
voiz, aotrou : rak, da beseurt harlu e vez barnet an damallidi
el Ledenez ? Hama ! D'an harlu er c'hoadegi divent e reter hag
e kornog ar vro, e-touez ar ouezidi, a dremen, darn anezho da
vihanañ, da vezañ dendebrerion. E krabanou ar re-se e kouezh
ar varnidi reuzidik abarzh pell, ma n'int ket marv a-gent gant
an naon hag an dizesper, a-wedhoù drailhet ha plaouiet gant ar

c'hon."

~~~~~

Pennad 14

l r p r e d

Huanadiñ a reas Konomor. Neuze e c'houlennis
outañ.

- Penaos avat oc'h deuet a-benn d'en em glevout
ken mat gant ar ouezidi ?

- Ret eo din lavarout, "eme egile, "ez on bet
dedennet a viskoazh gant kudennoù ar ouezidi. Pa oan yaouan-
kik flamm, o pacuez kregiñ gant va studioù e Loranon, em
boa savet a-gevret gant un nebeut kenseurtet ar "gK.W.A.O."
pe c'hoazh ar "gK.G.A.O'H." evel m'hen anvemp a-wechoù,
da lavarout eo "Kevredigezh Wareziñ Ar Ouezidi" pe "Kevredi-
gezh Wareziñ Ar C'hallaoued". Ar gevredigezh-mañ a gouezhas
buan en he foull dacust ma oa bet harpet gant ar veleion da gen-
tañ : renerion ar stad o doa kalz disfiz outi hag a nac'has
pep skoazell outi. Gweladennet em boa neuze ar c'hampoù hag
eno em boa kroget da zeskiñ parlantoù ar ouezidi. Ne oa ket
aes, rak maz eo rannet ar yezh-se en un niver stank tre a
drefoedajoù. Tutaet em boa zoken etouez ar brizonidi hag
ar prizoniadezed ur bagad gouezidi ha gouezidezed, gwisket
egiz o gouenn, gant kroc'henoù kon pe kroc'henoù kizhier
hag o lakaet em boa da zañsal o c'horolloù broadel evit brasañ
bam Ledeneziz ar c'hêriou gant ar ratozh da zedennañ evezh
ar pennadurezhioù war walleur ar geizh-se. Hogen c'hwitañ
a reas va mennad hael en abeg da emgarantez ha digalon ar
re a zo o tiheñchañ Ledeneziz hiziv.

Da heul an droukverzh-se a-hend-all em boa di-
lezet ar yezhoniezh evit en em ouestlañ da studi ar armerzhou-
riezh. Hogen va studioù kentañ a servijas din evelato ur
wech ma voen bet eskumnuget hag harluet e mirva ar ouezidi.
Dre gomz outo en o yezh e c'houezis o fiziañs ha deuet mat
e voen dezho. Graet em eus va mad zoken eus va chomadenn
hir en o zouez evit sevel kentañ yezhadur ar galleg a vo
bet savet biskoazh.

- Ha c'hwit ' gav deoc'h ez eo yezh ar ouezidi
ur yezh kaer ? " a c'houlennis.

- O ! Tamm ebet, aotrou, " a c'harmas Konomor
gant gred. "Dic'hallus eo diorren yezh ar ouezidi, ha disple-
tus e vefe a-hend-all. Ar C'hallaoued n'int ket ur bobl
hag o zrefoedajoù n'int ket ur yezh. Pezh am eus goulennet
bepred eo ober Ledeneziz eus ar c'hallaoued ha n'eo ket
reiñ dezho un emskiant-bol a c'hellfe bezañ noazhus ouzhimp.
Ur brogarour ez on, aotrou."

A-benn e zivroueziñ e lavaris dezhañ :

- Ha petra eo d'ho soñj doareoù pennañ ar galleg ?

- Evit lavarout deoc'h ar wirionez egiz m'emañ, aotrou, n'eo ket gwall heson ar yezh-se. Kollet he deus kalz eus he vogalennoù ha ne chom mui nemet kensonennoù enni. Egiz m'em eus displeget deoc'h endev n'eus roud ebet a liester enni. Euan kenañ eo a-hend-all evel m'hen diskouez displegadur ar verb'bezañ en amzer-vremañ :

J-e, t-e, i-e, w-e, v-e, zi-e.

Evelato e kaver enni roud pe roud a gemmadurioù pezh a rofe awalc'h da grediñ e oa anezhañ ur wir yezh gwechall gozh, da skouer e displegadur ar verb'bouf' a dalvez 'debrif' : J-bouf, t-pouf, i-mouf, oñ-mouf, v-bouf, zi-bouf

A-hend-all, aotrou, ez eo paour tre yezh ar ouezidi : n'eus ket ouzhpenn mil ger enni, a gav din, hag an holl o tennañ da draoù fetis ha danvezel kenañ...

Prest e oa Konomor da genderc'hel gant e gaoz pa dregernas a-greiz-holl ar c'horn-boud.

- A ! " eme Gonemor. "Me ' gred eo poent tostaat ouzh koan. "Moarvat emañ azet ar fest en hoc'h enor."

Distreñ a rejomp war hor c'hiz trema kreiz ar vourc'hadenn dre hed ar ribloù. Ur vogidell arwenn a riskle bremañ war an doureier lufr : uhel e oa al loar dija ha dindan he sklerienn guñv e lintre deil ar gwez tro-war-dro.

Pa errujomp war ar blasenn vras e laoskas ar ouezidi o garm broadel en hon enor "vivlefraspotch!"

Pa voe tavet an todilhon e savas henour ar meuriad en e sav - ar rener yacuank am boa gwelet oc'h erruout a oa en e gichen - ha kregiñ a reas da zistilhañ ur brezegenn a zegemer mat, a soñj din, rak ne intentis ket kalz tra en e gomzoù. P'en devoe echu e savas ar wazed endro en o sav hag hejañ a rejont o gouzifiadoù hemolc'h en ur youc'hal adarre : "vivlefraspotch!"

Mont a rejomp en hor c'hoazez en ur c'helc'h endro d'an tantad a oa bepred o teviñ hag a roe gouloù deomp. Kig-moc'h a voe servijet neuze , ebarzh skudilli prenn, da bep hini drailhañ e damm a leizh dent, par ma c'helle ; goude-se pesked kraz ; erfin avaloù put ha youd kistin, heugus awalc'h, bet miret ebarzh jarloù pri : ur pred stambouc'hus a-benn ar fin ha gras a gavis pa voe fin dezhañ. Da zied avat ne oa nemet dour. Dianav eo ar vevventi stouez ar ouezidi, Morgan.

Maouez ebet ne oa o tebrif ganeomp. Ar boued a veze degaset deomp gant krennarded hanter noazh a hañvale bezañ abaf awalc'h. Da ziwezh ar pred avat e tegouezhas ar merc'hed, en ur renk, kazel ha kazel, gwisket ganto o brozhoù e kroc'hen-kazh ha koefoù plu liesliv. Stagañ a rejont gant ur c'horoll hir endro d'ar paou a flammine a nevez ; a bep eil e skoent war an tu kleiz en ur frapañ o zreid ouzh an douar a ventadoù reoliek ; ha neuze e teuent war o c'hiz

endro ma oan mezevellet a-benn ar fin gant o monedone diastal; ruz e oa o dremmoù, lufr gant an dour-c'hwez, skoelf o daoulagad svel re an darlavaridi a zo dalc'het gant an Awen.

A-benn ugent munud e paouez-jont, dielc'het holl hag int da sec'hañ an dour-c'hwez diwar o zal gant o blev dispak. Kluchañ a rejont neuze endro d'an tantad. Unan eus ar maouezed avat a savas en he sav hag a stagas da lavar-ganañ ur werz hir. Dibunañ a rae ar poziou war un ton skiltrus iskis en ur ziskouez an oabl noz gant he brec'h bep ar mare.

- Petra emañ o kontañ ? " a guzulikis en diwezh ouzh Konomor.

- Mojennoù kozh a zispieg kurioù kozh o gouenn en amzer m'o devoa bigi a rede o unan an hentoù pe a nije a-dreuz al lijer, taolioù-kaer o gourdadou o doa aloubet an hanter eus an tir, mildaouant vloaz a zo... Mojennoù..."

Melkonius e oa an ton. Ha dont a ris, Morgan, da drueziñ ouzh an dud kaezh-se a oa koezhet kalz izeloc'h eget Ledeneziz - n'ouzont ket ober gant ar rod zoken - hogen a zalc'he un tamm soñj bennak eus klodoù meur o broad a wechall.

~~~~~

P e n n a d 15

O v e v a ñ g a n t
a r " F r a s p o t c h "

Tremen hanternoz e oa moarvat pa echuas an abadenn. Og e oan ha me diviet en arack gant va redadenn er c'hoadeier. Pa voe mouget an tan er paou e voen bloniet betek ribl an lenn, lakaet da bignat en ur skaf ha dezouget betek ul lochenn vras war beulioù, un ugent metrad bennak diouzh ar glannoù. Neuze e krapis gant ur skeul ; dre un traped izel en em silis ebarzh al lochenn. En ur c'horn a dastorn, e kavis ur fled graet a foulennnoù loened. En em deurel a ris warnañ ha klaskar c'houssked.

Hogen n'her c'havis ket, Morgan. Re skuizh e oan moarvat. Pa serren va daoulagad e kave din e welen adarre bolz c'hlas ar goadeg ; flaez pounner hag heugus ar vouestijenn a garge a nevez va fronelloù ; ar c'hon a rede

war va lerc'h, a sailhe warnon, am plaouie.

Ha war un dro, en desped din, Morgan, ne c'hellen ket mirout ouzhin a brederiañ diwar-benn va stad. Moarvat e oan deuet a-benn da dec'hout diouzh bosenn Laniltud ha da saveteiñ va buhez marteze evel-se hogen ne oan ket paot gwell a se ; dalc'het e oan e ser tud a oa hogos ken izel o bredrez hag hini al loened. Peseurt sikour a c'hellen gortoz diganto ? Daoust hag Omeur a zeuje a-benn da zalec'hiañ resis elec'h edon? Ma tavee din un nijadell da reiñ tro din da dec'hout ez aje houmañ da zianken e-kreiz an argoured ha didalvez e vije din.

Se avat ne oa ket ar gwashañ. Abaoe m'edon va unan em boa dizoloet e karen bepred Maria. Va digenvez en doa lakaet va c'harantez da darzhañ a nevez em c'halon evel ma ra da vare an diskar ur vammenn aet da hesk e-kerzh an hañv krin. Neuze, daoust ha gouest e vefen da guitaat an douar-se hep bezañ torret an hiraezh am deve adarre ?

Echu e oa ar sec'hor met un enkrez all am broude. Pa faltazien edon e-kichen Maria, e starden anezhi etre va divrec'h e teue da zistresañ, da zisneuziañ, da stouziañ a-grenn eñ diwezh ar skeudenn a dennen diouzh va empenn diviet ; ne vriataen nemet an avel hag an noz ; an deñvalded hag an didrouz am sebelie.

Neuze eo e kinnige va spered boued eleizh d'ur warizi eston. Maria a grede e oan marv. Hec'h adwelout a raen, e Loronan, nemet, en dro-mañ, a-gevret gant ar baotred yaouank a luc'he outi e porzh ar Skol-veur. Adarre e raent al lez dezhi. Hag hi dieubet diouzhin o selc'ho. He mousc'hoarzh boemus a vire bremañ evito. Warc'hoazh e roje dezho he c'horf, gouestl he boud. Ha me a oa disoñjet, diverket, distrujet araok ar marv. He c'hoarzh a gleven pa zistaged va anv. Daoust hag he sellou he doa taolet warnon un deiz ? Ar bed a-bezh a golle e ster.

Ken kriz bourreviadur a ziwasken neuze m'em bije karet mont da gavout n'eus forzh piv, Konomor zoken, an istrogell-se e oan o paouez kejout gantañ, a-benn klout mouezh un den ha bezañ dieubet diouzh an tasmanoù am jahine. Savet e oan diouzh va fled ha deuet goustadik e toull-dor al lochenn. Strinkellikat a rae ar steredegi a-us d'am penn ; edo al loar war an diskar, tost d'ar goadeg ; al lenn a lufre bepred sioul ha difiñv. Stouñ a ris un tammig ha damwelout e don an dour ar skeudenn ac'hanon teñval ha krenus dindan barroù an avel. Damsañjal a raen e c'hellen kouezhañ, bouziñ - perak herzel hen? -, ankouaat, bezañ dieubet a-benn ar fin diouzh ar bezoud hag ar stourm, ar stourm-se na baoueze nepred hag a oa ken estren ouzh va natur.

Prest e oan da blegañ d'an achantadur am dedenne p'am boa lakaet, hep gouzout din, un tamm koad da gouezhañ en dour : diverket e oa bet ar skeudenn ac'hanon ha torret ar gazel-gae am chadenne. En un taol e oa aet diouzhin va sec'hed a netraidigezh hag a ziskuizh. Distroet e oan d'am

fled. Kerkent, evel dre vuzhud, e oa deuet ar c'houked din.

Antronoz veure em boa disoñjet a-grenn hurlinkoù an noz. Naon am boa. Gwell a se e kavis etal an nor un doare galetez hag ur picherad dour. Va sec'hed ha va naon a c'hellen terriñ evel-se. Neuze e klaskis un tu da guitaat va lojeiz. O tigeriñ an traped a skoe er-maez e welis e oa stag ur skaf ouzh peulioù an ti. Sachañ a ris anezhañ betek onnon ; ur err-lagad war-lerc'h e tapen douar etal ar gêriadenn.

Abred awalc'h e oa c'hoazh. Edo an heol o paouez dispakañ a-us d'ar gwez er reter. Ar vourc'hadenn a seblante bezañ morgouket c'hoazh. Pa zeuis tre ne gavis nemet gwraze enni ; o labourat e oant evel en derc'hent, darn o frikañ kistin d'ober ur seurt bleud, a gav din ; hiniennoù a oa o turgnañ listri e pri ; ur forn a oa bet aozet en ur c'horn eus ar blasenn ; lod all a rae war-dro ar c'hrouadurioù : ouzh o c'hibellañ ebarzh eoglennoù e oant. N'eus ket a zimezioù e-touez ar ouezidi, Morgan, diouzh an degouezh, hervez ar c'harantezioù, e vez ganet ar vugale ; ar re-mañ a vez desavet a-stroll gant ar gumniezh. Rannet eo a-hend-all karter ar gwraze diouzh hini ar wazed, pezh a gavis iskis awalc'h.

Hogos e oa din enoññ pa zeuas Konomor en arbenn din. A-bell hen anavezis gant e glopena a lufre dindan an heol.

- Helo, paotr," emezañ, drev an tamm anezhañ hag eñ o frotañ e varv gell stank dispak war e vruched, "penaos emañ ar bed ganec'h ? A-boan dibikouzet he taou-lagad emac'h oc'h ober un tamm pourmen. Daoust ha kousket mat hoc'h eus da vihanañ.

- Evit se atav n'em eus ket graet," a respontis a galon.

- N'eo ket souezh," emezañ, "n'oc'h ket boazet c'hoazh ouzh hoc'h annez nevez. Hogen bezit dinec'h : abarzh pell e viciot.

- Pelec'h emañ ar wazed ? Ne welan anezho e neb loc'h. Aet int da chasen ? " a c'houlennis.

Konomor a c'hoarzhas.
- Tamm ebet : trawalc'h o deus paket dec'h.
N'int ket diblouzet c'hoazh. Amañ eo baradoz ar wazed, paotr : an holl labour a vez graet gant ar merc'hed.
En ur varvailhat e oamp degouezhet da garter ar baotred en tu all d'al lourgêr was. Dor ebet ne oa digor c'hoazh.

- Amañ ez eo hunva ar baotred eta ?
- Ya," eme Konomor.
- Ha dre 'n arbenn a betra ez eus bet savet lochennoù war ribloù al lenn du-se ?
- Dastumvaou-boued ez int dreist-holl. Servijout

a reont ivez pa vezont goullou da reiñ bod d'an estrañjour-
rion o tremen."

Distroet e oamp betek al lenn. Bale a rejomp
a-hed ar glannoù. Digatar e oa an oabl ha tomm an devezh
endev. An doureier sioul a lintre evel ur melezeur divent
e stern teñval ar sapr hag an ivin er c'hreisteiz. Bugale
a oa oc'h ebatal endro deomp ; reoù zo a oa o neuñ ; ur
re bennak avat a oa a-zevri gant ur c'hoari iskis : ober
a raent gant meinigoù lieslivet a eskemment kenetrezo.

- Sellit," eme Gonomor, teneraet e doare, "pe-
gen ouesk e ouzont c'hoari gant ar "Nogo-Pelig !"
- Neuze hoc'h eus klasket ivezskignañ ho ke-
lennadurezh amañ, war a welan," emezon.
- Eveljust, aotrou, met, siwazh, ar ouezidi n'
o deus tamm ebet skiant ar C'horvo..."

Ur mounreiz en devoa ijinnet evit añ "Fraspotch",
emezañ, gant pezhioù koantik kenañ d'e soñj, kantennoù ha
deñgoù e pri pouzh livet flamm. Hogen ar ouezidi n'o doa
ket prizet ober ganto. Nac'het o doa ivez deskiñ micher
ebet ha rannañ al labour etrezo.

- Me ' gav din ez int barnet da chom isdior-
reet da viken, siwazh..."

Skuizh o klevout va c'hendivizer o siwadiñ
ingal em boa kavet gwell tevel a-benn ar fin. Kerzhet hor
boa hep rannañ ger war-hed un tri-c'hant metrad bennak.
Degouezhet e oamp d'un oufig bihan distro ha na c'helled
ket merzout eus ar gêriadenn.

- C'hwi ' wel ? " eme Gonomor. "Du-se emañ
magva ar c'hizhier em boa komzet anezhañ dec'h da noz."

E gwirionez, en ur bradenn vras, war ribloù
an oufig, e oa renket a studadoù kavolloù bras en aozilh
daou vevra uhelder, tri metrad led, tri metrad hed dezho,
toet gant kroc'henoù moc'h, hag en diabarzh pep hini anezho,
daou pe dri c'hazh, feiz, sioul awalc'h da welout, lart da
sabatuiñ - pesked a oa bet servijet d'o fred diwezhañ, a
verkis -, lufr o blevenn, ur bam, a oa kluchet, disublant,
serr o daoulagad, plegot o favioù arack dindan o bruska,
o tommeoliañ, fur evel prederourion.

- Hag epad ar goañv," a c'houlennis, "e vezont
dalc'het amañ ? "

- Tamm ebet. Repu a gavont en dastumvaoù pe
zoken en tiez. Ar ouezidi a gemer kalz preder gant o saverez-
kizhier."

Ober a ris tro ar magva. Anzav a rankis o doa
ar ouezidi kalz a urzh. Bodet e oa al loened hervez liv
o foulenn ; dispartiet mat e oa mat ar rummoù : ar re
wenn, ar re zu, ar re louet, ar re velen, ar re varellat,
ar re roudennek, hag ar re-mañ hervez o liv, a oa lakaet
a ziforc'h en o c'haouedoù. Merzout a ris avat e oa gwall

yaouank an darn-vuiañ eus al loened.

- Pegeit 'ta e vironet anezho ? " a c'houlennis.

- O!" eme Gonomor, "ne vironet ket anezho gwall
bell. Etre c'hwec'h ha seizh miz bennak e vezont lazhet,
kignet ha debret, alies a-benn kala goañv. Neuze eo e vez
gwrazez ar "Fraspotch" o fogasiñ hag o vrabañsal gant o
brozhioù nevez... Hag ar re-mañ," a ouzhpennas Konomor
a-greiz-holl, "sellit pegen koantik ez int..."

En em gavont a raemp dirak ar c'haouedoù diwezhañ,
ec'honoç'h eget ar re all, .elec'h edo ar mammoù gant
o zoradoù. N'oa ket da dortal, gant reizh e oa aozet ar
saverez-kizhier-se ha muloc'h a vri a zougis diwar neuze
d'ar C'hallaoued "Fraspotch". Banvez a oa enno, sur mat,
daoust d'ar pezh a rae Konomor van da grediñ.

Dont a rejomp endro war hor c'hiz. Konomor
a gendalc'has da brezeg diwar-benn ar ouezidi. Re ar reter,
emezañ, - hag an dra-se a ouien endev, - a oa kalz taeroc'h
ha kentidikoc'h war un dro. Ur sevenadur - ma c'heller
lavarout, a reizhas Konomor, - disheñvel o deus. N'o deus
damesaet loen ebet. Hemole'hiñ a reont ar c'hon dreist-holl
hag en em wiskañ gant ar c'hrec'hin anezho. O anv rumm ez
eo "Fraspotcheñ", na petra 'ta, hag an dispriiz brasañ o
deus ar "Fraspotch" evit o c'henouennidi eus ar reter petra
bennak maz eo ar re-mañ kalz kalonekoc'h egeto. Ret eo
resizañ ez eo disheñvel ivez o rannezhoù : poan vras o deus
d'en em intent kenetrezo.

- Petra ' faot deoc'h ! " a glozas Konomor.
"E-giz-se emañ natur Mab-den : pegen izel bennak e ve koue-
zhet ez eo laouen o kavout ur breur a zo kouezhet izeloc'h
c'hoazh egetañ..."

~~~~~

P e n n a d 16

K i m i a d i ñ
d i o ù z h a r " F r a s p o t c h "

Ur sizhun a dremenas. Krog e oan da gustumiñ
ouzh va buhez nevez. Kemer a raen perzh bennoz, war-dro
c'hwec'h eur, er pred bras a vez aozet gant ar gwrazez d'
ar wazed (int-i a zebr da greisteiz) ur pred bras - n'eus
nemet hennezh en devezh - a denn kentoc'h d'ur banvez
hag a bad un eur pe un eur hanter bennak. Kalz amavailhoù
a vez ganto neuze, fur bepred avat, rak ne evont nemet
dour egiz m'em eus lavaret deoc'h dija. C'hwi ' gompreno
mat, avat, Morgan, ne gomerent tamm dudi er pradou-se; rak
n'oan ket evit heuliañ an divizoù ; flaez a oa ivez gant va
c'hempredourion - n'en em walc'hont ket alies - hag, a-hend-
all n'oan ket evit kas diwar va spered da nep mare an

nac'hamantou a oa bepred ouzh va strafuilhañ. Dacubennet e oan dalc'hmat ha me oc'h en em c'houlenn ha klask a rajen adkavout Maria pe zistreiñ da vat d'an Enezenn.

E-kerzh va divizoù gant Konomor em boa esaeet e lakaat da gompren n'en em blijen ket nemeur etouez meuriad peoc'hus ar "Fraspotch" hag em boa c'hoant bras distreiñ d' am mammvro. Evitañ da vezañ un den speredek e meur a geñver ha lennek bras war ar marc'had n'en doa ket Konomor awalc'h a faltazi hag a spawelerezh evit gellout empennañ, a bell zoken, petra oa an Enezenn e gwirionez. D'e soñj moarvat ne oa ket houmañ disheñvel bras diouzh al Ledenez ; n'en em c'houlenne gwech ebet perak n'hor boa skoulmet nepred tamm darempred ebet gant e vro.

Konomor avat ne hete ket va c'himiad. Kemeret en doa un tamm mignoniezh evidonhaplijet bras e veze o kavout ennon ur selaouer aketus, gouest da intent e yezh ha prest da gompren e venozioù. E-doug endervezhioù penn-da-benn e c'houzañven eta prezegennoù va c'havandad a zegouezh ; ar prezegennoù-se, gwir eo, a droe a-wechoù da glemmvanol hirvoudus. Ar c'haezh den ne zeue ket a-benn da voazañ ouzh an harlu na d'hen degmer e nep doare.

Koun am eus e kotte din un drovezh e oa bet ken gloazet ha taeret gant ar varnedigezh direizh a oa bet douget a-enep dezhañ ma oa erru e-touez ar ouezidi gant ar mennad start da ziorren ha da sevenaat ar re-mañ, mar galle, a-benn o lakaat da zegemer e gelennadurezh a-c'houdevezh ha, neuze, war-lerc'h bezañ graet ur vroad unvan a veuriadoù ar "Fraspotch" hag ar "Fraspotcheñ", o isañ a-enep d'e genvroiz, tapout an trec'h en e vro dre sikour an estren ha tenañ dial en diwezh evel-se diouzh Ledeneziz digar.

- Gwir eo, notroù, e vijen bet treitour d'am bro hogen, ne vern penaos, ha gwell a se e voe, e rankis dilezel ar raktres kaer-mañ. Asoupañ a ris ouzh ur skoilhspontus ; ar yezh. N'eus tu ebet da ziorren ar galleg, notroù, na d'hen unvaniañ zoken..."

A-wechoù all e komze Konomor din eus e labourioù.

- Daoust ma n'on ket bet evit kas va levrioù o tont d'ober va annez amañ ez eus chomet ganin evelato un toullad mat a notennoù ha gellat em eus a-drugarez dezho kenderc'hel da labourat en desped da bep tra, va mignon." (Abaoe an derc'hent e rae e vignon kor ac'hanon!) "Miz zo em eus peurechuet ur bennoberenn hag a ray trouz bras el Ledenez pa vezo embannet, a blanto droug eleizh e kalon veur a hini eus va c'henvreudeur e Loronan, me ' respont deoc'h. Da dalbenn he devozo ur ger hepken, tarzhus avat : "Ar c'hevala'. Gouest e vo al levr-se, spi am eus, da lakaat an dispac'h da sevel el Ledenez ; ennañ e vo diskouezet ne c'heller ket diorren un armerzh anez hen diazezañ war daou biler santel an arboellerezh; Korvo ha Kampi..."

E kuzulig e ouzhpennas :

- Emañ an dornskrid ganin ebarzh va lochenn. C'hwil ' vo an hini kentañ ouzh hen lenn. Laouen e vin o kaout hoc'h ali."

An daeroù a savas d'e zaulagad.

- Al Kencil, tristat tokadur bezañ diouganer, dispac'her ha merzher war un dro ! "

Antronoz eta e tiskouezas Konomor din ar mell dornskrid en devoa savet abaoe ma oa o vevañ e ser ar "Fraspotch", c'hwec'h kant pajennad ennañ, skrivet munut gant ul liv fall en devoa azet diwar muzhil. Chomet e oan da lenn anezhañ en e lochenn war beulioù, nepell diouzh va hini, hag a oa kempennet brav a-hend-all, gant pezhioù ar-rebeuri en devoa fardet e unan. Evit lavarout ar wirionez, Morgan, e oa moredu awalc'h ar seurt lennadur : Konomor n'en devoa graet tost da vat nemet ober ur c'hrennad eus pennañ oberennoù armerzhourion an eil riez. Tra ma oan o lenn avat e tiwanas a-greiz-holl em spered ur soñjezon gwidreüs a zlee hep mank lakaat Konomor da asantiñ d'am c'himiad.

Dont a ris war dreuzoù dor al lochenn.

- Konomor," a c'halvis a-bouez-penn.

Ar prederour a oa un tammig larkoc'h oc'h eveshaat e linenn. Abaoe abred er beure e oa o pesketa en e ganod.

- Deuit amañ," emeve, "ezhomm am eus da gomz ouzhoc'h.

Konomor a sakas tizh gant e roevioù. Ur momead war-lerc'h e krape gant ar skeul.

- Petra a zo c'hoarvezet ? " a c'houlennas.

- Konomor!" a respontis, "biskoazh n'em eus lennet ken kendrec'hus ul levr hag hoc'h hini. Ret mat eo hen embann.

- A vab!" emezañ, "me ' ouie mat az pefe gouezet barn reizh va labour. Erfin e adkavan un diskibl, e-kreiz ar gouelec'h."

Ha diwar an entan e lammas em c'herc'henn hag e vriatas ac'hanon.

- Hevelep oberenn a vez savet ar seurt dioutañ bep kant vloaz, a-boan," a ouzhpennis.

- Me ' soñj din," a gadarnaas Konomor gant gred.

- Setu," a glozis. "Ne fell ket din e chomfe dianav un den a ijin eveldeoc'h en e vro end-eeun. C'hoant am eus distreiñ da Loronan ha gant skoazell Lansoc'h, hor mignon deomp-ni, e tizhin lakaat embann al labour-mañ gant ar gk.I.B.A.S. (Kreizenn Imbourc'h Broadel Ar Skol-vour).

Konomor a oa goursavet d'ar seizhvet neñv. Hogen damc'houde e teñvalne e zremm. Azezañ a reas war ur skabell ha skrabañ e glopenn moal.

- Siwazh," emezañ, "n'eus ket tu. Biken ne asanto ar "Fraspotch" d'ho lezel da vont kuit. Ma c'houlennit an dra-se diganto e vo anat dezho ne oac'h ket ur gwir repud evelton ha disizgiout a raint diouzhoc'h."

Hon diviz a echuas neuze.

Epad ar peurrest eus an devezh e peurlennis oberenn Gonemor, ar pezh a c'houlennas kalz a galonegezh diganin. A-hand-all ne welis ket nemeur va c'henseurt betek dibenn ar sizhun : aet e oa da chaseal ha da besketa e-keit-se gant ar ouezidi ; jiboezus meurbet e oa ar ranngoadeg-se, peskedus ivez al lenn hag ar stêrioù tro-dro, ha d' ar c'houlz-se eus ar bloaz, pa stage an devezhioù da hiraat, e oa un dudî ergerzhout an argoured. Pa zistroe Konomor, diouz an noz, hag eñ skuizh marv, na petra 'ta, e chome meur a wech evelato d'ober ur pennadig marvailh ganin kent mont d'e wale ; gwech ebet avat ne reas anv eus ar gudenn a drechale ac'hanomp hon daou, hini va disparti. Nec'het bras e oa, a gredan, ha war vordo etre daou c'hoant, hini mirout ur c'heneil en e gichen hag hini klask ur wech diwezhañ lakaat e venoziadeg da drec'hiñ en e vro. Gant ar mennad-mañ avat ez eas an tu-kreñv en e greiz a-benn ar fin. E gwir, e deroû ar sizhun war-lerc'h e tisklerias Konomor din :

- Graet eo va soñj ganin, mab. Me ' gred ez eo ar gwellañ ez afes endro davet va c'henvro...
- C'hwî ' raio an dra-se evidon ? Trugarez!" a c'harnais gant al levenez.

Dic'hoarzh e reizhas Konomor :

- Evidout, mab ? Tamm ebet ! E mad al Ledenez e soñjan, hepmuiken.

- Ha penaos e c'hellot va sikour ? Piv am arcuezio a-dreuz an argoured ?

- Diwar-benn ar c'hudennoù-se holl em eus prederiet a-zevri an devezhioù-mañ p'edon oc'h hemolc'hiñ ar moc'h gant ar "Fraspotch", mab. Ar gudenn gentañ da ziskoulmañ eo lakaat ar "Fraspotch" da zegemer da gimidi. Me gav din em eus kavet an tu. D'an eizh a viz Mae e lid meuriadoù ar "Fraspotch" hag ar "Fraspotcheñ" o gouel broadel. Da geñver ar gouel-se e enoront o doue broadel "Dumur-Mekdlav".

- Piv eo Dumur-Mekdlav ? a c'houlennis.
- War am eus komprenet ez eo anv o ri diwezhañ, en amzervezh kent an Drouziwezh pa oa o broad galloudek meur.
- Ha penaos e c'hellot Dumur va skoazellañ ?
Diduet e oan.

- Hama!" eme Gonemor, "goulennet e vo e ali diwar da benn, hag-eñ e tleez chom etouez ar "Fraspotch" pe zistreiñ davet Ledeneziz.

- Penaos avat e responto an doue-se," a c'houlennis abatuuet.

- Dre hanterouriezh ur c'hilhog.
- Biskoazh c'hoazh!" a estlammis.
- Emichañs e ouzoc'h," eme Gonemor parfet a-grenn, "ez eo ar c'hilhog evn sakr ar "Fraspotch" koulz hag ar "Fraspotcheñ".
- Gnaeoc'h her gouzon hiziv," a rankis anzav.

- Dizesk ez oc'h war hengounioù hon ostizion, me ' wel mat.

- Ma ! Ha ma tiskleir ar c'hilhog diouganer e rankan chom amañ ?

Konomor a droas war-du ennon en ur ober ur c'hoarzhig goapaus.

- Den yaouank, beleg-meur Dumur-Mekdlav ez on deuet da vezañ abaoe maz on erru amañ, en abeg d'am deska-durezh. Hag e labous-diouganer a gomz dre va mouezh rak teurgomzer ez on. Evel-se e renan ar bobl hegreidik-mañ."

Daou pe dri devezh war-lerc'h ar pennad kaoz-mañ en em gavas gouel broadel ar C'hallaoued. Da neizheur e oa bet aozet fest an hoc'h ; da veure ha d' emierv e oa bet diduamantou a bep seurt, redadegoù ha kenstrivadegoù gwaregata ha me ' oa'-me. D'ur sadorn edod, soñj am eus. Glizhach ha glav a oa bet a varradoù e-doug an deiz. War-dro eizh eur hanter en em vodas ar wazed war ribl al lenn - ar merc'hed n'int ket aotreet da gemer perzh e lidoù kravez Dumur-Mekdlav - ha savet e oant war o bigi da dreuziñ al lenn : en ur g'riandenn all, war c'hlann enep al lenn-se, e vez kaset da benn lidoù an eizh a viz mae.

Serrnoziñ a rae d'an ampoent. An oabl a oa lastret bepred a goabrennoù pounner ha disneuz ; er c'hornog avat, adreñv keñvioù ar gwez sonn evel pileroù, e troe an oabl da ouel ur c'hoariva marzhus, melen boull, dindan bannoù diwezhañ an heol o vont da guzh. Sellout a ris war va lerc'h : al lavagnon a luc'he-diluc'he da heul ar bigi ; an holl a dave ha trouz ebet ne glevet nemet strap kellusket ar roeñvoù lufr o skeiñ end-reol an dourioù krenus.

Un engroez a dud a oa ouzh hor gortoz war ar ribl all, goulaouennoù rousin en o daouarn. Kerkent hor boa en em lakaet en hent war-du neved an doue ; a-hed ar wenedenn strizh e kammigelle stouad ar birc'hirined evel ur stêriad entanet dre deñvalijenn ar c'hoad.

Pa voemp degouezhet d'ur frankizenn vras a oa pal hor c'herzhadeg e stagas ar ouezidi kerkent da fardañ ur mell tantad ; flammoù divent en em weas hag on em strinkas hep dale en ur strakal war-du bolz an neñvoù. Neuze eo e verzis ur poulvæen skultet a oa heñvel awalc'h ouzh an hini a oa en e sav du-se, war leurgêr ar g'riandenn all.

- Setu Dumur-Mekdlav," a zisklerias Konomor din. An delwenn-mañ - rak tennañ a rae mat d'un delwenn wirion kizellet gant ampartiz - a oa mennet da daolennañ doue broadel ar C'hallaoued "Dumur-Mekdlav". O tostaat e c'hellis merzout e oa un tamm brasoc'h eget hini Belvil, ar vourc'hadenn e oan bet o chom enni betek neuze ; war he fenn e oa sanket un doare kalabousenn ; an dremm anezhi a oa stummet gros awalc'h : bras ar fri, ledan an diskouarn ; divrec'h hir a oa astennet penn-da-benn ar c'horf. Ha setu penaos e oa livet : glas e oa

ar vrec'h hag ar skouarn dehoù,
twenn ar fri hag an divjod, ruz av
avat ar vrec'h hag ar skouarn
gleiz.

Kentizh ha ma voent en em gavet er frankizann e soublas renerion ar meuriad hir amzer dirak an delwenn. Goude-se e reas unan eus an heneurion sin d'ur c'hrennard a oa war e dro. Hemañ a redas kuit kercent ; damc'houde e teue endro en ur zegas gantañ ur gaoued elec'h e oa serret evn diouganer ar "Fraspotch" : ur c'haezh kilhog displuet holl.

Ar peurrest eus al lidoù ne dalv ket ar boan taolennañ, Morgan. Awalc'h e vo din lavarout e c'hoarias Konomor e roll eus ar c'hentañ. N'ouzon ket petra en devoa kontet a ziagent da rener ar gêriadenn evit diskleriañ perak e oa ret goulennata Dumur a-zivout va c'himiad. Pezh a zo sur avat eo e tegemeraz ar ouezidi a galon vat disentez o doue.

Kimiadiñ a ris diouzh va Gallaoued vat ur sizhun war-lerc'h. Glac'haret e voe an div c'hallez vihan a oa bet lodennet din evel priedoù da c'hortoz gant ar "Fraspotch" hael. Glac'haretoc'h c'hoazh avat e voe Konomor a zirollas da ouelañ dourek pa lavariz kenavo dezhañ. Ur frealz en devoa da vihanañ e-kreiz e arrec'h : degas a raen ganin dornskrid e oberenn veur "Ar c'hevala" a zlec hep mank lakaat an dispac'h da darzhañ el Ledenez. An dornskrid-se a ranken, daskoriñ, hervez e ali, d'e geneil kozh, Abboell e Leronan kelennar ar Skol-veur war e leve, dezhañ plediñ gant an embannadur.

~~~~~

Pennad 17

Paket adarre
gant Ledeneziz

Dav eo din bremañ, Morgan, displegañ deoc'h petra oa va raktres tec'hout. Goulennet em boa digant rener ar gêriadenn Belvil pourchas din un arouezier da vont betek an aod. Diouzh tu ar c'hreisteiz en em led an argoured betek ar mor, etre Kêrelle ha Trehouarn, war un talbenn a ugent kilometrad bennak. Bep an amzer ez a Fraspotch an diabarzh betek ribloù an Atlantel da gerc'hat holen a dalvez dreist-holl da salañ o fesked epad ar goañv. Va ratozh e oa, ur wech

erru di, klask sikour Penedourion an aod a vev ebarzh kevioù war aod kreisteiz al Ledenez, egiz m'em eus displeget deoc'h, dre en em dremen evit un den a gredenn ganto a-benn distreiñ tamm ha tamm betek harzoù ar reter, tost d'ar Ganol ; eno em bije gortozet skoazell Omeur a vije degouezhet din tro pe dro en ur stumm bennak, a soñje din.

Al lodenn gentañ eus va raktres a c'hellis kas da benn didenn kaer. Pignat a ris ebarzh unan eus skafoù ar ouezidi, a-gevret gant daou roeñver eus Belvil a ranke bezañ ivez arouezierion din hag a-benn tri devezh e tiraezis un aber, nepell diouzh Trehouarn. Eno avat e rankis en em ziliziañ va unan. Kerzhout a ris epad ur beurevezh, degouezhout etal ar c'hamp-bac'h am boa merzet er bloaz arak ha chom sac'het eno. Epad an endervezh e kantreis en taolead-se o klask ur penedour bennak d'am harpañ. Goullo e oa avat kevioù an aod-se ; gouzout a ris a-c'houdevezh e oa bet harzet ar benedourion er c'horn-bro-se dre ma roent re a drubuilh d'ar pennadurezhioù. Pell amzer e oan chomet da arvestiñ ouzh an doureier gwer ha lufir a rede kuit a-herr war-du ar meurvor, en entremar. Da noz, peogwir ne greden ket en em ziskouez diouzh an deiz, e ris va menoz treuziñ an aber diwar neuñv. Gourlenn a oa d'ar mare m'en em lakais en dour. Goude bezañ neuet epad ur c'hardeur bennak e tapis dour an hanter-lez bennak uheloc'h eget kêr. Ranket em boa dilezel dornskrid ar c'haezh Konomor war ar ribl all, gant un tamm morc'hed e gwirionez hogen ne welen tu ebet d'ober e-giz-all. P'en em gavis en tu all eta ez is d'en em guzhat en ur bern foenn nepell diouzh ur vereuri. Eno e tremenis an noz ha me riellet hag o krenañ gant an anoued. Da veure avat e voen dizoloet gant ur c'houer a oa o kas e scout war vaez. Kemeret en doa ac'hanon evit ur gouezad tec'het diouzh ur c'hamp pe ul laer ha redet en doa betek kerreizhdi Trehouarn da c'houlenn sikour. P'em boa gwelet ar waregourion o tont war-du ennon em boa klasket tec'hout endro war-du an aber hogen skuizh evel ma oan n'em boa ket gallet herzel outo. Paket e oan bet, chadennet ha degaset betek kerreizhdi kêr ha dalc'het eno.

En enkadenn-mañ, Morgan, ar frañ a chome din da ober e oa diskuliañ didro kaer piv e oan. Sed pezh a ris. E gwirionez e voe dideret diouzhtu va diwallerion pa ouezjont e oan migon Lansoc'h, prometet da vrec'h Urion war ar marc'had ; hegarat e teujont zoken da vezañ. Pennrener ar waregourion a ginnigas din bod en e di zoken. Asantiñ a ris d'e vennad. E gwirionez ne gav ket din e kredas da vat ar gavet e-kichen Trehouarn, d'an ugent a viz Mae goude bezañ kuitaet Laniltud, ar gêr vosennet ur miz bennak arak. Seven kenañ e voe bepred tra ma tezevellen va danevell, oc'h hejañ e benn bep an amzer pa felle dezhañ diskouez e oa ali ganin

o terc'hel aliesoc'h war un tammig mousc'hoarzh pa veze re anat e konten sorbiennoù dezhañ hag e klasken tremen lost al leue dre e c'henoù. Goude m'em boa echu va danevell e roas Edern - anv ar penkerreizhour e oa - berr-ha-berr un nebeut keleier. Da gentañ e cuezis e oa bet titouret diwar va fenn el Ledenez a-bezh adal ma oa bet sklaer e oan deuet a-benn da guitaat Laniltud. Kemennet e oa bet da holl gerreizhdiou ar vro chom war evezh, dreist-holl war harzoù ar vrool. Adarre e veizis, Morgan, e oan un den-gouestl ha ne vijen aotreet biken da vont kuit dre gaer diouzh al Ledenez. Lavaret e voe din ivez e oa paouezet ar vosenn en un taol e Laniltud e deroù ar sizhun arak.

Pevar devezh war-lerc'h e errue Lansoc'h e unan d'am c'herc'hat e Trehouarn, en ur c'harr-post a-berzh-stad. Hep gortoz pelloc'h en doa va lakaet da bignat en e gichen ; kemmet hor boa ar chas e kondi kreiz Trehouarn. Hurrennok e oa Lansoc'h avat ha rouez e gomzoù. Mall a oa warnañ distreiñ da Loranon elec'h edo o chom abaoe ma oa echu ar balvent e Laniltud. Kentizh eta hor bao kemeret hent ar gêrbenn. Neprud avañ ne valee ar chas fonnus awalc'h da soñj o blenier a veze bepred ouzh o isañ.

Poanius ha skuizhus e voe ar veaj-mañ. Ne chomemp a-sav nemet evit kemm ar c'hon. Lansoc'h a chome dilavar dalc'hamat. Ur wech hepken e reas ganin ur pennad kaoz hir awalc'h a-benn komenn din e oa marv e contr Tudi.

- Tizhet eo bet gant ar c'hleñved en devezh arak ma paouezas ar vosenn e kêr, emezañ, sec'h awalc'h e vouezh.
- N'eo ket chañs memestra, a zivegis, hep gouzout re vat peseurt gourc'hemennoù a gentañv a ranken ober dehañ. Re nebeut em boa anavezet Tudi evit bezañ fromet don gant ar seurt keloù. Lansoc'h, avat, daoust dezhañ ober van da chom diséblant dirazon, a oa glozet ha glac'haret kriz, jagav din. Me 'm boa dezrevellet dezhañ neuze penaos e oan degouzh etouez ar Fraspotch ha penaos em boa kejet eno gant e vestr kozh Konomor. Va selaouet en doa Lansoc'h gant evezh da gentañ hogen a-benn ar fin en doa graet ur c'hruz d'e skoaz hep ober addispleg ebet.

Diwar neuze e oa chomet Lansoc'h ken mouzhet all. N'oan ket avat evit dianaout andon e zamani : marteze an enkreuz diwar dremenvan e contr, marteze ar c'herse diwar va zec'hadenn rak santout a raen mat em boa e douellet en ur stumm bennak o vezañ ma roe pep frankiz din a-hend-all. Ne vern penaos, ne sesais mui toullañ kaoz gant Lansoc'h tamm ebet pa veizis ne oa ket techet da zivizout ganin.

Dirdezeñ hor boa Loranon d'abardaez an eil devezh. Aet e oamp war-eeun betek ti Urien. Maria ivez a oa distroet d'ar gêr. Un degemer yen awalc'h he devoa graet din. Adarre e kave din edon dirak un estrenez. He mamm a oa bet a-boan seven ouzhin. Mantret a-grenn e oan pignet diouzh tu d'ar gambre

a oa bet miret din pa oan degouezet en tiegezh-se.

Lansoc'h en doa heuliet ac'hanon. Pa voe bet serret an nor e stagas kentizh d'ober rebechoù c'hwerv din. Ne zlejen ket, emezañ, bezañ tec'het kuit en un doare ken diboell diouzh Laniltud ; war var en em lakaen da vezañ barnet hervez lezennoù al Ledenez a zo strizh tre war ar poent-se, egiz renerion labouradegoù Laniltud end-eeun a oa bet nevez harzet hag a oa da vezañ barnet a-benn miz evit ar felladenn-se ha gwallverezh ar gwarezvaou.

- Ret eo distrobañ al Ledenez diouzh ar c'hlad-dalc'herion giz nevez-se a gemer o c'hargoù evit madoù a-berzh-tiegezh hag a nac'h beli ar stad a-benn ar fin, eme Lansoc'h. Evit pezh a selle ouzhin e ouzhpennas : "Poan am eus bet o virout ouzh an dud a lezenn a sevel ur prosez deoc'h. Arguet em eus avat e oac'h c'hoazh evit ar poent un estrañjour ha ne oa ket reizhet c'hoazh ho stad er vro-mañ."

Goude pashaat e adkrogas en ur dreiñ trumm war va zu.

- Kavout a ra din, Keralen, ne veizit ket mat e peseurt emgav emac'h. Gwiriet hoc'h eus hoc'h unan n' hoc'h eus chañs ebet da zistreiñ d'ho pro. Ur gouestl re brizius ez oc'h evit ma c'hellfemp aes ho lezel da vont. Me ' gred hoc'h eus komprenet an dra-se hoc'h unan a-hend-all."

Pashaat a reas adarre. Distronk e oa e zremm, a verzis neuze. Diviet a-grenn e oa bet gant ar skuizhderioù hag ar fromadennoù o doa e sammet epad ar balvent e Laniltud. Ur jestr faezh a reas kent kimidiñ diouzhin.

- Hel lavaret em eus deoc'h endev, Keralen : ar gwellañ evidoc'h eo plegañ da vezañ unan ac'hanomp hiviziken, ul Ledenezad eveldomp. Ha da gentañ parak ne gemrit ket Maria da bried ? An dra-se a ziskouezfe d'an holl re a zo a-enep deoc'h e fell deoc'h en em staliañ en hon touez hag a serrfe o genoù pa glaskfent ho tamall. Poan am eus d'ho tifenn a-wechoù dirak ar pennadurezhioù abaoe hoc'h arnod tec'hout diwezhañ. Evit ho mad e komzan rak gouest e vefe ar re n'ho karont ket d'ho lakaat da vezañ kraouiet en un toull -bac'h un deiz a-benn bezañ sur na c'hellot biken distreiñ d'an Enezenn."

Priediñ gant Maria ! E ziskan adarre. Prest e oan da respont dezhañ n'em boa urzh nag ali ebet da resev digantañ met dija e oa aet Lansoc'h diouzh ar gambre hep ouzhpennañ ger all ebet.

#####

V a e m w e l g a n t t a d M a r i a

Betek poent koan e oan chomet da lonkañ soñjoù, Morgan. Gant Lansoc'h e oa ar wirionez, sklaer awalc'h e oa. Talañ a ranken ouzh un devoud ha n'oa dizarbenn ebet dezhañ: prizoniad e oan da dreist d'am galloud e oa distreiñ d'an Enezenn. Kenavo a ranken lavarout d'an hoal-vat, d'an eurvad aes, d'ar merc'hed didro ha dizrouk, ha klask azañ eus ar gwellañ ar vuhez a oa degouezhet din. Ya, ar furañ e oa eurediñ gant Maria; neuze em befe da vihanañ un tiegezh a levezon d'am difenn. Padal em boa diegi o plegañ d'an dezo-se hag un tamm kas am beze ouzh Maria zoken pa soñjen e oan rediet koulz lavaret da zimeziñ ganti. Droukrañs a zalc'hen outi ivez drebenn a'n degemer yen o devoa graet din Maria hag he mamm goude va arnod tec'hout, petra bennak ma anzaven ouzhin va unan n'oa ket souezhus ur surt emzalc'h da heul un taol a ziskoueze awalc'h ne roen ket kalz priz d'am eured da zont gant merc'h Urien.

En devezhioù war-lerc'h evelato ez eas an traoù war wellaat. Hegaratoc'h e teuas Maria da vezañ daoust dezhi chom froudennek awalc'h : a-wechoù e selle ouzhin a-boan epad ar predoù ha ne responte ket d'am goulennoù. Kas a rae ac'hanon da sutal pa glasken tostaat outi el liorz, etal ar puñs, da skouer. Ne verne ket avat : tarzhet e oa va c'harantez a nevez em c'hreiz ha gant muoc'h a nerzh marteze eget kent e oan en em staget ouzh Maria, an hini a oa tonket, a ouien bremañ, da vezañ va fried. Setu, evel ma n'em boa a-hend-all ode all ebet, en em grennis en diwezh da c'houlenn digant Urien dorn e verc'h. An emwel am boe gant hemañ, avat, e sell da se ne voe ket didrubuilh, egiz ma veizot hoc'h unan Morgan.

E deroù miz Gouere edod neuze. Graet em boa va soñj pignat betek mavdierna an tirdempennerezh, e gwazva ar c'hehenterezh : d'ur sadorn enderv e oa ha gouzout a rae em biye e gavet e unan en e vurev. Diaes e kaven, na petra 'ta, komz outañ er gêr.

Marteze em aus lavaret deoc'h endev, Morgan, kalz a vri a zougen d'an den-se, bout ma ne oan ket evit tommañ nemeur outañ. Gouiziek hag ampart e oa war e vicher hag, a-se, e pep degouezh, asur tre anezhañ e unan. Desket e oa war gement a c'helled bezañ el Ledenez; pleustret en doa dreist-holl hen lennegezh ar vro, hini an XXvet har ar XXIVet kantved; gant kalz a spered hag a skiant e komze eus ar skridoù-se a oa bet lennet-dilennet gantañ adal e yaouankiz. A-hend-all, hag a ziavaez zoken, e oa dedennus ivez. Maria a denne dezhañ, gwir eo : ar memes daoulagad pers hag he zad he devoa. Hogen ne gav ket din e oa dangorat a-grenn va merzad. En e emzoug

koulz hag en e neuz end-eeun e pare e startijenn diabarzh. Bez e oa anezhañ un den mentet bras, uhel e dal, ledan e vrusk, a denne gorrek e anal bepred, a roe deoc'h da soñjal en em gave dirazoc'h un den kempouezet ervat hag emvestr a-grenn. Ouzh ar perzh-se em boa taolet meiz dreist-holl, a gredan, rak, e mod all, e oa boutin awalc'h e zoare koulz hag e wisk; ne glaske tamm ebet en em ziforc'hañ diouzh ar re all; da skouer e touge ur bary ha blev hir awalc'h evel an darn vuiañ eus gwazed al Ledenez.

Un tamm abafet e oan eta o tont dirak an den-se hag en em c'houlenn a rae peserit degemer a raje d'am mennad.

Evel m'em boa rakwelet e c'hellis kavout tad Maria en e unan en e vredva e gwazva ar c'hehenterezh, war an torgennoù, tost d'ar mangleuzioù. Va c'hevarc'het en doa a galon da gentañ hag an dra-se en doa roet fiziñs din. Neuze en doa va fedet d'azezañ. Diouzhtu e krogis da gomz.

- Moarvat hoc'h eus diskred eus an abeg am eus d'ober deoc'h ar weladenn dic'hortoz-mañ," emebe, "hag emichañs ivez e ouzoc'h diwar-benn piv ha petra emañ o vont da brezeg ganoc'h."

Urien ne responte ket. Parañ a rae warnon e selloù dic'hoarzh en ur rimiñ goustadik e varv gell. E dal krizet a ziskoueze hepken gant pebezh evezh e selaou ac'hanon. Pell amzer e komzis hep ma klaskje tad Maria sevel e vouezh gwech ebet. En diwezh em boa diskleriet e reje din va c'hoant birvidikañ m'am aotrefe da zimeziñ gant e verc'h.

Un tammig mouc'hoarzh a oa deuet war vuzelloù Urien. Hejet en doa e benn en ur vraskekallat an disterañ war e gador.

- Me 'wel, aotrou," a respontas din, a-benn ar fin, "ez eo bet gouest va merc'h da zedennañ ho kalon ha stad a zo ennon eveljust o welout an dra-se. Hogen daoust ha soñjet hoc'h eus komz da gentañ gant Maria diwar-benn an dra-se? Daoust ha va merc'h ho kar?"

Prim awalc'h e eilgeriis em boa kredet kompren hep fogasiñ e oa Maria douget din. "Hen diskouezet he deus din awalc'h p'edomp o vezañ e Kerneost," a ouzhpennis.

Urien en doa lakaet trumme e zaou ilin war an daol en ur bishaat ar selloù a droe war-du ennon.

- Dres, aotrou," emezañ, "kemant-se a zo c'hoarvezet e miz Ebrel ha traoù a zo degouezhet abaoe, a soñj din, hag a dennfe awalc'h da brouñ penaos..."

- O'hwil 'fell deoc'h komz eus va zec'hadenn?" a c'harmis.

- End-eeun, aotrou..." Troc'het em boa e gomz outañ, ken taeret e oan. - Ar spont a zo bet kiriek d'an arnod tec'hout-se, nemetken, aotrou; an dra-se a zlejec'h bezañ komprenet pellzo."

Urien en doa hejet kreñv e ziskoaz, imor ennañ.

- Neuze, diskleriet din perak edoc'h oc'h en em guzhat paz oc'h bet dizoloet gant ar c'herreizh. O te- c'hout bepred dirak ar ouezidi-se e oac'h deuet ken mat dezho, war am eus klevet ? Lavarit."

Paket e oan ; n'em boa netra da respont. Daoust ha va c'hredet en defe Urien p'em befe diskleriet dezhañ penaos va c'hoant distreiñ d'an Enezenn ne viro ket ouzhin a garout Maria. Hemañ avata gendalc'he gant e gaoc'h ken feuls all.

- Aze n'emañ ket an dalc'h, aotrou. Goude holl, un tamm karantez a zleit kaout evit va merc'h a-benn goulenñ he dorn diganin. Rak va menoz don ez eo ne oufe va merc'h bezañ evurus o timeziñ gant un den a zo un estrañjour eviti. Sed pozh ez oc'h, aotrou, hag a zisoñjit, war a hañval. C'hwil 'oar marteze piv omp ; ni avat ne ouzomp netra diwar ho penn, nemet ar pezh hoc'h eus kontet hoc'h unan. Fellout a ra deomp awalc'h krediñ ez eo gwir bater ho komzoù hogen peseurt tu hon eus d'eo gwiriañ ? A-hend-all, anzav a ran o komzit ervat hor yezh, ez oc'h un den seven ha moarvat kalz desketoc'h egedomp e meur a geñver. Evelato ez on ne- c'het gant ur gudenn a seblanto deoc'h dister mairbet marteze. Gouzout a rit ez omp kristenion evel an darn-vuiañ eus Ledeneziz. N'ouzomp ket peseurt eo ho kredennoù a-hont en ho rouantelezh isdouar, en tu all d'ar Ganol hogen klaoustr awalc'h a rafen ez int disheñvel bras diouz hor re-ni. D'ar c'houlz-se e c'houlennan ouzhoc'h, end-onest, aotrou, daoust ha gellout a rit bezañ degemeret en un tiegezh a seurt gant hon hini ? "

- Karout a rafec'h e trofen war-du ho kravez, pe c' rafen van..."

Urien a reas ur sav taer d'e vrec'h.

- Doue ra viro, aotrou. Da briz ebet ne hetfen ober ac'hanoc'h ur pilpouz. Mennout a raen hepken reiñ deoc'h da gompren ne vin ket evit ho tegemer em ziegezh ma chomit un Enezad e don ho spered. Dav eo deoc'h degemer ho pro nevez hep distro ebet ha c'hoantaat da vihanañ bezañ a-unvan ganti."

Savet e oan em sav. Anoazet bras e oan bet gant komzoù re grenn ha diaro tad Maria.

- Hevelep digareziou, aotrou," eme ve, "a zo koulz ha nac'hañ ho merc'h ouzhin."

Ha deuet e oan er-maez eus ar sal hep kevarc'hiñ tad Maria.

*****

Arweladenn da Abboell

Gwall zoanius adarre e voe an devezhiou war-lerc'h, Morgan. Pa voe distanet ennon broud an anoaz hag an daeroni e voen debret gant an enkreiz. Evidon-me n'oa mar ebet : ur pilpouz a glaske ober ac'hanon. Ne oad bet hegarat ouzhin nemet a-benn va zouellañ ha va lorbiiñ gwelloc'h. Hogen, egiz ma lavaren deoc'h bremaik, gant an anken e oan krignet dreist-holl. E-pad pell amzer em boa kredet e c'helljen en em staliañ el Ledenez hag en un taol e veizen e oa re ger ar priz a vije dav din paeañ e sell da se. An dimeziñ-se a hañvale din a-gent bezañ porzh ar silvidigezh a zeue da vezañ dreistdiraez din. Distaclet e oan adarre d'an arvar ha d'an diasur.

Ken strafuilhet e oan diwar va emwel gant tad Maria ma n'en doa ket mui fellet din a-c'houdevezh kejout gant ezel ebet eus tiegezh Urien. Van am boa graet da vezañ morglañv. "N'on ket deuet mat a-benn da drec'hiñ ar skuizh-der a zo ouzh va sammañ abaoe m'on bet o kantren er goadeg," a zisklerien da neb a zeue da c'houlenn kelou. Tennet em boa digarez eus ar skuizhder a-hervez-se evit chom va unan penn. Ouzh Maria zoken em boa barzhet dor va c'hamb.

En degouezhennoù-se eo e soñjis mont da gavout Abboell, kelemer ha mestr kozh Konomor, a oa eveltañ eus ar gostezenn gevalagar hag enep-kravezel. Marteze e c'hellfe, a gave din, va skoazellañ en ur stumm bennak pe reiñ un ali din da vihanañ.

Ur sizhun bennak eta goude va emwel gant tad Maria, abred da veure, en em silis er-maez eus va c'hamb hag en em lakaat a ris en hent war-du kouronkvaou-kêr, war an torgennoù, e kornog Loronan. Er c'harter-se edo Abboell o chom ha n'em boe poan ebet da gavout e di gant an diskle-riadurioù en devoa roet din Konomor abarzh ma kimiadis di-oufañ. Ur mintinvezh kaer a viz Eost a oa anezhi, bezet straedoù ar gêrbenn dindan bannoù an heol, ma klaske an ne-straedoù ar tremenerion a oa war vale d'an eur-se un tamm dishoel dindan gwez poultrennek ar riblennoù. Tregaset ha morc'het un disterañ e oan a-dra-wir o vont da gavout un den dianav din hogen a oa, a ouien, un ebour da gostezenn tad Maria; n'oa ket evit mirout a soñjal e oan o trañsañ en ur stumm bennak an hini a oa bet betek hen va danvez pried.

Da zek eur hanter en em gaven dirak ur c'henkiz e maen-krag ruz (egiz e Brewinun) klozet gant ul liorz vras. Kuzh e oa an ti adreñv ur c'haead tamariskl. Un denig

kozh sioul a zeuas da zigeriñ an nor din, dezhañ ur bou-
chig gwenn, disto e glopenn, evel e ziskibl Konomor, ha
berrwel tre a-hend-all : bepred e veze o wignal p'edo o
sellout ouzhin ; madelezhus kenañ e oa e zoare.

P'em boe lavaret dezhañ piv e oan ha penaos
em boa graet anacoudegezh gant e ziskibl e lakaas ac'hanon
prim da zont en e di goude bezañ graet tro-dro ur sell
disfizius ha neuze e vorailhas an nor.

- Sur oc'h n'oc'h ket bet heuliet betek amañ?"
a c'houlennas.

- Sur a-grenn," a eilgeriis d'e zispontañ.
E gwirionez n'em boa ket soñjet gwiriañ hag heuliet e o
bet pe get.

Abboell a dennas un huanad a zisamm hag am
c'hasas betek e liorz adreñv anti, pell diouzh ar straed.
Ec'hon e oa al liorz-se, aozet ha kempennet avat gant
kalz a ampartiz. Dre greiz al letonnennoù marillet gant
bodoù roz ha lireu e kammigelle ur gouver boull ha sklin-
tin war ar grouan glas.

- Amañ emañ va repu," eme Abboell. "Ne vez
derenet amañ nemet an dud n'eus diskred ebet da gaut warno."

Kroget hor boa da vale dre an alezioù.

- Neuze eta," a hiboudas Abboell, "bev eo
bepred va diskibl kozh ha va mignon kaezh, Konomor ?"
Displegañ a ris penaos em boa kejet gant e
geneil er Gouezva.

- Yac'h pesk e oa," a ouzhpennis.

Abboell en doa pashaet un tammig. Dour a
oa savet d'e zaoulagad.

- Paour kaezh Konomor!" a hirvoudas. "Ur pa-
otr mat e oa koulskoude, ha ken speredek! Pebezh planedenn
drist en deus bet! Me 'm boa lavaret mat dezhañ ivez pa
welen e troe e spered war-du kolennadurezhioù arvarus :
war-bouez, war-bouez Konomor, Konomorig, Konomorig kaezh;
re bell ha re vuan ez ez ganti ; re zispac'hus eo ar geva-
laouriezh evit spletiñ ouzh ar vro-mañ a zo bet boazet
a-viskoazh ouzh ar voutinelouriezh..."

Abboell a sec'has un daeraouenn e korn e la-
gad.

- Al M'en dije va selaouet... Hogen n'en devoa
furnezh ebet. N'en doa komprenet tamm ebet kentel an gva-
rour a oa ac'hanon. Treuzveizet en deus va menozioù. Kono-
morig kaezh n'en deus ket merzet ez eo ar verzherinti micher
an dud a gredenn ha n'eo ket hon hini. D'ar re a soñj dezho
ez eus e lein an Neñvoù uh Doue bennak a c'halv hag a c'hopr
anezho ez eo lakaat o buhez en argoll da zifenn pezh a anvont
ar wirionez. D'ul louarn kozh a seurt ganin avat...

- Penaos avat," emezon o troc'hañ e gomz outañ,
"e c'hellit bevañ e-touez tud ha na n'o deus tamm ebet ho
menozioù ? Dic'houzañvus eo kement-se!"

Ur mousc'hoarzh a druze a baras war vuzelloù
Abboell.

- A soñj deoc'h, den yaouank ? Moarvat eo berr
ho skiant-prenañ. An tammig bihan a frankiz am eus a zo
awalc'h din. Daoust d'am menozioù ez on bet anvet da gelen-
ner er Skol-veur. Bout maz eo berzet a-grenn gonit butun ha
strilhañ alkol er vro-mañ em eus miret un nebeut pengennoù
eus va liorz d'ar blantenn vurzhodus-se hag ebarzh ur ski-
ber, du-se, e-kichen ar voger e aozan ul lambig eus ar c'h'en-
tañ evit frealz va c'halon. Dav e vo deoc'h hen tañva."

Ur momedig goude edon azezet ouzh taol ebarzh
sal-studi ar c'helenner mat, Abboell. Hemañ a oa aet kentizh
betek e levraoueg hag a ziwar an astelloù en devoa tennet
ur moll levr keinet e ruz ma oa enskrivet warnañ e lizheren-
noù du "Ar bibl santel" Hen degaset en doa betek an daol
ha gant lid en doa digoret anezhañ : gant sebez e vorzis
ne oa anezhañ nemet ur voest dic'hizet e stumma ul levr ;
en don anezhañ avat, elec'h follennoù, e oa kuzhet ur vou-
tailhig odivi.

- Tañvait-ef, va mignon; gant avaloù va li-
orz ez eo bet graet."

Diskenn a reas din ur banne a euvris gant
diegi, a-benn bezañ seven ouzh va ostiz. Abboell neuze a
dostaas e gador ouzh an daol hag a chomas da doumañ e we-
renn etre bozioù e zaoarn.

- Marteze e teuy hor c'hostezenn da vezañ
trec'h un deiz, piv ! ar ? Ken gwidreüs eo an Istor ! "

Klukañ a reas ur bannac'hig eus e lambig ha
luc'hañ ouzhin.

- Ha c'hwi, den yaouank, petra a c'hoarvez
ganeoc'h ? Anvek oc'h deuet da vezañ er vro-mañ hag ar brud
a red penaos emaoch'o vont da eurediñ gant unan a verc'hed
Urien. Va gourc'hemennoù a ran deoc'h.

- En abeg d'an dra-se dres ez on deuet d'ho
kavout, Mestr," a c'harmiss, laouen o c'hellout komz eus pezh
a drubuilhe va c'halon. Displegañ a ris neuze penaos e oan
morc'hedet oc'h ober van da zegemer ur gredenn hag a oa es-
tren ouzhin a gwirionez. En diwez e c'houlennas e ali :
daoust ha va dellid a virjen o timeziñ e seurt doare ?

Abboell en devoa va selaouet gant evezh en ur
hejañ e benn bep an amzer da verkañ e komprenne ac'hanon.
P'em boe echu gant va c'haoz e avas e zivrec'h er vann.

- Daoust ha dimeziñ a zleit pe get ? Biskoazh
c'hoazh hevelep gouenn! Dimeziñ hardizh, va mignon. Gallou-
dus bras eo ho tanvez tad kaer e Loronan hag abarzh pell
en devo diskoachet deoc'h ur plas gonidus ha divec'hius
kenañ ebarzh unan eus e wazvañ."

C'hoarzhin a reas Abboell en ur heurlonkañ
e vanne lambig a-dreuz-kil. Frotañ a reas e zaoarn ha
gwilc'hat ouzhin.

- Hag an ebeulez ? N'eo ket divalav kennebeut. Klevit, va faotr, un den a furnezh a gomz ouzhoc'h : marc'had mat eo prenañ gant un oferenn ken kaer koantenn ha gwall nay e vefec'h-c'hwi o chom hep tennañ ho mad eus kerkoulz tro-vat. C'hwi ! welo : d'am oad-me ne gavot ket ho keuz da bremañ, siwazh !"

Grizinkal a rae, an anevañ, ken drev e oa. A-daol, avat, e oa deuet da vezañ parfet.

- Muioc'h a chañs hoc'h eus eget a soñjit marteze, den yaouank. Lansoc'h an hini eo a

oa karet gant Maria Urien gwechall. War-nes dimeziñ e oant, graet an embannoù ha pep tra. Ha neuze en un taol, e voe torret an dimeziñ. D'ar c'houlz-se e voe darbet d'ar paour kaezh plac'h treiñ sod gant ar glac'har. An hailhon-se avat..."

Abboell en doa kroget da zezrevell karanteziou Lansoc'h ha Maria gant munodoù e-leizh. Ken displejet e oan gant e zanevell ma oan tost da gleñvel. Egile avat ne rae forzh. Kredet e vije e vourre oc'h ijinañ an degouezhennoù a c'helle va gloazañ ar muiañ. A-benn ar fin en doa graet an neuz da verzout va melre.

- Petra a c'hoari ganec'h, va mignon ? N'emaoc'h ket war ho tu mat, kredapl ? Dalit, kemerit c'hoazh ur banne lambig : an dra-se ho kenserzho."

Nac'het em boa en ur sevel em sav.

- Trugarez bras deoc'h," emev. "Dav eo din kimiadiñ bremañ."

Abboell en doa va amheuliet betek kael al liorzh.

- Ha pa vlot dimezet, paotr yaouank, na vankit ket d'ober ur gwel din ! " en doa taolet tra ma pellaen a-herr diouzh e di.

~~~~~

Pennad 20

Breutaenn gant Lansoc'h

Dipitet, kerseet, glac'haret kriz e oan o tistreiñ d'ar gêr. A-benn ar fin e oa bet degaset din ar brouenn e oan bet touellet gant Lansoc'h en doa klasket va lakaat da grediñ ar c'hontrol eus ar wirionez : ne oa

ket bet dilezet gant Maria, egiz ma asure ; an eneb eo a oa c'hoarvezet. Lansoc'h en doa livet gevier. Goap a oa bet graet ouzhin.

En un hent-dall edon bepred ; ne oa disoc'h ebet d'am enkadenn. Kendalc'het em boa da vouzhat. Epad pemzektez bennak e oan manet va unan penn ebarzh va c'hamb. A-benn kemm va menoziou e stagis da lenn ur rumm levrioù am boa lakaet kerc'hat eus levracoug kreiz kêr Loran hag a blede gant hanes al Ledenez er c'hantvedoù teñval, raktal war-lerc'h an Drouziwezh, pa oa bet yenaet en un taol hin ar rannved-mañ a zo sko ouzh Atlantel an Hanternoz ; neuze e veze skornet bep goañv aodoù ar vro ; a-c'houdevezh eo, pa oa bet digrizet ha klouaraet an hin, e oa bet aloubet douaroù bet strujus gwechall gant ar c'hoadeier hag ar paludoù ; Ledeneziz d'ar c'houlz-se ne oa anezho nemet un dekmiliad bennak a annezourion. En desped din em boa ranket estlammañ ouzh kalonegezh ar bodennoù bihan-se a dud, a-skign a-dreuz al Ledenez, dibourvez ha dizifenn a-grenn, o doa tizhet dreistvevañ e ken kalet emgav hag o doa gallet daoust da bep tra saveteiñ ar pep pennañ eus o sevenadur, o yezh peurgetket, hag o legadiñ d'o diskennidi.

Souezhusat tra, Morgan : al lennadur-se a reas vad d'am spered dre ziskouez din e c'helle Mab-den bezañ trec'h d'ar gwashañ gwalleurioù ha d'e netraidigezh koulz lavaret. Tamm ha tamm e sioulais ha deskiñ a ris dremañ gant sederni ouzh ar stad m'edon enni. Kompren a ris e oa ret din en em aozañ ouzh ar bed e oa tonket din bevañ ennañ hiviziken.

War-bouez treiñ-distreiñ ar gudenn ebarzh va fenn e teuis da soñjal e oa ar gwellañ diskoulm evelato goulenn diskleriadurioù digant Lansoc'h e unan : goude holl n'ouien ket ha n'en doa ket Abboell kontet sorbiennoù din kerkoulz all (iskis e oa an den-se, a varnen a-wechoù pa soñjen en e emzalc'h). Arabat e oa din eta divizout netra diwar herr.

Dres em boe tro da gejouit gant Lansoc'h d'ar merc'her war-lerc'h, e tro fin ar miz. Goude merenn e oan diskennet d'al liorzh e ser dic'hourdañ va izili ; kroget em boa da vale goustadik dre an aleziou, etre al etonennoù hanter graz endev dindan heol grizias an hañvezh. Tomm e oa an devezh adarre ha klasket em boa disheol ha freskadurezh etal ar puñs, adreñv ar gwezennoù pechez a greske tost d'ar voger. A-greiz-holl he doa storloket an nor e penn all al liorzh ha piv a oa deuet davedon nemet Lansoc'h e unan, diskabell, rouzet e zramm hag e zivrec'h, gwisket gantañ an doare chupenn lien gwenn a vez douget gant kalz gwazed eus al Ledenez epad mizioù gor an hañv. P'em boa e spurmantet em boa c'hoantaet tec'hout da gentañ. Hogen dija ne oa ket mui tu : dilammet e oa Lansoc'h d'am bete ha kroget en doa

kalonsk em dorn.

- Mouzhet oc'h eta ? " a c'houlenne.

Ken flour e komze ma teuzas va droukrañs kerkent.

Un tamm disfiz avat a vane e don va askre ha ne respontis ket dezhañ diouzhtu.

Bale a raemp en ur gichen dre an alezioù. Tos-taet hor boa ouzh an aoglenn elec'h e fiffle gwenniget mibin; tro-war-dro e kreske elestr, heñvel o bleuñv ouzh balafenned; eno e plije din arsaviñ bewech ma teuen d'ober un dro el li-orzh. Neuze avat e oamp aet betek ur wezenn gistin yaouank nevez plantet gant ar vugale daou pe dri bloaz arak, hervez a oa bet lavaret din ha troet em boa a-benn ouzh va mignon hep rannañ ger. Lansoc'h en doa va aterset d'ar c'houlz-se.

- Klevet em eus e oac'h aet da gavout tad Maria.

Daoust hag en abeg d'an dra-se eo ez oc'h melkoniet ? "

Skriget em boa o Klevout anv tad Maria. Ar gounnar he doa peget ennon adarre.

- Gevier hoc'h eus troadet din," a dufis.

Lansoc'h a grizas e dal, nec'het ha divarc'het.

- Petra a fell deoc'h lavarout ? Biskoazh c'hoazh seurt tamall," a eilgerias, sec'h e vouezh.

- N'ho poa ket diskuliet din e oa Maria e karantez ac'hanoc'h. Asuriñ a raec'h din ho poa bet korbelle ganti ha se n'eo ket gwir ; an dra-se a ouzon bremañ, Lansoc'h."

Mouezh an trec'h a oa ganin, na petra 'ta! Lansoc'h avat a oa chomet difrom.

- Perak em blij kontet deoc'h dre ar munud kement a selle ouzhin hag ouzh Maria hepken goude holl," emezañ sioul da sabatuiñ. "Echu e oa pep tra etrezomp abaoe pell paz oc'h degouezhet er vro-mañ. P'em eus ho kwelet a-gevret eo deuet da soñj din e oac'h graet an eil evit egile..."

- Aes eo deoc'h en em zidamall evel-se," a droc'his. "Me 'zo bet an tamm askorn a daoler d'ar c'hi pa vez disvoued, 'keta; Maria a zo deuet davedon a-benn ho ti-soñjal, traken! Touellet on bet!"

Lansoc'h a stouas e benn hag a chomas direspont epad ur frapad.

- Lakaomp," emezañ en diwezh. "Digarezioù am boa evelato. Ho mad-c'hwi a glasken da gentañ ; a-hend-all, un tamm kablus en em santen e-keñver Maria..."

Skrignal a ris.

- Sed pezh a lavaren bremaik. Karget e oan da frealziñ ar paour kaezh plac'h."

Ha dirollañ a ris da c'hoarzhin c'hwerv. Lansoc'h en doa graet ur c'hruz d'e skoaz.

- Evel-se, gwir eo, e oa lamet ar marc'hed a ziaeze ac'hanon. Maria am eus-me karet ivez : pitilh on bet ganti zoken. N'ouzon ket petra a zo c'hoarvezet ganin a-benn ur pennad. Heugif am eus graet tamm ha tamm. Ar fo a entane va c'halon a droe da ludu dre ma teue Maria end-eeun da dommañ

ouzhin. Heñvel e oan, Keraleñ, ouzh an den dall a c'hortoz ar sklerijenn. Deuet eo an deiz hag ar gouloù ha marzh ebet n'em eus kavet er gwirvoud a ziskulient din. Va sec'h-ed am eus torret hag ankouaet war un dro ; va baradoz a-boan tizhet a zo troet da ouelec'h."

E hegal a ris adarre : "Heuet e oac'h ha teurel a raec'h din ho restachoù!" Lansoc'h avat ne daole ket pled ouzh va daeadenn. Gorrek e prezege, prederiet e zoare.

- Marteze n'on graet evit eurvad ebet ; biken n'em bo va gwalc'h ; koulz e ve din moarvat dilezel un hemolc'h aner. Ne c'hellan karout maouez ebet hep he gwelout en he c'hozhni ha gouzout n'he c'harin mui un deiz. Perak ober leoù ha touif hep feiz ebet ! "

Deuet e oamp betek ar puñs. Aspledet en doa Lansoc'h ouzh ar rizenn.

- Petra a fell deoc'h eta a-benn ar fin ? " am boa garmet.

- Daoust ha ken aes se eo din gouzout ? Betek hen em boa kredet e c'hellfen reiñ ur ster d'am buhez o servijout va nesañ dre al lu hag o plediñ gant aferioù ar stad. Tud ar vro-mañ a zo dister hag izol e meur a geñver daoust d'o lorc'h, Keraleñ. Ar stad hepken a roe tu din d'o diraez ha d'o c'hemm. Me 'oar eo lous politikerezh ha brezel hogen, maz int ret, maz int didec'hus, daoust ha ne ne vefe ket laosk ha divalav eus va ferzh lezel ar re all d'en em lousañ em lec'h d'ober va silvidigezh va unan... Ha padal..."

- Ha padal ? " a c'houlennis.

- Ya, perak lakaat hon dellid en argoll evit sevenadurioù a zo tanket da vont da get ne vern penaos..."

Kenderc'hel a ras da gomz nemet n'ean ken evit heuliañ troidelloù e venoz. Ul luziadell digomprenus eo bet evidon bepred askre Ledeneziz zo, Morgan. Emberr, a-hend-all, en doa merzet Lansoc'h n'o doa e gomzoù ster ebet evidon. Ruziet en doa egiz p'en dije bet mezh en un taol.

- Emaon ouzh ho porrodiñ gant va c'hudennoù-me, eralen," emezañ. "Ret eo deoc'h va digareziñ. Skuizh on bet gant an daou viz am eus tremenet e Laniltud, evel ma ouzoc'h, ha gwall strafuilhet ha glac'haret gant marv va eontr. Se 'zo kiriek d'am arvar hiziv, moarvat. Displegit din kentoc'h ho nec'hamantoù ; ho skoazellañ a rin, mar gellan."

Laouen e oan bet o sentiñ ouzh e atiz. Diskleriet em boa dezhañ dreist-holl an divizoù a lakas tad Maria d'am eured gant e verc'h. Lansoc'h a selaouas ac'hanon gant evezh. P'em boe echu e lavaras din:

- Kompren a ran ho marc'hedoù, Morgan. Perak avat n'hoc'h eus ket lezet Urien da zisplegañ spisoc'h e soñj. Ne gav ket dine c'houlennfe hemañ diganeoc'h ober van da gredif pezh a nac'ho ho spered degemer hogen lezel e verc'h da zesevel he bugale hervez ar feiz en doa rost dezhi..."

Epad ur pennad e prezegas Lansoc'h evel hen, flour ha sioul, evel ma oar ober pa gar. A-benn ar fin e voen kendrec'het ha dont a raen da soñjal e c'helljen evelato piacuañ Maria hep mont da bilpouz ha koll va enor. Evit lavarout ar wirionez n'oa ket evit empennañ mat e toufen da vezañ tad marteze un deiz hag em befe bugale da ziorren. Er Ranngêr ne oa ar gerent nemet dedaolerion ha n'oant karget e hep doare da zesevel ar vugale a veze ganet diouto. Evel-se eta n'oa ket trubuilhet va apered tamm ebet gant an degouezhus-ter a oa meneget gant Lansoc'h.

~~~~~

Pennad 21

Penaos e teuis a-benn da eurediñ gant Maria

Da noz e tiskennis da goañañ gant an holl. E gwirionez ne ziserris ket nemeur va genoù epad ar pred hogen arvestiñ a ris awalc'h ouzh Maria a oa azezet e-skoaz din. A-boan avate eskemajomp un nebeut gerioù. Evel boaz e tec'he he daoulagad diouzh va re. Padal, diouzh ar selladennoù prim a rae war va zu bep an amzer e oa anat e oa e chal ac'hanon. Liv ar glac'har a oa en he c'herc'henn a-hend-all, divi e seblante bezañ, ma teuis, hep merzout kaer din, da druezif outi : ar garantez a darzhas ennon ur wech ouzhpenn evel un eienenn o flistrañ a nevez war-lerc'h ur barrad arnev. Paz ejomp diouzh taol ha pa savas war-du ennon he daoulagad lent hag sonik da lavarout din "nozvezh vat" e voe ken anat din em c'hare ma ne gomprenen mui penaos em boa gallet kaout an disterañ douetañs diwar-benn se.

Pep tra a hañvale din bezañ gallus adarre. Digor e oa an dazont endro. C'hwek e kouskis en noz-se. D'ar beure war-lerc'h, debret lein ganin abred er gegin, va unan penn, e oan aet, evel kustum, d'ober un tammig tro el liorz. War va fouezig em boa kantreet dre an alezioù, betek al lab, adreñv ar puñs, e penn pellañ al liorz, ha chomet e oan da sellout ouzh ar gaoued aczilh a oa a-istribilh ouzh an nor : eno e oa bet bac'het un torad beufigned bet kavet war maez gant ar vugale e-kerzh an nevez-hañv tremenet, Edon o klask c'hoari gant an evnedigou p'em boa klevet dor an ti o storlokot. Maria an hini eo a oa o tont en dro-mañ. Ne gav ket din he doa va gwelet. Chom a reas saouzanet p'en em gavas a-greiz-holl tal-ouzh-tal ganin. Emberr avat e tizhas derc'hel war he from ha stagañ a rejomp da zivizout didro kaer egiz pa ne vije c'hoarvezet netra biskoazh etrezomp.

- Aet oc'h eta da welout va zad, Keralen? he doa

goulennet Maria.

- Ya," emeve. "Klevet hoc'h eus anv eus an dra-se eta?"

Maria a oa chomet dilavar epad ur pennad.

- Gwir eo hoc'h eus nac'het selaou outañ ?

Ne fell ket deoc'h dimeziñ ganin eta ?

- Maria," a c'harmis, "petra emaac'h o kontañ?"

Gouzout mat a rit ez eo va brasañ c'hoant bevañ en ho kitchen a-hed va buhez."

Graet em boa ur c'hammed war-du enni hogen

kilet he doa kerkent a zirazon.

- N'oc'h ket gouest d'ober ho tibab. Un den

digalon ez oc'h."

Ken bras ezhomm anezhi a santen neuze ma plegis d'hec'h aspediñ.

- Arabat eo deoc'h bezañ ken garv ouzhin, Maria.

Na c'houlennit ket diganin ar pezh a zo dic'hallus.

- Penaos e fell deoc'h em befe fiziañs ennoc'h,

karedig," emezi en ur stagañ da ouelañ a-greiz-holl. "Paz

oc'h erru er vro-mañ e kontec'h deomp e oac'h un tec'had.

Ha va zad bremañ en em c'houlenn ha n'oc'h ket ur spier,

egiz ma soñj da zarn."

Droug a oa aet ennon neuze.

- Ho tad ne oar ket pezh a lavar.

- Distrouezit dezhañ ez eo fazilet dre reiñ

dezhañ e c'houlenn, karedig.

- Mat," emezon. Ur skuizhnezh vras am sammas.

"N'eus forzh peseurt priz a baein d'ho kaout, muiañ-karet.

Dreist ho prizan da gement a zo er bed."

Maria a oa dedostaet ouzhin neuze ; kroget em

boa da flourañ goustadik he blev ; hi am leze da ober ; ha

soñjal a raen gant c'hwervoni ha c'hwekte e oan bet trec'het

gant an hini a garen.

- Me ' fell din e vec'h heñvel ouzh va c'henvroiz,

karedig. Ne garfen ket bezañ dimozet gant un istrogell, gant

un euzhvil bennak, pa lavaran mat."

Mousc'harzhin a rae a-benn neuze en ur stagañ

ouzhin he selloù didaeret, flour da sabatuiñ. Penaos n'em

befe ket mennet tec'hout diouzh he c'hounnar ? Da briz ebet

ne felle din anozañ Maria. Re a levnez e oa o paouez reiñ

din.

- Ho youl a rin penn-da-benn," em boa grataet

en diwezh, kent stouiñ war-du enni da bokat d'he diwezh.

Skoulmet e voe va zonkadur diwar neuze. N'em

boa mui na spi na c'hoant zoken da zistreiñ d'an Enezenn.

Dre zegouezh em boa klevet e-kreiz miz Gwengolo e oa douaret

ur vannadell e reter al Ledenez, tost d'ar Ganol, elec'h em

boa taolet va zroad evit ar wech kentañ war an tir milliget

-mañ ; gant Maria e oa bet degemennet ar c'helou-se din ;

a-hend-all, houmañ a voe dislavaret ha skañdalet gant he zad dre ma ne ouie ket d'ar c'hel war he zeod. Bezet pe vezet, daoust m'em boa kavet en degouezhenn-se ur brouenn cuzhpenn eus disfiz Ledeneziz em c'heñver ne oa ket deuet war va spered an disterañ dezo a implijout seurt aerdreizhidelldell da zistreiñ d'an Enezenn. Prizoniad a youl vat e oan deuet deuet da vezañ.

E deroù miz Here e emzelis da vat en iliz al Ledenez. Kelennet e voen gant ur belog kozh, aet er-maez a garg, hag a oa mignon da diegezh Urien. Buan awalc'h e teskis va c'hentel ha gouest e oan d'hen dibunañ gant un ton gwirion awalc'h. Neuze e voe sevenet al lidoù a rae ac'hanon un den a feiz, a-hervez : ne rois ket muioc'h a bouez dezho eget d'ar re a oa bet sevenet dirazon gant ar cuezidi o unan arak din distreiñ davet Ledeneziz. Badezet e voen eta d'ur pevarzek a viz Here, en un iliz vihan, war ar maez, un tregont kilometrad bennak diouzh Loronan, e kornog Loronan, ellec'h o doa an Urienoù madoù a-berzh tiegezh. Divizat e voe e vijemp curedet er memes iliz pemzektez war-lerc'h.

E-leizh a gerentioù a bep seurt a zeuas d'ar gouel, kendirvi ha kenitervezed, kevendirvi ha kevendervezed; koroll ha kaniri a voe betek hanternoz; Maria hec'h unan gwisket ganti ur sae wenn hag ur c'hoef dantelezh a oa bet douget gant he mamm endev da geñver hec'h eured-hi, a ganas brav kenañ meur a son; en em ciltoniañ a rae hec'h unan gant an delenn ha souezhet e voen, boemet zoken, o tizoleiñ pebezh mouezh kaer he devoa. E-kreiz an ebet hag ar vourrusted, gant ar gwin hag an didoù alkolek a vez aotreet da geñver hevelep gouelioù, e ankounac'hais un tammig va frederioù ha va nec'hamantoù. Salv m'em bije gouezet diocriñ an evajoù a oa servijet din en devezh-se, Morgan! Gant ar chistr hag ar mezeglen e teuas re link va zeod. Karget e oa va spered a zamani o soñjal e tilezen va zremenad hep distro hag ezhomm am boa da rannañ gant unan bennak segredoù va c'halon. E-touez an ostizien em boa kavet un den yaouank a anaveze mat lansp'h - hemañ ne oa ket deuet d'an eured - hag a gavis plijus meurbet. Hep teurel evezh, diwar varvailhat, e oan deuet da anzav outañ evit peseurt abeg e oan bet kaset d'al Ledenez : evit spial an annezerien anezhañ, termeniñ ar rez-sevenadur anezhañ, divizout a-benn ar fin ha talvezout a rae ar boan mirout ar vro-se, pe daoust ha n'oa ket koulz hen distrujañ diouzh-tu. Gant kalz munudoù am boa taolennet ha deskrivet holl-c'halloud hud an Enezenn; tro am boa roet d'am prezeg, egiz ma c'hell hen ober un den a vez aet gantañ meur a vanne hag a vez tommet mat d'e benn. Abarzh pell avat em boa tavet. Ne oan ket mezv awalc'h evit chom hep merzout e oa saouzanet va c'hendivizer gant va c'haozioù.

- Perak, emezañ, "n'hoc'h eus ket diskuliet da dad Maria ha d'hor renerion e pebezh argoll emaint? Evel-se

eta e tibenn buhez ha marv Ledeneziz diouzh youl-vat pe froudenn Eneziz!"

Dav e voe din anzav outañ e lavare ar wario- neuz. Neuze, en un taol, e vezis e oan aet re bell gant va c'hoñchennoù mezvier. Edon o paouez en em damall va unan ha diskuliañ ar pezh am boa nac'het mui pe vui betek neuze. Pa voe aet va c'hendivizer diouzhin ez eas bihan va c'halon em c'hreiz o soñjal er mell soton am boa nevez graet. Gwall aes e vefe implijout va c'homzoù a-enep din diouzh ret. Diwezhat e oa avat klask en em zislavarout.

Ar soñjennoù hegasus-se a gontammas va holl levenez epad ar peurrest eus an nozvezh. Keuz ruz am boa d' am c'haozioù dievezh hogen va c'heuz ne oa ket mui da brenañ. Antronoz evelato em boa ankouast va zrogas etre divrec'h Varia. Da Gerneost e oamp aet kuit diouzhtu war-lerc'h an eured hag eno e oamp chomet epad pemzektez bennak. Daoust ma oa miz Du o tostaat e oa chomet klouar an amzer er bloaz-se : a-boan ma oa krog deil ar gwez da velenañ. Neuze em boa bevet devezhioù gwenvidik e ser ar vaouez a garen; un curvad d'neistlavar am boa tafvaet. Sevenet e oa bet va holl c'hoantadoù; netra ne rae diouer din. Da bour-chas hevelep dudi, priz ebet ne oa re uhel, war va mono.

Pa oamp distroet da Loronan etre an dek hag ar pemzek a viz Du hor boa graet Maria ha me hon annez en un ti bihan e oa mervet ar perc'henn anezhañ en nevez-amzer arak hag a oa manet dizalc'h abase, dishêr ma oa an hini kozh a oa o vevañ eno ware leva. Ne oa nemet pevar fezh ennañ, gant nebeut a arrebeuri; hogen war-grec'h e oa bet savet an ti, e krap ouzh tor un farroz, ha diwarnañ, etre ar c'houronkvaod ha lierzh ar Skol-veur, e tizolemp kêr Loronan en he fezh, ha war an torgennoù enep maezioù ha koadoù krog mat da rouzañ e deroù an diskar-amzer. N'hor boa amezeg tost ebet hag hon digenvez e brizemp e-leizh d'ar c'houlz-se.

Gant va zad-kaer e oa bet pourvezet deomp al lojeiz-se. Hogen ur prof ken kaer all a reas deomp hep dale. Tapout a reas e vijen anvet da gelenner war ar fizik er Skol-veur; e-kreiz miz Kerzu e krogis gant va c'hentelioù. Gwall zilorc'h ha gwall zidro e oa ar c'hentelioù-se, Morgan, c'hoarzhus ha truezus, mat evit bugale : n'em boa levr ebet da harpañ va eñvor, hag ardivink ebet da eveniñ arnodad ebet. Hogen ur garg hag ur bevañs a roent din; dre ar plas-se e oan klenket e kevredigezh ar vro ha n'oan ket mui un hariuad. Moarvat e kavis kalet va buhez dervezhiennoù zo, epad ar goañv, pa ranken mont d'am labour dre ar yenijenn hag an deñvalijenn, bale dre hentoù leun a fank, kelenn ha komz dibaouez epad curvezhioù hir ha distreiñ d'ar gêr, divi. C'hoarvezout a rae ganin bezañ skoet gant barradoù digalon o soñjal er vuhez aes ha klet am bije bet ma vijen chomet en Enezenn. Hogen awalc'h e oa din mouezh ha mouc'hoarzh Maria evit skañvaat va bec'h ha skubañ kuit, diwar va zro, ar valkoni.

#####

Emvod ar Breudoù

Tonket eo na gavin peoc'h padus ebet el Ledenez, Morgan. Pemp miz ne oant ket peurdremenet abaoe ma oan dimezet gant Maria pa voen sammet adarre gant an trubuilhoù, d'ar mare m'en em vodas ar Breudoù e Loranon, e deroù an nevez-amzer.

Ret eo din diskleriañ deoc'h petra eo Breudoù al Ledenez. Bez ez eus anezho ur vodadeg-quarn vareadek en em delp end-reol bep trede bloaz evit merat ha reizhañ aferioù ar vro, diskoulmañ kudennoù grevus zo a vererezh hag a stadlevierezh. Bep trede bloaz n'eo ket alies, a lavarot moarvat hogen rat eo d'ar hel kont eus an diouer a gehenterezh el Ledenez : diaes eo c'hoazh beajiñ eus ur penn d'egile eus ar vro. Dileuriet e vez d'ar Breudoù-se kannaded dilennet gant ar bobl, a-hervez, pep kendrev pe vourc'h pe gêr o kaout ar gwir da gas ur c'hannad. Evel maz eo kaer gortoz, Morgan, ne vez dileuriet a-benn ar fin nemet renerion ar c'hendrevioù o unan, maered ar c'hêrioù, henaourion ar bourc'hioù, peurvuiañ, war un dro gant un nebeut tud vrudet, prederourion, skrivagnerion, arzourion pe ilizourion. Enk awalc'h eo a-hend-all ar frankiz vrudañ, egiz m'hoc'h eus merzet hoc'h unan.

Daoust ma n'eo ket ar kannaded evit seveniñ petra eus kement a ziferont ez eo pouezus bras o roll evelato dre m'emañ en o galloud divodañ stadlevierezh Loranon, penndiern ha mavdierned ar vro. Eus ar re-mañ e gwirionez ne vez ket graet anv alies. O labour a reont er gêrbenn, sioulk ha didrouz, evel kargidi avat kentoc'h eget evel renerion. N'int nag enoret na c'hopret dreist da Ledeneziz arall. Kement-se avat ne vir ket outo a vezañ labourerion aketus meurbet. Dre vras ez eo dilorc'h tre gouarnamant al Ledenez, ar pezh a zo marteze ur fazi rak dre se end-seun e vank dezho beli da rañjennañ ar c'hladalc'herion a bep seurt a zo o kinnig rannañ ha dispenn ar stad ledenezat a-benn an diwezh.

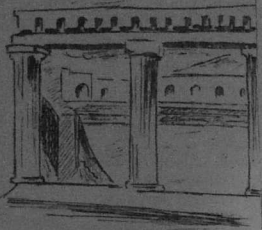
En em dolpañ a ra ar Breudoù un tammig er-maez eus kêr, nes d'ar menglenzioù, war dachenn ur redva-kon kozh. Eno, dindan an amzer, ez eus bet savet un doare c'hoariva graet a zerezioù kelc'hiek o sevel an eil a-us d'egile hag o c'hronnañ ul leurenn garrezek ma komz ar brezegennerion diwar ar gorre anezhi. Aczet mat tre eo bet hekleverezh an daeldi-mañ - evel-se e ra Ledeneziz eus ar savadur-mañ - hag o komz diwar ar savenn emañ o paouez menegiñ e c'heller aes kenañ bezañ intentet gant ar selaouerion a zo azezet tro-dro war an derezioù. E greunvaen glas kaer tre da welout eo bet savet an daeldi ha d'am soñj, Morgan, e tiskouez ervat pegen ampart ez eo tisavourion al Ledenez.

Adal ar pemzek a viz Ebrel eta e stagas ar kannaded

da erruout. A bell bras e teuent a-wechoù ha lies a wech o doa lakaet meur a zevezh da ziraez ar gêrbenn. Evel ma n'eus nag ostalerioù na tavarnioù na tiez-degemer prevez el Ledenez e sav kudennoù e-leizh pa vez kel a lojañ ha magañ kemendall a dud, e tro seizh kant pe eizh kant a wazed. Bep tro eta e vez ret sevel etal an daeldi un doare bourc'hadenngig a deltennoù. Eno e roer boued ha bod d' an holl kannaded-se. Epad div sizhun bennak, pa vezen o tiskenn d'ar Skol-veur d'ober va c'hentelioù, e kejis bemdez gant kouerion o vleniañ dre straedoù kêr tropelladoù dañved ha leueoù war-du ar c'hamp-se ; karradoù avaloù douar a veze charreet betek du-se ivez. Bemdez e veze chervad ha joa e-touez an holl dud vat-se ; darn anezho a chome diwezhat da gas trouz, da ganañ ha da goroll, rak Loranoniz, evel dres, a zeue d'o gweladenniñ. Banvezioù bras a veze da sul dreist-holl ha, siwazh, daoust da reolennoù strizh al Ledenez e c'hoarveze gant hiniennoù kemer pochadoù gant diedoù kreñv berzet ha degaset dre guzh e diabarzh ar c'hamp. Diduamantoù siriusoc'h eget ar re-mañ o devoa ar kannaded evelato. Da skouer, teir gwech bep sizhun, d'abardaez, en daeldi dres, e veze displeget pezhioù fentus ha reuziek, aet ar maout ganto epad kenstrivadegoù ar bloavezhioù tremenet. Meur a wech ez is gant Maria da arvestiñ outo ha n'em boe ket keuz rak dudius bras e oa an oberennoù peurliesañ hag akuit meurbet an displegerion.

Ar mintinvezhioù avat a oa gouestlet d'al labour, adal seizh eur diouzh ar beure. En dalc'h-se o devoa ar kannaded da blediñ gant kudennoù kozh noe evel raktresañ al labour-douar hag ar greanterezh, stourm ouzh ar ouezidi, difraostañ ar c'hoadeier. Kudennoù nevez a glasked ivez diskoulmañ abaoe un hanter kantved bennak. Da skouer, er bloaz-se dres, e rendaele ar kannaded da c'houzout ha da e ve pe get sevel listri-dre-lien bras, gouest da herzel ouzh barradoù gwall amzer an Atlantel, da zougen pareoù bras a dud ha da chom war vor meur a sizhunvezh pe a vizvezh zoken. Tizhet e oa bet dija meur a wech aodoù ur rannved nevez en hanternoz al Ledenez, tost awalc'h e gwirionez, hogen n'o doa ket kredet ar vartoloded imbours'hañ diabarzh ar vro : diaes bras e oa ergerzhout an taoleadoù-se a oa dalc'het gant koadier stan-koc'h kalz eget el Ledenez hec'h unan. Aon a oa ivez da gejout gant pobloù gouez a seurt gant ar "Fraspotch" hag ar "Fraspotchea". Broudet e oa faltazi Ledeneziz avat gant ar skridoù o devoa nevez dizoloet hag a roe diskleriadurioù e-leizh diwar-benn broadoù a oa kar d'o hini en henamzer.

Hogen ne oa ket gant ar gudenn-se e oa strafuilhet ar muiañ Ledeneziz, gant hini va donedigezh ne lavaran ket, Morgan. Abaoe ma oan bet brell awalc'h evit distuliañ epad nozvezh va cured petra oa an Enezenn e gwirionez e ouie Ledeneziz

e c'helle o bro bezañ distru-
jet a-grenn gant un eñbour
e oant manet dic'houzvez ane-
zhañ betek neuze. Harzet e oant
er reter gant ar Ganol ; bep
an amzer ivez e verzent oabl-
listri nevez o troiellat endro
d'an Tir, sterlistri o sankañ
e don an ec'honderioù ; tro pe
dro e c'hoarveze ganto pakañ
krog e bannadelloù pe nijadel-
loù dianket war o douar. Hogen
vel ma ne welent gwech dorn
ar re a c'hoavelle an ardivin-
koù burzhudus-se e oant tost

da lakaat kiriek dezho an Natur hec'h unan pe a-hend-all
boudoù marzhus arallvedel peogwir n'oant ket evit reif
diskleriadur poellek all ebet.

P'o devoe anavezet avat gwir c'halloud Omeur
Enezenn, kennozadur ar C'hreñvlec'h, beli ha galloud Omeur
koulz hag e vennadoù e-keñver o bro e voent spouronet mik.
Rak-se e tivizjont ober un emvod a-ratozh da vreutaat
diwar-benn ar gudenn holl-bouezus-se. Ha me a voe galvet
eveljust da reiñ va ali. Ha daoust d'am c'hertri e rankis
en em ziskouez dirak an dud-se.

Graet e voe an emvod-se d'ar sadorn war-lerc'h
tregont a viz Ebrel. Un nebeut kannaded eus reter ar vro
a gomzas da gentañ. Kinnigoù diskiant awalc'h a rejont, tud
taer ha ma oant, evel maz eo peurvulañ, dre vras, paotred
ar c'hendrevioù. Kavout a rae dezho e vije awalc'h fardañ
un houarnwisk bennak d'ar soudarded evit gellout treizhañ
ar Ganol salv ha dibistig. Din e oa eveljust ijinañ an
houarnwisk-se. Krediñ a rae dezho ivez e vije gouest un
arread a bemzek mil pe ugent mil a soudarded - ar muiañ a
c'helle al Ledenez dastum hag armañ d'ar c'houlz-se - da
aloubiñ ha trec'hiñ an Enezenn !

Deuet e oa va zro da gomz. Abalamour d'am zad
kaer o devoa an holl fiziañs ennon. Fignet e oant eta war
al leurenn-brezege ha kroget em boa da zisplegañ pegeñ foll
e kaven dezo an holl dud-se. Tra ma oant o tistagañ va fre-
zegenn e savas rener ur gendrev eus reter ar vro en e sav
a-daol-trumm hag eñ d'c'harmiti :

- Peogwir ez eo ken fur an aotrou Keralen, ra
ziskulio deomp eta petra a zleomp ober en enkadenn-mañ.
Laouen e vefen o klevout e guzolioù."

Hag azezañ a reas endro. Sioul mik e oa deuet ar
gannaded da vezañ. An holl a oa o c'hedal va ali a-benn
ar fin. Em c'hreiz avat e oa aet va c'halon bihan en un
taol : n'oan ken evit rannañ ur ger.

Tizhout a ris gwaskañ war va zrefu. Ha me da
ziskleriañ penaos e oa dic'hallus krenn dont a-benn eus an

Enezenn ; n'oa ket sur zoken, a ouzhpennis, e vije tu
zoken da ziraez ar C'hreñvlec'h.

- Bez e c'hellfemp aloubiñ ar Geoded da gentañ,
a arguas va daeler. "War a lavarit hoc'h unan n'eus enni
nemet tudigoù dinoazh."

War-nes fallgaloniñ e oant dirak kement a aheur-
terezh.

- Ne viot ket gwell a se," a eilgeriis, faezh.
"Omeur a c'hell kas da got ar Geoded evel ma kar. Un trapped
e vije ar Geoded evidoc'h."

Ur vouezh rust a droc'has va c'homz adarre.
- Argadomp ar C'hreñvlec'h war-eeun eta!"
C'hoant a savas din tevel da vat ha diskenn
diwar al leurenn, ken mantret e oant gant hovelep dallentez.

- Dic'hallus krenn, peurzic'hallus eo argadiñ
ar C'hreñvlec'h, klevit ac'honan," a griis en diwez. "Lakaet
e tizhfec'h anezhañ - dek lev a goadeier, a oulec'hioù, a
baludoù ho pefe da dreuziñ - e vefec'h distrujet war dreuzoù
ar C'hreñvlec'h end-eeun."

An holl gannaded a roas peoc'h epad ur frapad.
- Evelato," eme unan anezho a-benn ar fin," o
kas pemzek mil a soudarded..."

Hejañ a ris va diskoaz.
- E pelec'h e kavot bitailh evit kemendall a
dud ? War an douar-se bet drastet da vare an Drouziwezh,
kenvroiz, ne chom mui nemet plant, gwez, geot hag amprevaned."

Paouez a ris a gomz. Tud a oa o safariñ hag oc'h
ober cholori e lein an daeldi. Huchet e voe warno :

- Roit peoc'h ! Selacuit anezhañ ! Hemañ a oar
eus pezh a gomz hag anavezout a ra an traoù gwell egedoc'h.
Bezef lezet da gendrec'hel gant e zisplegadenn."

E-doug ur pennadig e kendalc'his gant va c'haoz
eta. Evit Eneziz, emeve, ne oa Ledeneziz enmet ampistu ; hep
damant e vijont friket ha distrujet. Tavet e oa an holl
da gentañ hogen abarzh pell e stagas darn eus ar gannaded
d'ober un todilhon spontus war zereziou al laez. Unan anezho
a savas war e skañv hag a youc'has :

- Mard eo ken kreñv se Eneziz perak n'int ket
deuet o unan betek amañ ? Daoust ha spezoù a zo anezho ? "

Houmañ a oa un arguzenn direspont d'ar c'hentañ
sell. Sebezef e chomis da gentañ. Start e oa displegañ o doa
Eneziz fardet dezho o unan un amved nevez kevanaozel abaoe
amzer an Drouziwezh ha ne oant ket mui gouest da herzel ouzh
hin garv ar broioù noazh evel al Ledenez : prisoniet e oant
ebarzh o C'hreñvlec'h pe o C'heoded. Pa verzas ar Gannaded
avat ne c'hellen ober respont mat ebet dezho e krogjont holl
gwitibunan d'ober un tousmac'h spontus, ma tiskennis a-herr
diwar al leurenn ha ma tec'his er-maez da guzhat va mezh.

~~~~~

Dismant

Gwall enkrezet e voen e-doug ar miz war-lerc'h. Divi e oan manet da heul abadenn ar Breudoù. Pel-lout a reas din chom er gêr epad ur pennad da ziskuizhañ. Eno zoken, avat, ne voe ket roet peoc'h din. Deredek a rejod d'am c'havout da c'houlenn diskleriadurioù fonnusoc'h ha resisoc'h. Ar Penndiarn, rener ar stad, am pedas da zont devetañ hag a zivizas ganin a-zivout ar c'hudennou-se. Eskob Loronan a ziskouezas c'hoantaat kejou ganin ha, goude va c'hlevout, a zisklerias e oa ar C'hreñvlec'h annez an Drouk-spered. Eveljust ivez, hag ar pep poanusañ e voe, e teuas va zad-kaer d'am gweladenniñ meur a wech. Hemañ am aspedas d'ober va seizh gwellañ a-benn sikour Ledeneziz. Ret e oa lemel ar gourdrouz a oa o waskañ ar vro; emezañ; bremañ ma sante Ledeneziz e pebezh argoll edont ne c'hellent mui kaout diskuizh na distenn ebet kent na vije dilamet an ar-var marvus a oa o kinnig kas o bro da get deziz pe zeiz. Hogen tro-wenn a reas va zad-kaer ha ne dizhas ket va c'hendrec'hiñ. E gas a ris da satal a-benn ar fin pa voen aet faezh gantañ.

Ar wirionez eo ne oan ket harzet hepken gant ar soñj e oa dic'hallus trec'hiñ an Enezenn; dalc'het e oan ivez gant ar morc'hed a vire ouzhin a arnodiñ, pa ne ve ken, kas da get uhelañ sevenadur an hollved. An Enezenn, da vihanañ, he devoa evidon ur ster a glote gant natur an hollved. Al Ledenez n'he devoa ster ebet. Bewech ma empenten e c'hellen tagañ ar vro he devoa va desavet ha va diorroet, graet ac'hanon pezh e oan, profet din an uhelañ gouiziegezh, e hegen ouzh va dianaoudegezh, va zreisoni ha va laoskentez. Awalc'h e oa din kounañ an devezhioù braouac'hus am boa bevet e Laniltud, pe kaout soñj eus kredennoù diboc'h Ledeneziz a ranken ober van d'zegemer, evit meizañ pebezh torfed dibardon a gasfen da benn ma plegfen da c'houlennou diskiant va c'henvroiz nevez. Enket war an tammig douar a oa dezho, hep sikour ebet a-berzh hini, n'o doa Ledeneziz. - lakaet o dije bet youl da se, - chañs ebet da dizhout ur rez-sevenadur a c'helljed keñveriañ ouzh hini an Enezenn. Er gwellañ degouezh e tleent kontañ war va galloud - martezeek - da gendrec'hiñ Omeur d'o lezel e peoc'h, ur wech m'em bije kavet an tu da zistreiñ d'an Enezenn. Evel ma oa hevelop darvoud diwirheñvel a-grenn d'an ampoent ne welen diskoulm ebet da enkadenn Ledeneziz. Anat e oa din hepken e oan war var da vezañ islonket va unan en Drouziwezh a skubfe kuit al Ledenez en un amzer-da-zont ha n'oan ket evit termaniñ.

Kement-se, evel dres, ne oa ket Maria evit kompren ha diwar neuze, Morgan, e tonnas a nebeudou etrezomp un troc'h, ur faout a zispartias ac'hanomp muic'h mui bemdez.

N'he doa ket kavet brav, na petra 'ta, an doare m'em boa kaset he zad diwar va zro. Abalamour da se e talc'has droukrañs ouzhin eveljust.

Hogen, abaoe meur a viz endev, abaoe penn-kentañ hon eured, e oa aet fall an traoù etre va fried ha me. Kerse am boa roet da Varia hep gouzout din. Ur wech ma voemp distroet diouzh Kerneost, p'hor boe graet hon annez en hon ti bihan etal ar c'houronkvaou, hon unan penn, e teuas Maria da vezañ melkoniet hep abeg ebet da welout. Da noz dreist-holl e tiskoueze bezañ doaniet p'en em gaven er gêr war-lerc'h va labour. Diouzhtu goude koan en em denne ebarzh hor c'hambur ha prenañ a rae an nor war he lerc'h. Ne zibronne anezhi nemet a-benn ur pennad hir a amzer. He c'havout a raen neuze aezet war ribl ar gwele, dispak be blev, kuzhet he fenn etre bozioù he daouarn, he- jet he c'horf gant difronkadennou. Pa glaskan he flourañ e pellae trumm diouzhin egiz pa vije bet skatet gant al lazig a felle din ober dezhi. Goulenn a raen outi perak e leñve; ger ebet ne responte avat, nemet bep an amzer, war-lerc'h un hîrvoud: "N'ouzon ket, n'ouzon ket..." A-benn ar fin e vane kousket e-kreiz he daeroù hep bezañ diskuliet a belec'h e teue dezhi ken kriz glac'har.

Antronoz veure e hañvale bezañ ankouaet pep tra ha ne greden ket hec'h aters diwar-benn ar barrad en deveze he sammet da neizheur. Seder ha karantezus e veze adarre hag a-benn ar fin em boa kavet gwellev ha chom hep ober van a netra. A nebeudou e oa aet Maria war sioulaat; paouezet e oa he c'haouadod dic'hoanag. Padal, war un dro, e oa deuet da vezañ froudennek. Daoust din teurel an evezh brasañ e c'hoarveze ganin hec'h anezañ war zigarezioù dister meurbet. Droug spontus a oa aet enni un drovezh dre ma n'em boa ket degaset dezhi eus ar marc'had ar pourvezioù a bep seurt he devoa goulennet; loc'het e oan re zivezhat diouzh ar gêr ha pa oan erzu war ar marc'hallac'h e traon kêr e oa serret endev an darn-vuiañ eus ar staliou. N'oan ket gouest kennebeut d'ober war-dro an ti; n'oan ket evit renta dezhi ar servijoù a c'houlenne ha se n'oan imor enni bep tro. Nac'het em boa evel-se livañ ar sal-debrif egiz ma felle dezhi; e sigur se he doa mouzhet ouzhin epad d'ac'ho pe dri devezh. Divroc'hañ a rae buan awalc'h. En em adunvaniñ a raemp, hogen, en desped din zoken, e talc'hen droug outi e-kreiz he fokoù. An eurvad c'hwek am boa tañvaet araok ha nebeut goude va eured a oa stouziet neuze evel mogidelloù skañv ar boure debret gant heol ar c'hreisteiz.

Hep dale, Morgan, e kredis kompren perak e oa deuet ken mantrus kamm e tro-spered ar vaouez a'lakenn enni va dudi holl hag am boa kavet gwellev zoken eget kement a

c'helle Omeur grataat din. Bep miz e veze en gortoz d'en em gavout dougerez, ha bep taol e veze discouezet. Epad meur a zevezh war-lerc'h e chome beunek ha tavedek, techet da huñvreal. Da noz e pede pell amzer kent mont da gousket. Awalc'h e oa dezhi pediñ evit ma roje Doue dezhi he goulenn, war a lavare. Ken hegaset e vezen ouzh he gwelout war he daoulin e-harz he gwela ma teuen er-maez eus ar gambr ha ma chomen da bazeal war ar straed ken na vije echu hec'h ardoù ganti. Aet e oa zoken d'ober ur pirc'hirinaj e-kreiz ar goañv betek feunteun ur sant a oa brudet da reiñ ar pare d'ar gwraez difrouezh, ul lev bennak diouzh kêr, e-kreiz ar maezioù. Klasket em boa he distultennañ hogen n' em boa ket he c'hendrec'het ha goude m'em boe nac'het hec'h ambroug e oa aet hec'h unan penn, dre ar yenijenn, dindan an erc'h a gouezhe neuze a valzennoù tev ha dall, betek Lannvroaz, ur gêriadenn dister elec'h edo savet ar feunteun etal ar chapel gozh dizalbadet. Hag he gortozet em boa neuze, jahinet gant ar morc'hed hag an anken war un dro, ken na oa distroet d'abardaez, serret an noz dija, hag hi skuizh divi, broudet en he c'hreiz, avat, evit ur pennad, ur goanag ha n'oa ket evit diouarñ daoust da bep tra.

Hogen e don va boud e verve ar gounnar dre ma kreske melkoni va gwreg. Diaes e ve taolennañ pizh tro va menozioù a neuze. Bout ma rae Maria he seizh gwellañ evit bezañ tener ha karantezus ouzhin etre he barradoù gamani ha digalon en em santen kiriek, kablus ha tamallet ; en abeg din n'he doa ket bugale ; m'he dije dimezet gant unan all he defe bet moarvat, - gant Lansoc'h, a ouzhpenn, ha losket e oan gant ar gourvenn ; he oan ket eus he gousenn, 'keta. Dreist pep tra avat en em santen dismegasset dre ma ne oan ket awalc'h d'am pried, anat e oa : bugale a ranke kaout ; rak-se he doa va c'hemeret ; ur benveg e oan dezhi hepui-ken. Un digoll da dreisoni Lansoc'h e oa bet hec'h eured ganin, ivez.

War an douar brein-se e tiwane ar warizi evel ur vleunienn a gontamm. Abaoe m'edomp dimezet Maria ha me ne zeue ken Lansoc'h nemeur war hon tro. Hogen ar soñj eus an diviz am boa bet gantañ a-ziagent a chome garanet e don va eñvor. Da noz, krog an anhuñ ennon, gourvezet etal va gwreg kousket, mut ha disant, estren ouzhin gwashoc'h eget biskoazh, e adveven dre nerzh ar faltazi ar pennad amzer am boa tremenet e ti Urien hag e Kerneost a-gevret gant Lansoc'h ha Maria ha strivañ a raen da gounañ darvoud pe zarvoud en defe diskouezet din n'o doa paouezet gwech ebet an daou garedig kent a en em garout e don o c'halon. Touiñ a raen din-me neuze e tennjen un dial kriz eus an daou-se o devoa va zouellet ha goapaet en un doare ken vil.

Emberr avat e kavas va gwarizi un danvez feti- soc'h d'he rambreadennoù. En un ti tost d'hon hini e oa o

vevañ ur c'houblad priedoù dimezet nebeut amzer araozomp hag a oa o paouez kaout ur bugel. Adal deroù miz Ebrel e oa deuet an amzer da vezañ kaer ha tomm ; krog e oa ar bokedoù-laezh da varellañ ar pradoù ha war an torgennoù tro-dro e flammine al lann hag ar banal nevez digloret. D'ar c'houlz-se e oa kustum ar vaouez yaouank da zegas he babig ebarzh al liorz h ha da luskellat anezhañ en e gavell en ur ganañ sonioù ; fraezh o c'hleven diouzh hon ti pa veze an avel a-du. Alies, war-dro c'hwec'h eur, pa zistroen diouzh ar Skol-veur, e kaven Maria e ti hon amzeion hag hi oc'h estlamiñ ouzh an hini bihan. Da gentañ n'em boa ket taolet perzh. Hep ðle avat em boa meizet e kreske tristi-digezh Varia goude ar gweladennoù-se. Azezañ a rae war ur skabell er gegin hag elec'h azezañ boued e chome da huñvreal. A-boan e responte d'ar goulennnoù a raen dezhi.

Se ne oa netra, Morgan. Disfiz avat a zeuas war va spered pa ouezis e veze an ozhac'h er gêr a-wechoù pa rae Maria he gweladennoù d'ar wreg yaouank. E deroù miz Mae em boe tro da gejout gant an ðn yaouank, Tivizio e anv, nebeut amzer goude ma voe bet klozet dalc'h ar Breudoù er bloaz-se. Tivizio a oa ur gwaz mentet bihan awalc'h, koujorn evel un tarv avat, un duard, gloanek e vlev un disterañ, dezhañ ðoulagad du krak ha drev, c'hoarzhidik, egiz pa vije bet bepred war an tire d'ober ur bourd bennak. Bagol ha sart e oa bepred hag hegasiñ a rae ac'honan awalc'h d'abardaez dre ma veze bepred o kanañ pe o c'hwitellat pa rae war-dro e liorz ur wech erru eus e labour. Kalvez e oa diouzh e vicher ha, na petra 'ta, barrekk e oa da gempenn pozhioù arreboueri koantik tre da fichañ e di, ar pezh a roe avi awalc'h da Varia a lavare a vare da vare en ur huanadiñ he doa c'hañs he mignonez o kaout ur pried a sikourne anezhi da azezañ HE lojeiz da vihanañ. Flemmet e vezen eveljust gant ar c'homzoù-se ha respontet a raen feuls, ha me dipitet hag anozet : "It 'ta da vevañ gant hemañ peogwir ez eo diouzh ho toare ! " Maria avat a silgerie din neuze ken taer all : "Ma ! Mont a ran peogwir e plij deoc'h ! " Ur vunutenn war-lerc'h e vounte kloued al liorz ha mont a rae da gavout Aziliz, he mignonez. A-benn ur c'hardeur, o tagañ gant an ernez, ez aen da gerc'hat va gwreg hag he c'hañc't a raen gant Aziliz o nezañ pe o vrochennat hag hi oc'h ober bep ar mare mous- c'hoarzhoù bamet ouzh ar c'hrouadur gourvezet en e gavell en he c'hichen, gronnet en e bakoù. Pebezh arvest lu, me ' respont deoc'h, Morgan. War an tire edon da bediñ Maria da zistreiñ d'ar gêr pa zegouezhe an ozhac'h, sichant evel boaz, eus penn all al liorz, e rañ war e skoaz, hag eñ oc'h hopal din : "Neuze, paotr, deuet eur d'ober un tamm tro ? " Ha me a ranke stardañ dorn an amprevan-se a roe doñjer din gant e varchodennoù livrin hag e zacuarn blevek a oa heñvel awalc'h ouzh krabanoù ul loen. Dav e oa din menel gantañ ; komz a rae din eus e vicher, eus an arreboueri en devoa graet a-her-vez evit ar Skol-veur. E penn ul labouradeg vihan e oa ha pemp

micherour dieub a oa dindanañ. Hogen ne selaouen ket anezhañ. Eveshiet em boa en un taol e tenne Tivizio un tammig da Lan-soc'h ; an hanter uhelañ eus e zremm a oa heñvel ouzh hini va c'heneil. Neuze ne selaouen ket mui Tivizio ; Maria a hini eo a eveshenn, antellet holl, o c'headal ar sell pe ar mousc'hoarzh a silje war-du ar gwaz postek-se a oa bet gouest da fardañ ur bugel d'e wreg. Peseurt karantez a c'helle magañ ouzh ar sio-c'han arallouenn a oa ac'hanon ? En diwezh e tizoloe Maria va enkrez ha va c'hounnar war va dremm ha, marc'hedet pe spon-tet, e kinnige din dicuti hec'h unan dont endro d'ar gêr.

Spez hor c'harantez a glaskemp en orged an noz-vezhioù. Hogen, pa veze troet an tan da ludu, e kave din e oan bet touellet gant va c'hoant ha va c'herse a vage muioc'h c'hoazh va droukrañs.

Ur stourm kuzh e oa deuet hon eured da vezañ. Pa n'em beze ket roet he goulenn dezhi en em veñje Maria dre va hegal e pep doare. Kroget he doa e-kerzh mizvezhioù ken-tañ hor buhez priedoù da vrodad din ur chupenn he doa aozet din hec'h unan (merc'hed al Ledenez a zo barrek da gempenn ha da ficher dilhad o gwaz hag o bugale) ha d'am daeañ, war n'ouzon peseurt digarez, e tisklerie din un deiz e oa o vont da zifoeltriñ ar chupenn-se d'ar beorion ! Dav eo din lavarout e oa bet ezel eus unan eus ar c'hevredigzhioù madobererezh -se a zo ken stank e-touez merc'hed al Ledenez, a bled koulz gant ar geizh hag ar gozhidi. A-wechoù all e nac'he heuliañ ar c'hentelioù am boa kinniget reiñ dezhi e deroù hon eured diwar-benn an danvezioù a gelennet er Skol-veur : kavout a rae din em-bije tostaet anezhi ouzhin o rannañ ganti va gouiziegezh ha va skiant-prenet hogen goude bezañ pleget d'am froudann aec awalc'h epad mizioù kentañ hon eured e oa deuet Maria da yenaat ha da heñgñ soken ouzh va mennad ha gant muioc'h-mui a zlegi he doa selaouet va c'hentelioù. Dre se avat hor boa en em gavet dispartiet donoc'h c'hoazh.

Er plegennoù-se eo em boa en em lakaet da bleus-triñ adarre ti Abboell, nebeut amzer goude ma voe echu dalc'h ar Breudoù. Borrodet e oa va fenn gant tamalloù ar vrogerourion. Digenvezet a-grenn e oan : abaoe meur a viz n'en doa ket Lan-soc'h taolet e droad ebarzh va zi. Ne gejen ket mui gant va zud kaer ; gouzout a raen hepken e toue Urien du-mañ bep an amzer, pa ne vezen ket er gêr, da frealziñ e verc'h, kredapl awalc'h, ha lavarout dezhi kemer pasianted : an torr-dimeziñ n'eo ket arveret el Ledenez. Ha kentoc'h eget distreiñ abred davet ur wreg vouzhet e kaven gwell mont da welout hini pe hini eus va c'henvreudeur e ser ober un tamm marvailh ha tremen an amzer. E tro miz Mezheven eta e oa deuet war va spered antreal o ti mestr kozh Konomor an em gave war va hent pa zistroe d'ar gêr. Un degemer karadek kenañ a oa bet graet din ; goulennet e voe ouzhin perak ne oan ket deuet abretoc'h ; moarvat e oan

sammot spontus gant al labour ; padal e ond prest d'am sikour diouzh ret, ha parañ a raed warnon selloù leun a vadelezh.

Da gentañ ne c'hoarvezas netra. Epad eur-vezhioù e chomemp da c'hlabousat ebarzh liorz Abboell. Hemañ a oa troet da gaozeal hag ouzh e selaou ne gaved ket hir an amzer. Da gentañ e c'houlenne keloù diwar va fenn hag o c'houzout pebezh trubuilhoù am boa er gêr d'ar mare-se e tiskoueze bezañ leun a druez ouzhin. Hejañ a rae e benn evel unan a gompren an traoù hag ouzhpennañ a rae : "N'eo souezh : temz-spered he zad a zo ganti penn-da-benn, kilvers ha fallakr eveltañ..." Ha stagañ a rae da zroukkomz eus Urien, ma oan souezhet o tizolziñ pebezh kasoni a vage en e greiz e-keñver va zad-kaer. A-benn ar fin evelato e paoueze ha gant ur mousc'hoarzh gadal e kioze evel hen : "Evelkent, koantik eo an ebeulez, ne gav ket deoc'h ?" Ha gwignal a rae ouzhin, kenwall hag heugus war un dro.

Feurvuiañ e veze anv gentañ eus an amzer gant, arack an Dispac'h milliget, egiz ma lavare, pa oa trec'h ar gostezenn vat, e hini, hag e lizez e barr he brud ; illur e oa e ouenn neuze, unan eus ar re honañ a oa er vro, perc'henn da nouspet devezh arat er C'hornog, nouspet penndevad ha penncatal, hep kontañ sklaved e-leizh o devoa dastumet er c'hoadeier. Ton al lorc'h a oa neuze gant komzoù Abboell. Siwazh, rivinet e oa bet e diegezh gant rannadur ha dasparzhadur nevez an domanioù kozh. Neuze e kroge Abboell da bismigat ar gouarnerezh nevez ; n'oa ket dav, emezañ, ober kement a freuzh peogwir e oa diwanet el Ledenez a-benn ar fin ur rumm brientinion nevez a oa gwashoc'h c'hoazh eget ar re gentañ ; n'oa nemet soñjal er prosez edod o prientiñ bepred ouzh renerion labouradegoù Laniltud. Ha d'ober goap e stage Abboell da ganañ gant ur vouezhig faos fentus ur ganaouenn a oa diouzh ar c'hiz d'ar mare-se e Loranen :

'Vel en amzer wechall,
Atav momestra, momestra !

N'oa droug ebet e kement-se, Morgan. Evelato e teue sec'hed deomp war-bouez ober marvailhoù seurt se. Neuze e kinnige Abboell din kemer ur banne hag hep gortoz pelloc'h e rede betek al lab e penn al liorz ; aless e tegase ur voutailh vezeglen hag en ur wilc'hat ouzhin e tisklerie "Kemerit un tañva anezhañ : eus ar c'hentañ so !" Hag en ur sevel e werenn e ouzhpenn : "D'hor yec'hed ha d'an amzervezh kaer : ar c'hiz kozh, ar c'hiz wirion, setu va ger-stur, keneil !" Hag a-dreuz-kil e lonkemp hor banne. C'hwec tre e oa an died-se, Morgan, ha disoñj kaer e c'hoar-veze ganin evañ meur a werennad lerc'h-ouzh-lerc'h, va unan e gwironez, rak egiz un ostiz mat ha ma oa ne vanke ket Abboell

da gargañ va gwerenn a-boan goullou hag a-benn bezañ seven e lipen anezhi war an taol. Abarzh pell, kaer eo gouzout, e oa tommet mat d'am penn : mezv e oan hogen evurus ; ne ouien mui em boa kollet va brientoù Enezad evit an avel hag ur vaouez na gare ket ac'hanon.

Distreiñ a raen d'ar gêr en ur drabidellat. Gwell a se ne oa ket pell ti Abboell diouzh va hini. War-dro dek eur noz e erruen d'ar gêr, an hik ganin, diskramailh, fuilhet va blev, kignet a-wechoù va daoulin ha va zal goude bezañ kouezhet war an hent. Prennet e oa an nor d'ar c'houlz -se. Epad pell e chomen da skeiñ ouzh an nor hag ar stala-fioù en ur c'houlenn digor. D'ober goap e tiskanen gant va mouezh vezvier raouliet ur c'hantik d'an "Itron Varia" am boa desket gant ar beleg kozh a roe kentelioù katekiz din arack va eured. A-benn ar fin e kinnigen mont d'ober reuz e ti an amezieon. Neuze e tiskenne Maria war lost hec'h hivizh da zibrennañ an nor. Ha me, diouzh ma troe va imor, a stags da zifronkal pe da gunujañ anezhi. Pa vezen krog da huerniñ outi avat e tislouken a bep seurt viltañsoù. Ober a raen ur c'hast anezhi ; tamall a raen dezhi bezañ ruilhet he c'horf gant Lansoc'h gwechall ha kaout bremañ c'hoant d'ober kemendall gant Tivizio. Garniñ a raen, trelatet mik: "Kerzh 'ta d'en em frotañ outañ, ma planto dit ur bugel ebarzh da gof..." Hag a-greiz-holl e tirollen da leñvañ. Maria a selle ouzhin yeri ha difiñv evel un delwenn, liv an heug en he c'herc'henn. A-benn ur pennad en em denne kuit sioul ha kraouiañ a rae dor hor c'hambur war he lerc'h. Klavout a raen anezhi o ouelañ d'he zro. Me a yae tre er sal-debriñ ; en em deurel a raen war ar palleñ-leur hag eno e kousken, e-kreiz va c'hwedadenn, evel un hoc'h.

Ha padal, Morgan, daoust pegen diaes bennak e vezo deoc'h krediñ, karout a raen Maria, n'oan ket evit tremen hepti. C'hoarvezout a rae ganin alies kejout gant merc'hed all ; da lod e oan deuet mat end-anat ; koulskoude ne vezen trivliet nepred ouzh o gwelout ; hini ebet anezho ne oa evit broudañ e don va askre an trid a ziwane ennon kerkent ha ma prize Maria gwennc'hoarzhin ouzhin. An dic'hoanag hepken am luske da lousañ ar vammenn a nac'he terriñ va sec'hed.

~~~~~

Pennad 24/
Rozaber

Evel hen e padas an traoù betek miz Eost. Neuze e voe ehan-skol ha mont a ris gant Maria d'ober un droiad betek Kerneost. Ne welen ket mui Tivizio ha n'em boa ket mui

tro da vont da lonkañ gant heñañ. Ar vuhez war ar maez a reas vad din ivez. Va c'hempouez am boa adkavet hogozik pa zistrois da Loronan. War-dro ar mare-se e krogas prosez renerion labouradegoù Laniltud. An dra-se ivez a gemmas red va menozioù. Da gentañ em boe tro neuze da adwelout Lansoc'h ha, souezhusat tra, steuziañ a reas va gwarizi pa gavis an den e unan elec'h an tasmant en doa bevet ganin epad mizvezhioù. E vignoniezh evidon a oa ken splann, e eundend ken anat ma rankjen bezañ bet dall ha foll evit o nac'hañ.

Kalz reuz a oa savet e kêr da geñver ar prosez emeon o paouez menegiñ hag a atizas gred politikel Ledeneziz, darn o vont a-du gant an damallidi - war o menno ne oa ket tu d'o barn hep dirudañ ur c'henderead a dud he doa al Ledenez ezhomm bras anezhañ en abeg d'o barregezh ha d'o gouiziegezh - darn all avat, evel Lansoc'h e unan, o tiogeliñ n'oad ket dres evit lezel ur rumm a gargidi pegen akuit ha diziouerus bennak e ve da gemer ur galloud hag ul levezon dreist d'al lezennoù anez e aotren da c'hoari a nevez er vro gwall-roll an dirberc'henned a gentaoù dindan ar gouarnerezh kozh. "Ar re-se," a lavare din Lansoc'h, a zeue alies awalc'h du-mañ d'ar mare-se (test pennañ ar prosez e oa), "a vez bepred o c'houlenn frankiz en o labour a-hervez, war zigarez ez int arbenigourion ha n'anavezomp-ni netra en o micher hogen o mad o deus graet eus ar frankiz-se end-eeun evit sevel ur stad e-kreiz ar stad, o nac'hañ beli ar stad e unan, oc'h adsevel ar sklavelezh e skeud stourm ouzh ar ouezidi. An dalc'h eo gouzout piv a vo mestr e Ledeneziz, pe ar re a zo gouest da empennañ ur sevenadur nevez ha da gempenn an diazezoù anezhañ pe ar re n'int a-benn ar fin nemet kalvezourion, n'o deus ken dremmwel nemet hini strizh tre o galvedigezh hag a zleje bezañ chomet e servij ar re o deus sammet warno blieniñ ar vro war-du ar gevredigezh peurvat a zo gortozet gant an holl." Ha pa venegen arguzennoù Abboell a-enep d'ar gouarnerezh nevez e oa awalc'h dezhañ hejañ e ziskoaz. "Abboell," emezañ, "a zo un den digalon. Kaset en deus e ziskibion war-raok ha sachet warno trubuilhoù; eñ avat a zo chomet er goudor ha paz eo bet graet prosez Konomor, da skouer, n'eo ket bet gouest zoken d'en em ziskouez." Goude-se eveljust n'em boa nemet tevel d'ober. Troidellek eo an Iston, alavare Lansoc'h "hogen ne c'hell ket mont war-gil."

Echuiñ a reas ar prosez e deroù miz Gwengolo gant ur varmedigezh didaer awalc'h. Dizornet e oa ar renerion eus o c'harg hogen n'o devoa ahend-all tell-kastiz ebet da baeañ. Hep dale e kavjont fred ebarzh embregerezhioù all gant o c'henvreudeur.

Betek fin ar bloaz em boa kendalc'het da labourat er Skol-veur hep trubuilh nevez ebet. Da vare ar gourdeizioù avat em boa ranket paouez gant va c'hentelioù. Abaoc'h an hañv moarvat e oa aet an traoù war wellaat er gêr -

hogen, hep dale e oan bet gwas-
ket gant nec'hamantoù all a bep
seurt. Abaoe ma oan pareet diouzh
si fall ar vezventi e oa aet va
yec'hed war fallaat. Ar velkoni
a veze krog ennon alies. Faezh
e oan ivez gant ar gweladennoù
a veze graet din adarre gant tad
Maria ha Lansoc'h. Hemañ dreist-
holl a veze o terriñ va fenn gant
"kudenn an Enezenn" egiz ma lava-
re ; ha ne wele nemet un diskoum
da houmañ : distrujañ an Enezenn.
Eñ an hini eo a empennas ar rak-
tres a voe kaset da benn a c'houl-
ter da dec'hout diouzh al Ledenez

ebarzh unan eus an aerdre. Hidelloù a veze daveet din gant
Omeur a-benn aotren din distreiñ d'am bro ; ur wech erru er
Rannger em boa da zigeneren emgefreadurioù ar rannenezenn-se
ha, dre se, tamm ha tamm, re ar C'hreñvlec'h hag ar Geoded.
D'ar mare-se e seblante ar raktres-se din bezañ diblustrak
hag arvarus ha dalc'het e oan a-hend-all gant va morc'hedoù ;
nac'hañ a raen eta sentiñ ouzh kemennadurioù Lansoc'h. Trega-
set e oan evelato gant an holl zifraoù a oa graet war va
zro a-benn va c'hendrec'hiñ. Kement-se marteze a voe kiriek
d'ar barrad skuizhder am sammas adarre, evel m'em eus lava-
ret deoc'h, e deroù ar bloaz war-lerc'h. Goulnnet em boa
neuze un ehan labour hag a oa bet aotreet din. Va zad kaer
a alias din distreiñ da Gerneost, na petra 'ta! Hogen n'em
boa c'hoant ebet da dremen ar goañvezh eno. Neuze e venegas
Lansoc'h e c'hellfemp me ha Maria mont da chom un nebeut
sizhuniou e ti mignonned dezhañ, en ur gêrig eus an hanternoz,
war ribl ar mor. Salv ma n'em bije ket e selacuet adarre,
Morgan, rak ar veaj-se a voe pennabeg da zrouziwezh an Ene-
zenn, egiz ma welot.

En em laket hor boa en hent eta e-kreiz miz
Meurzh. Krog e oa ar glasvezh da barañ el liorzhoù ha war
ar maeziou. Pignet e oamp ebarzh kirri-skañv an daremprederezh
a-berzh-stad, stlejet gant chas, evel ma ouzoc'h. Gonezet
mat e oa ar rannvro a dreuzjomp neuze o skeiñ war-du ar
gwalarn ; stank e oa ar c'hendrevioù enni. A bell zo ne oa
mui gouezidi dre eno, a zisklerias din Maria, ha rak-se e
c'hellemp ober hent hep bezañ ambrouget gant soudarded. Da
noz hor boa kavet herberc'h en un ti-post a-berzh-stad.
D'ar mintin abred antronoz e oamp loc'het goude bezañ ster-
niet chas nevez ouzh hor c'harr. E tro an abardaez e tiraez-
jomp Rozaber, pal hon hentadenn.

Ur porzh bras awalc'h eo Rozaber, kelc'hiet gant
torgennoù ha tost d'un aber, evel ma tiskouez e anv. Listri

bras a vez konstruet eno, darn anezho gouestlet d'an aocherezh
endro d'al Ledenez. Bez e oa ivez un niver vras a vigi pes-
keta a oa eorlet er porzh en devezh-se rak sul a oa anezhi
pa zegouezhjomp. Ne oa den ebet war ar straed kennebet,
koulz lavaret ; an darn-vuiañ eus kêriz a oa en iliz d'an
ampoent evit an oferenn noz. Maria a fellas dezhi mont
hag en dro-mañ, tuet mat ha ma oan, hec'h ambrougis en ur
chapel vihan, tostik d'ur beg-douar, er-maez eus mogerioù
-kêr.

War-dro seizh eur hanter e oa ha serret an noz
abaoe ur pennad amzer pa skojoamp ouzh dor mignonned Lansoc'h.
Degemennet e oa bet dezho hon donedigezh hag un degemer
hegarat a rejont deomp. Boued ha bod a zleemp kavout en o
zi epad ur mizvezh bennak. Gant gred e klevjont ar c'heleier
a rojomp dezho a-zivout Lansoc'h ha Loronaniz dre vras,
peurgetket diwar-benn ar prosez.

Ur pred lipous a oa bet aozet deomp. Goude koan
avat ne chomjomp ket pell a-gevret rak skuizh divi e oamp
gant hor redadenn ha digarez a c'houlennjomp digant hon os-
tizion da vont da gousket.

Ar seitekvet a viz Meurzh a oa anezhi antronoz,
gouel-berzh e Rozaber, gouel kêr hag ar bastell-vro a zo
stag outi. Setu, berr-ha-berr, Morgan, e sigur peseurt dar-
voud e voe ensavet ar gouel-mañ. Kant-pemont vloaz arak e
oa bet gronnet ha taget kêr gant daou-vil bennak a ouezidi
armet deuet er-maez eus ar c'hoadeier a zalc'he d'ar c'houlz-
se an hanter eus ar rannvro-mañ. Evel ma n'eo doa ket tizhet
diskar dorjoù kêr na krapat dreist d'ar mogerioù o doa di-
lezet ar seziz a-benn eizh dez bennak ha kroget o doa d'en
em dennañ d'o c'hoadeier goude bezañ preizhataet ar c'heria-
dennoù hag ar bourc'hioù a-skign en andremeziou. Armead Le-
deneziz avat he doa heuliet ar vandennad-se betek ur saonenn
strizh war lez an argouerd, seizh lev e mervent Rozaber. Ar
ouezidi - eus ar rumm "Fraspotcheñ" e oant - a oa bet kel-
c'hiet ha serret eno, lazhadeged betek an hini diwezhañ. Ne-
pred a-c'houdevezh n'eo doa gallet ar C'hallaoued kemer nerzh
endro evel a-ziajent ; tamm ha tamm e oant bet damesaet ha
kaset da get evel poblad distag en ur ober hanter-kant vloaz
bennak. er rannvro-se.

Brav e oa an amzer d'al lun-se ; n'edo ket pell
ti Salaun - anv hor mignon e oa - diouzh an aod. Goude merenn
eta e oamp aet d'ober un tammig tro war an traezh. Lugerniñ
a rae an heol en oabl digatar ha klouar awalc'h e veze an am-
zer pa ne c'hwashe ket an avel rip eus ar biz. Glas mouk,
hogozik limestra e oa ar mor ; lufrennaouñ a rae er c'hreis-
teiz ; en hanternoz, er-maez un tammig, endro d'ar c'herreg,
e ruilhe en ur spoumañ ar gwagennoù kribennet a eon ; skreved
a nijelle en ur diabell, damhevel ouzh deliennoù gwenn sammet
gant an avel ; tost d'un enezennig e spluje morveet da e don
an tonnoù.

Seder e oan d'ar c'houlz-se, Morgan. Divizout a raen dibreder gant Maria hag hor mignoned. C'hoarzhin a raemp evit disterchoù, evel bugale ; avizet awalc'h e oa hon ostizion evit chom hep ober goulenn amzere ebet ouzh va fried diwar-benn he stad. Maria, a-hend-all, a oa dinec'h ha dichastre : mignoned Lansoc'h hag int dimezet gwerso n'o devoa kennebeut bugel ebet ha skañvoc'h a se e oa dezhi he dichañs. E gwirionez hor boa lezet adreñv deomp ar melreou a oa ouzh hon heskinañ ha Lansoc'h a drugarekaen em c'hreiz da vezañ pourchaset deomp un dro da ankouaat evit ur pred broud an enkrez hor c'hriage peurluviañ e Loronan.

Tra ma fistilhe ar merc'hed etrezo e oan aet un tammig en araok gant an ozhac'h. Kuitaet hor boa an tevenn hag hedañ a raemp neuze ur c'harront a gase war-du an douarou ; a ziwar wel en em astenne ar parkeier bihan hag ar pradeier enk dispartiet gant kleuzioù ha mogerioù mein-izel. Amañ hag a-hont e oa strewet tiez ar gouerion e-kreiz ar maezioù sioul.

- Perak n'eo ket bodet an tiez amañ evel e reter al Ledenez peurluviañ ? " a c'houlennis.

- N'eus ket mui a ouezidi," a zisklerias va ostiz. "Rak-se o deus klasket ar gouerion tostaat ouzh o farkoù."

Degouezhet e oamp nes awalc'h d'ur vereuri a-hend-all. Damwelout a raen, adreñv ur stignad gwez, ur savadur hir, izel awalc'h - ne oa solieradur ebet -, pre-nester ledan dezhañ, e greunvaen ar mogerioù, toet gant plouz avat. Gant an doenn blouz-se e oan souezhet ha p'om boe goulennet ouzh Salaun perak ne raed ket er rannvro-mañ gant sklent evel e Loronan e tisplegas din e oa re bell ar mengleuzioù sklent evit gellout dezougen aes mein-glas betek rannbarzh Rozaber, daoust ma oad krog da emporzhiañ anezho dre vor abaoe un nebeut bloavezhioù. "Kement-se," a ouzpenmas, "n'en deus ket miret ouzhimp a gas da benn savadurioù brav ha start, koulz ha re ar gêrbenn. Gwellet hoc'h eus ilizoù Rozaber dec'h, moarvat. Tiedurioù all a c'hellfen diskouez deoc'h avat... Dalit," emezañ o treiñ war e giz da sellout ha dont a ra ar merc'hed da heul," e Brewenn ez eus bet savet un ti-kêr nevez dok vloaz bennak a zo, war bilerou greunvaen uhel..."

Ar merc'hed o doa tapet ac'hanomp a-benn neuze.

- Eus Petra edoc'h o komz ? " a c'houlennas Maria. Graet he doa ur gurunenn gant barroù banal ha lakaet anezhi war benn he mignonez d'ober fent. "Setu ez oc'h fichet evel rouanez ar goueziadezed," emezi.

- Edomp o komz eus ti-kêr Brewenn, karedig," eme Salaun d'e wreg. "Me ' lavare e talvez e ar boan mont d'her gweladenniñ. Daoust ha ne c'hallfemp ket ober un dro du-se warc'hoazh d'enderv hag hen diskouez d'hon ostizion ? Padout a ra ar gouelioù betek dimerc'her ha da veurzh, bep

bloaz e vez graet eno ur gorolladeg vras ma tered di holl yaouankizoù ar pastell-vro. Perak ned afemp-ni ivez ? Pell- zo n'on ket bet eno. Marteze e vefe laouen hon ostizion oc'h ambroug ac'hanomp.

- Moarvat," a c'harmas Maria. "Didu a c'hellomp kemer evit ur wech, 'keta, karedig," a c'houlennas prim, he daoulagad o luc'hañ gant al levnez.

Asantiñ a ris, Morgan, eveljust. Perak em befe nac'het ? Evel-se avat e voe siellet va zonkadur.

~~~~~

/ Pennad 25 /

Ur munt-r

Da noz e oamp chomet er gêr diwezhat awalc'h da ober marvailhoù ; Anna, gwreg Salaun, hon ostiz, a ganas un nebeut gwerzioù kozh eus ar c'horn-bro ha war-dro dek eur hanter ez ejomp da gousket.

Antronoz vintin e vanas Maria hag he mignonez er gêr. Me a yeas gant Salaun da weladenniñ un nebeut ken-dreioù tro-dro da gêr. Darn anezho a oa oberiant tre, an hini a ra war-dro diuzouennerezh ar moc'h hag ar saout, da skouer. Dedennet e voe va evezh ivez gant ur greantti boued-mir : ober a raed gant pesked disec'h dedaolet gant martolod ar c'horn-bro evit prientiñ un doare bleud a veze kuzumet gant ar boblañs tro-aze. Ul labouradeg vihan a farde horlajoù a weladennjomp ivez.

Merenn a voe servijet da un eur. Hor mignoned n'o devoa matezh ebet, dalc'hmat evit ar memes abeg : ne oa ken a ouezidi er rannvro. O vezañ ma oant chomet o unan penn, hep bugel ebet, ne oant ket diaezet gañt an dra-se. Neuze, pa voe bet distallet an daol ha diac'hubet ar sal vras e kinnigas gwreg hor mignon adarre ober un tammig sonerezh. Mont a reas da gerc'hat he zeleñ. En dro-mañ e Kanas ur werz-veur a oa bet savet er c'hantved tremenet gant ur barzh, Keran an anv, hag a zezrevelle kurioù al labourerion-douar o doa diskaret koadeg-veur an hanternoz en ur argas ar ouezidi hag o doa digoret tachennoù divent d'ar c'honideion.

Padout a reas ar gouel e-doug an deiz hag en endervezh ez ejomp da arvestiñ ouzh ar c'hoaridegoù aezet gant poellgor-gêr evit diduiñ annezourion ar c'horn-bro da geñver an devezh-se. Da gentañ e tibunas bugale ar skolioù ; dic'hizet e oant evel en amzer an difraosterion ha dougen a raent war o skoaz bouc'hili bihan heñvel ouzh re ar wastadourion -hont o devoa trevadennet ar rannvro er c'hantvedoù tremenet.

En em waskañ a rae an dud war riblennoù ar straedoù da sellout ouzh o bugale o tibunañ en ur ganañ.

Pa voe echu an ambrougadeg e tiskennjomp betek an aod. Eno, war un dreezhenn hir, e oa redadegoù kirri dre lien - sakañ a raent tizh da sabatuiñ war ar jibl kompez hag int lusket nerzhus gant avel ar gwalarn, Morgan, - neuadegoù ha bageadegoù a voe ivez daoust d'an amzer c'houyen. Aberdaeziañ a rae pa zistrojomp da di hor mignoned.

Faezh awalc'h e oan ha chomet e vefen awalc'h ar gêr. Maria avat n'he doa ket bet he gwalc'h a zeverrañsoù, kredapl eo, rak gwaskañ a reas warnon evit m'hec'h amheuilhfen betek Brevenn. Daoust d'ar c'hinnig a oa bet graet doomp gant hon ostiz ne oan ket tuet tre da vont da vale en noz-se. Kement e talc'has warnon avat ma plégis d'he froucenn a-benn ar fin. Sevel a rejomp ebarzh daou garr a feurmjomp en arsavva an daremprederezh ha setu ni aet arak. An hent a hede an tevenn da gentañ ; ul lev hanter bennak war-lerc'h avat e kemerjomp un hent all strishoc'h a gase da Vrevenn dre an douarou. Serret e oa an noz pa zegouezhjomp da Vrevenn.

Kaer awalc'h e oa ar savadur, petra bennak ma ne c'hellis her merzout nemet dindan sklerijenn al loar. An diabarzh avat, dreist-holl ar sal-emvod bras elc'h e teujomp tre, a oa bet kinklet a zoare ; goulaouennoù koar a oa bet enaouet hag a daole o sklaerder melen penn-da-benn ar sal. Dija e oa krog ar yaouankizoù da goroll ; un nebeut tud war an oad a oa azezet war vankoù etal an nor.

Pa baouezas ar c'horoll kentañ e voemp gronnet kerkent gant ur maread pacted ha merc'hed yaouank a c'houlennas ouzhimp a beban e teuemp. Plijet bras e voent o c'houtout e oamp erruet eus Loronan un nebeut devezhioù kent. Va aters a rejont neuze dinec'h ha difoeltre awalc'h a-zivout ar pezh a c'hoarvezas du-hont, evel dros diwar-benn ar prosez diwezhañ. Kalz anezho n'o doa ket bet tro da vont betek ar Gêrbenn. Evelato o doa klevet komz ivez eus va donedigezh ha pa voe bet diskuliet dezho piv e oan e trojont o selloù ranell war va zu ha stagañ a rejont d'am goulennata a heligentañ. Eus va gwellañ e respontis dezho ha me abafet awalc'h o santout an dud oc'h en em waskañ endro din. Gwell a se e adkrogas ar c'horoll adarre. N'anavezhen ket dañsoù al Ledenez ha kavout a ris gwell chom va unan e-kichen ar re gozh, nes d'al laz seniñ - ur guchennad pacted yaouank a sone un doare fleñt hir e metal - ha me enoeet awalc'h, kollet etouez estrenion.

An amzer a dremenas. Stankoc'h-stankañ e oa deuet an engroez da vezañ. Maria ha va ostizion a oa steuzlet e lanvezhad birvidik an dañserion a droielle endro din, hep teurel an disterañ perzh ouzhin. D'ar mare-se eo e c'hoarvezas un dra iskis ganin, Morgan ; ankeniet hag elfek e teuis da vezañ. Abaoe un eur hanter ne oa ket deuet Maria war va zro. Aon an boe en un taol da vezañ kollet anezhi. Va faltzet a grogas da virviñ hep ma c'helljen herzel outi ; va dilezet he doa ;

aet e oa gant un all. Sevel a reas endro d'am spered ar c'houn eus hec'h imor kintus epad ar mizioù arak. Kerse am boa roet dezhi ; n'he doa ket bet bugale diganin ; n' oan ket an hini a gare ; dre zesped e oa deuet davedon, peogwir n'he doa ket gallet kaout Lansoc'h, an hini nemetañ a gare a-greiz he c'halon moarvat. Ha soñjal a raen adarre ne oan ket eus he gouenn. N'eus forzh pehini eus ar baotred a oa eno a c'helle reiñ he gwalc'h dezhi kalz gwell eget a rajen. Ar menozioù-se, ar rambreoù-se am boa maget epad mizezhioù, Morgan ; krediñ a rae din em boa ankouaet anezho hag a-daol-trumm e aloubent va spered endro hep ma c'helljen o dizarbenn.

En diwezh ne c'hellis ken padout. Dav e oa din mont da glask Maria, kas anezhi pell alese, d'ar gêr endro. Foll e oan bet o kuitaat Loronan. Ha me d'ober va Zreuz dre ar gorollerion en ur lakaat kroz da sevel endro din. Van ne raen avat. Erfin e verzis Maria. Hogen ne zañse ket mui. Edo azezet war ur skañv, e-harz ar voger hag hi o tivozout gant ur paotr a oa en e sav en he c'hichen. Sevel a rae he dremm war-du he c'havandad ha gant ernez, Morgan, e verzis liv al levenez en he c'herc'henn ; gant dic'hoanag ivez, rak an hini e oa oc'h ober marvailh gentañ a oa ur gwaz kaer, ur melegan berr ha rodellek e vlev, nerzhus e enebrez, moan ha kigennet kreñv ; daoulagad gell ha flour a oa en e benn ; brasoc'h egedon e oa a-hend-all. Kounañ a ris ar paotr a oa o klask toullañ kaoz gant Maria e porzh ar Skol-veur p'edon o paouez meizañ e oan e karantez anezhi.

Epad ur pennad a chomis en entremar, seizet gant ar gounnar hag ar gasoni. Abalamour d'ar c'hast-se eta em boa dioueret brientoù an Enozenn, aberzhet va feurbadelezh hag e oan deuet da vezañ unan eus an astud-se, an amistu-se a oa da vezañ distrujet hep truez ebet. Bremañ e tisprize ac'hanon ha c'hoarzhin a rae goap ouzhin.

Damguzhet e oan adreñv ur piler ha spial a raen an daou-se, antellet holl va c'horf, tost da grenañ, evel ma c'hell bezañ un hemolc'her war api. N'ouzon ket pegeit e vanis da c'headal. Bepred edon eno pa savas Maria diwar ar skañv ; un dastum a reas d'he sae da vale aesoc'h hag hi neuze da skeiñ, lijer, war-du an nor, ambrouget gant egile ; me a yeas war o seulioù. Erru dirak an nor e chomas Maria a-sav, en ur ober ur sell tro-dro, en amzivin, egiz pa vije bet war glask unan bennak. Goude bezañ termet epad ur pred berr e teuas er-maez war ar straed, heuliet bepred gant an den yaouank.

N'ouzon ket petra a droas ennon, Morgan. Di-boellet e oan hep mar ebet. En em strinkañ a ris war-lerc'h Maria. Tarzhet e oa ennon ar youl da lazhañ. Tapout a ris krog en ur geuneudenn en em gave war al leur e-harz va zreid.

Al loar-gann a sklaerie ar blasenn digenvez.

Daou skeud a zamwelen dirazon. Daoust ha tost e oant an eil ouzh egile ne c'hellen ket diverzout. A ziadreñv, sioul sibouron, evel ur c'hazh, e oan denesaet ouzh an den yaou-ank ; a dro jouiz em boa darc'havet un taol war e gilpenn. Ur c'harmadenn vras a glevis : Maria, braouac'het, an hini a yude. Ur c'horf a oa kouezhet. Neuze e oan tec'het kuit hep sellout war va lerc'h.

~~~~~

Pennad 26

Diviz gant ar wrac'h

Redek a raen evel ul loen e breskenn. Difara-goellet e oan a-hed pantemmoù serzh an tarroz ma oa savet Brewenn el lein anezhañ. Diraezet em boa un aber ha staget em boa da vale a-hed ar ribl kleiz anezhañ etrezek ar mor. En ur c'hoad pin en em gavis hep dale ; kenderc'hel a ris da gerzhout etre keñhoù ar gwez. Divadaouet mat e oan a-benn neuze ; a-greiz-holl e santis e oa yen an amzer ; boudal a rae an avel e bleñchoù ar pin, evel ur vouezh divent. An anken am boa anavezet ergentaou, pa oan nevez erru el Ledenez, a grogas da grignat va c'halon adarre. Ur wech c'hoazh e oan al loen handeet a vije paket abarzh pell.

Epad div eur e kerzhis war-raok hep ehanañ ; neuze e tizhis aod ar mor. Ur goudor klet a gavis en un oufig disavel. Dre an deñvalijenn e ragache an houlennoù o ruilhal war an traezh. Krenet em boa gant ar riv, gourvezet em boa, divi, o klask an diskuizh d'am izili brevet hogen abarzh pell e oa bet intret va dilhad gant glebor ar jibl. Sevel a ris em sav ha krapat betek lein an tornaod. A-dreuz sklerijenn vrizh ar gouloù-deiz e tamwelis begoù-douar du, heñvel ouzh euzhviled divent, o trebarzhiñ an doureier. E neb lec'h ne bare na ti nag annez.

Ur barr dic'hoanag am sammas a-daol-trumm. Dirollañ a ris da ouelañ evel ur bugel ; difronkal a ris ken e oa hejet va c'horf gant ar sklañkadennoù. Kollet em boa Maria da vat, an hini nemeti a garen, an hini nemeti a c'helle reiñ din peoc'h hag eurvad, an hini nemeti marteze he doa bet evidon un tamm karantez bennak. Bremañ ma oan divezvet e oa deuet an dra-se anat din en un taol. Daoust ha n'em boa ket huñvreet ? Lazhet em boa evit netra, diwar ur weledigezh, egiz pa vijen bet e dalc'h un droukspered epad ur par berr. Evel un den dall em boa en em strinket en islonk a oa digor dindan va zreid.

P'em boe pauezet a leñvañ en em gavis gwelloc'h. Neuze em boe naon. Savet e oa an heol a-benn neuze. Izel ha louet e oa an oabl karget a goabrennoù pounner trema ar reter. Pell en hanternoz e c'houwelen pennoù-tir goloet gant koadoù.

Er c'hornog en em astenne ar mor, louet ha gwer, oc'h enen-niñ endro d'ar c'herreg ha d'ar bazennoù. He serzh e oa an tornaodoù evit ma kredfen hedañ anezho. Skeiñ a ris war-du an douaroù dre greiz al lanneier. Ur c'hardlev pelloc'h, e don ur stankenn, war ribl ur wazh-dour, e tizolois ur foukenn ; nepell alese e oa ur vuoc'h o peuriñ en ur prad. Sempl en em gaven dija gant an disvoued hag ar fromadennoù. Goude bezañ termet epad ur pennad en em grennis da c'houlenn digor. Ur wrac'h kozh bihan ha krommet en em ziskouezas e toull an nor, gwisket e du, gant ur skerb ruz endro d'he fenn. Rouzet e oa he dremm : kaer e oa an tresoù moan ; un damskleur seder a skede e don he daoulagad glas dislivet gant an oad. Dispont e selle ouzhin, egiz pa ne vije ket bet saouzanet an disterañ gant va gweladenn dic'hortoz.

- Petra hoc'h eus ezhomm ? " a c'houlenнас.
- Un tamm boued, mar plij ganeoc'h," emave.
- Deuit tre hag azezit," a lavaras o tiskouez
din ur skabell etal an oaled.

Sentiñ a ris outi. Ar vaouez a zegasas un nebeut krampouezh hag ur skudellad laozh trenk. Plaouiañ a ris va fred. P'em boe evet ur banne dour ouzhpenn e atersis va ostizez.

- Hoc'h unan emaoc'h o vevañ amañ ?
- Ya," emezi.
- N'oc'h ket bet atav emic'hañs ?
- N'on ket bet. Gwechall e oa va gwaz o vevañ ganin.

- Pellzo eo marv ? " a c'houlenнас.
- Pemzek vloaz bennak a zo ez eo marv," a respontas ar wrac'h. "Pesketeur e oa. E vag a beñseas epad ar goañv. Ur barr-amzer, du-hont, en tu all da Rozaber," a zisklerias en ur ober ur jestr war-du ar c'hornog.
- Hag ho pugale ?
An hini gozh a roas peoc'h e-doug ur frapad.
- Daou vab am boa," emezi. "Tri bloaz war-lerc'h ma voe beuzet va gwaz int bet sammet gant an droug-skevent... Alo!" a gendalc'has, "na chomit ket aze ; tostait ouzh an tan da dommañ d'ho korf, mar karit. Rielllet oc'h bet war an aod d'ar c'houlz-mañ bloaz emic'hañs."

Mont a ris em c'hoazez etal an oaled. Ar vaouez kozh a daolas briñsennoù ha kouneud e-kreiz an tan hag a reas ur c'horadenn. Gant dudi e stouis war-du ar flammoù da dommañ d'am izili.

- Marteze hoc'h eus naon c'hoazh ? " a c'houlenne ar wrac'h. "En ti-mañ ne vez ket graet tinell vat alies, siwazh."

- Trawalc'h am eus debret evel-se," a respontis. "Trugarez. D'ober petra a-hend-all ?..."

Ar gerioù diwezhañ-mañ am boa distaget a vouezh izel, evidon va unan. Deuet e oa din ar soñj ne oa ket mui

dav din bevañ. Treiñ a ris ouzh ar wrac'h.
 - Gwall gozh oc'h erru, macuez," emezon.
 "Pennas hoc'h eus gallet bevañ war-lerc'h ken kriz kañvou?
 - Kaer eo ar bed-mañ," emezi. "Ne skuizhan
 ket o sellout outañ. Ha berr eo an termen a ziogelo din an
 teñzorioù a gollan bemañ."
 Un analadenn a ris.
 - N'hoc'h eus ket aon rak an Ankoù eta ?
 Strap an arc'h serret a glevis. An hini gozh a oa
 o lakaat ur skudell war an daol.
 - Bet em eus," emezi. Diskenn a reas din ur
 banne laezh fresk.
 - Evit ur banne all ; an dra-se a ray vad deoc'h."
 Deuet e oa ar vaouez d'azezañ e-skoaz din.
 - Poanuis eo pep ganedigezh," emezi. "An tre-
 men a ra aon din. Hogen perak e rit hevelep goulenn, va den?
 - Lazhet em eus," a eilgeriis, "ha bremañ e
 fell din en em lazhañ."
 Ar vaouez a oa chomet dilavar epad ur pennad.
 - Hag e soñj deoc'h e kavot ar peoc'h ar marv?"
 a zic'hwezhas en diwezh.
 Klask a ris he sell hogen en amc'houloù ne
 ziverzen nemet ur skeud.
 - Ya," emeve. "Skuizh on."
 Santout a raen e pare warnon selloù disgwel
 an hini gozh.
 - En an' Doue," emezi, "n'en em zistrujit ket.
 N'en em daclit ket evel-se etre daouarn an Hini hoc'h eus
 nac'het a-hed ho puhez."
 Skrignal a ris.
 - N'eus Doue ebet," emeve, "a-drugarez Doue!
 An Netra a zo hor chañs diwezhañ. Ya, ar c'houk."
 Tevel a reas ar vaouez. mouslavarout.
 - Netra n'eo deomp, mab, nag hor buhez nag
 hor marv. Er bed-mañ hepken e c'hellit serriñ ho taoulagad
 ha disoñjal a-wechoù."
 Hejañ a ris va diskoaz ; hegaset e oan ; an
 dic'hoanag a oa o sammañ va spered adarre. Evit ar re-se ne
 oa ar marv nemet un traped ouzhpenn.
 Mouezh ar wrac'h a oa savet a nevez.
 - Gwell e ve deoc'h en em zaskoriñ, mab. Di-
 skiant oc'h bet. Didamallet e viot."
 Youc'hal a ris.
 - Degemer barn an astud-se a zisprizan ? Kentoc'h
 mervel eget hevelep dismegañs."
 Ar vaouez a chome difiñv atav.
 - Un estrañjour ez oc'h, va den. Ho pouezmouezh
 n'eo ket ac'halen.
 - Bez ez on," emeve. "N'on ket eus ho kouenn.
 Biken ne vin.
 - Ya," emezi. "Me 'wel mat."

Reiñ a rejomp peoc'h hon daou. Ar vaouez a
 savas en he sav.
 - It da gousket, mab. Aesoc'h e vo deoc'h
 ober ho soñj pa viot diskuizh."

~~~~~

Pennad 27

En ti - - - bac'h

Kousket em boa war ur c'holec'hedad plouz,
 etal an oaled, betek kreisteiz tost-da-vat. Neuze em boa
 dihunet. Kentizh e oa bet karget va spered a zoan gant
 koun an drougeur a oa kouezhet warnon.
 - Ret eo din mont kuit bremañ," emeve d'ar
 vaouez.
 Astenn a reas din un tamm bara segal gant
 keus.
 - Doue d'ho tiwallo," emezi. "N'en em salvot
 ket hoc'h unan."
 Pellaat a ris diwar herr. Gouzout a ouien e
 oan va unan penn ha ne c'hellen kontañ nemet warnon va
 unan. Steuziet e oa ar barr-digalon en doa va gwasket en
 derc'hent. Dezevout a raen e c'hellfen un deiz marteze
 tizhout ar goadeg kreiz en tu all da Laniltud hag adkavout
 Konomor en diwezh. Goude e vije gwelet. Dreistvevañ a ran-
 ken evit ar poent, hepuiken. Diot e kavis an diviz edon o
 paouez kacout gant ar wrac'h ha c'hoarzhin a ris goap ouzhin
 va unan.
 Ober a ris va menoz treuziñ gourenez Rozaber
 strezek ar mervent. E-doug an deiz e kerzhis hep ehanañ, dre
 lanneier ha parkeier, oc'h en em guzhat adreñv ar c'hleuzioù
 bewech ma teue unan bennak war wel. War-dro an abarbaez e
 pakis an aod adarre, e kreisteiz Rozaber, nepell diouzh an
 hent hor boa heuliet Maria ha me un nebeut devozhioù kent.
 Dont a ris war ur c'hro didud ha me d'azezañ war ar grouan
 gros. C'hwezhañ a rae an avel eus ar gwalarn ha gronnet e
 oa an oabl gant ur pallenad koabronnoù du. Garv e oa an
 houlennoù gwer a darzhe hep paouez war an aod-se, kreñn ha
 pounner. En diabell, e-mesk ar gwag o spoumañ, e korolle
 ur vag-dre-lien dister, gant he div ouel ruz. Ar gwel-se
 avat a reas aon din ken ez is da glask repu adrek an erin.
 Pa voe dianadet ar vag en tu all d'ar beg-douar, war-du
 Rozaber, e tistrois war an draezhenn ha stagañ a ris da zas-
 tum bigolos da zebriñ d'am c'hoan. Un darnenn vara segal a
 yeas ganin ivez. Serrnoziñ a rae pa voe echu va fred.
 D'ar mare-se eo a voen harzet, Morgan. A-greiz-
 holl e tregernas harzhadennoù chas nepell diouzhin. Mont a

ne oa bet degaset din nemet levrioù kravez, unan a oa e anv "an aviel" en o zouez. D'ar mare m'em boa emezelet en iliz al Ledenez em boa damlennet pennadoù zo eus ar skrid diwezhañ-mañ. Ar wech-se e peurlennis anezhañ. Adarre e vezis n'o doa an alioù hag ar goanagoù a oa displeget el levr-se stor ebet evidon. Dic'hallus e oa din krediñ, egiz ma lavarent. Re anat e oa din ne oa er bed a-bezh netra er-maez eus hor c'horfoù. An danvez hepken a c'hell kaout darempred gant an danvez. Dassorc'hiñ korfoù, korfoù ha n' oant ken korfoù, er-maez a bep istor, en ur beurbadelezh difiñ, kement-se n'oa nemet amodañ ha dezevout e c'helle darn kaout feiz e kement-se am lakae da vroueziñ.

Rak ouzh ar vuhez-mañ e vagen ur garantez di-vent, ar vuhez egiz ma oa, egiz m'hen anavezen ; er bed-mañ e felle din tizhout an eurvad hag en em salviñ ; va c'hoante-gezhioù ha va zrivliadoù a oa diazev va fersonelezh ; o dioueriñ a oa asantiñ da vont da get, en em zaskoriñ elec'h en em sevel.

Seul grisoc'h a se e santen ar stad reuzeudik m'edon enni : va holl joa a lakaen en ur vuhez hag houmañ a oa diframmet diouzhin ha, gwashañ ' oa, war va gwall an hini e oa ; va holl levnez a laken er vuhez hag houmañ a vije lamet diganin marteze ; fellout a rae din tec'hout diouzh an netra hag evelato e oan barnet d'an Netra. Adarre e oan paket ha ne oa dor ebet digor din.

A-benn ar fin e oan aet skuizh o lenn al levr diskiant-mañ ha deuet e oan da c'hourvez war va c'holec'hed. Ur bann heol a ziskenne ebarzh va c'hell dre an darzhell. Gant trugar e santis gwrez an heol o tommañ va izili, ouzh va flouañ ha va c'hennerezh, evel lazic ur vamm. Epad un eurvezh hanter e chomis moredet er glouarijenn. P'em boa digousket avat e oa steuziet an heol ; teñval e oa ar c'hell ha yen e oa din. A-greiz-holl e oan staget da zifronkal ; biken ne zeujen er-maez eus ar bez-se elec'h edon sebeliet ; biken ne adweljen mui maeziou kaer al Ledenez, dremm gonodus Varia ; hep dale ez ajen va unan da goll.

Torret e voe ar barrad-mañ pa voe dibrennet dor va c'hell a-daol. Daou soudard a oa ouzh va gortoz er-maez. Ober a rejont sin din dont d'o heul. Neuze e voe dege-mennet din e oa erru unan bennak d'ober ur weladenn din. Talmiñ a reas va c'halon em c'hreiz pa glevis ar c'heloù-se. Ma vefe deuet Maria, a soñje din, m'he defe pardonet din ! hogen n'oa ket evit krediñ da vat en hevelep burzhud.

Padal e oa gwir va huñvre, Morgan. Pa voen bet derenet en ur sal vihan sklaer e lein un tour em boa merzet va gwreg azezet ouzh un daol etal ur pronestr barren- net. Distronk ha kastizet e oa he dremm. Gwisket e oa e gwenn evel un intañvez. Pa oan degouezhet er sal e oa deuet davedon

en ur redadenn ha va briataet he doa en ur zirollañ da leñvañ. Va c'halon a deuzas gant an deneridigezh o santout divrec'h Varia endro d'am gouzoug. Hec'h adkavet em boa Ne glasken ket kompren perak na penaos. Adarre e c'hwezhe ar goanag ennon.

- Ned i ket mui kuit, karedig," a zistagis gant nerzh.

- Siwazh," emezi, "te ' oar mat e rankin da guitaat tuchañtik."

- Te hepken a c'hello va saveteiñ, muiañ-karet," a respontis.

Parfetaat he doa graet Maria neuze. Aet e oa d'azezañ war ur bank etal ur prenestr all ; alese e oa gwel war gêr Loranon a-bezh hag ar maeziou tro-dro, hanter-kant metrad izeloc'h, dreistdiraez ; sellet he doa a-benn ouzhin ha yen awalc'h ha doa diskleriet :

- Etre da zaouarn-te emañ da silvidigezh, Keralen," (evel-se e rae ouzhin pa veze imor enni daoust din da vezañ degemeret an anv a bPol pa oan bet badezet).

Disouezhet e voen.

- Penaos ? " a c'houlennis. "Te ' oar mat ez on bet diskiant awalc'h evit lazhañ un den abalamour dit ha bremañ e rankan paeañ : barnet e vin..."

Maria a savas prim en he sav.

- Genacueg!" emezi. "Peseurt prosez a vo gelllet ober ? Peogwir n'eus test ebet d'ar pezh a zo c'hoar-vezet, nemedon va unan. Ha prest on da ziegeliñ e oan heki- net gant an ampouailh-hont hag e oa poent dit dont war va sikour. Ne vo prosez ebet zoken. War un diviz avat..."

- Peseurt diviz ? " a c'harmis. Hogen dija e trouksanten peseurt goulen e cad o vont d'ober ouzhin.

- Dav e vo dit asantiñ d'ar c'hinnigoù a oa bet graet dit p'o doa en em vodet ar Breudoù warlene. Dit eo aozañ ar raktres a gaso da get an Enezenn..."

- Gouzout a rez ez eo dic'hallus, karedig," a zic'hwezhis. "Displeget em eus dit perak." Desevet e oan.

Brumennet e oa daoulagad va gwreg gant an anken.

- Da aspediñ a ran, muiañ-karet. Henezh a zo an tu nemetañ d'en em gavout a-gevret ha d'en em garout.

- Evit pegeit ? " a daolis o soñjal gant c'hwervoni ne chome din da vevañ nemet un nebeut bloavezhioù berr abaoe ma oan bet diframmet diouzh an Enezenn. Maria a gomprensas ac'hanon.

- Petra ' vern ! " emezi. "Hiziv e hañval ar vuhez a zo ouzh hor gortoz bezañ ur beurbadelezh."

Hejañ a ris va diskoaz.

- Ur bugel out, Maria," a lavaris. He dedennañ a ris war-du ennon hag he briata. Gant joa e santen he c'horf klouar a stok ouzh va hini, he diweuz flour tost d'am re,

hec'h anal fresk mesket gant va hini.
- Te a zeuy ganin du-hont kentoc'h, Maria.
Bevañ a ramp da viken a-gevret. Ar baradoz a zo ouzh hor
gedal."

Maria en em dennas a dre va divrec'h. Dour
a oa savet d'he daoulagad.

- Me fell ket din, Pol," emezi. "Biken ne
rin. Gouzout mat a ouzout."

- Me chomi ket er vro reuzeudik-mañ elec'h e
ren an Ankoù," emeve. "Peseurt keñver a zo etre ar bed a
splannder a ginnigan dit hag an ifern a zo ho lod amañ?
Hep dale e vi kozh ; ne vi ket mui gouest d'am c'harout
zoken, Maria!"

Hi avat a nac'he, kilvers.

- N'on ket evit da heuliañ a-hont, karedig.
Broud ar Serc'h eo an Ankoù, ur c'hañs a zaonedigezh marteze
hogen ivez ur c'hañs a silvidigezh. Me ' fell din c'hoari
va buhez ; ne ginnigez na goll na c'honit, an enoe ne lava-
ran ket, hepmuiken."

Goude tevel a ouzhpennas .

- Ne vi biken awalc'h din, Pol. N'eo te an
hini an salvo...

- Deus ganin, " a adlavaren.

Hogen merzout a ris e selle ouzhin gant kas
diwar neuze. Tec'hout a ris kuit endro d'am c'hell hep krediñ
zoken pokat dezhi.

~~~~~

Pennad 28

Heskiner ez h

Prennet e oa bet an nor war va lerc'h. Gant
disamm en em santis va unan. Barr e oa va spered gant an dispi.
Epad ur pennad e souras ennon adarre ar youl d'en em zistrujañ.
Ober a ris tro va c'hell, diskiantet, dalc'het a-grenn gant
ar gwall-vennad a oa eginet em c'hreiz endro hogen dillo e
komprenis na c'helljen biken kas va menoz da benn. Kontell
na laonenn na gorden ebet ne oant bet lezet em c'horz eval-
just. A-hend-all, e pelec'h em befe skourret ar gorden.
Brizh-c'hoarzhin a ris va unan.

Skuizhañ a ris en diwezh. Ha me d'azezañ war
ribl ar c'holl'hed da brederiañ. Paket e oan ha paket war
va gwall. Na ne vijen ket bet diboell awalc'h evit plegañ
d'an doug am sache davet Maria em biñje miret va brient a
Enezad. Pellzo e vijen distroet du-se. Gallet em befe drem-
mañ ouzh ur bezoud peurbad dizoan. Maria a gomze eus silvi-
digezh ha kollidigezh ; en Enezenn hepken o devoa ar gerioù-se

ur ster bennak. O tistreiñ d'an Enezenn, va unan penn diouzh
ret, em biñje en em salvet ; oc'h ober ar c'hontrol em boa
en em gollet.

War-dro teir eur d'enderv e voe degaset boued
din. Neuze e voen actreet d'ober ur frapad bale en ur porzh.
Va unan penn edon bepred. Pa saven va sellou war-grec'h e
kave din e tammelen daoulagadoù dianav ha digarantez ouzh
va spiañ adreñv barrennoù an tarzhelloù ha dont a ris buan
da c'hoantaat distreiñ d'am c'hell. Gwashoc'h e oa ar bezañsoù
dihegar-se egeñt va digenvez kent.

Gant un tamm joa em boa adkavet va c'hell
ugent munud goude eta. Hogen ne chomis ket va unan penn
pell amzer. Renar an ti-bac'h a zegouezhas kentizh.

- Gwelet hoc'h eus ho kwreg, a gredan. Daoust
ha graet eo ho menoz gansoc'h ?

- N'eo ket graet tamm ebet," a respontis sec'h
awalc'h va zon. "Laoskit ac'hanon e peoc'h,mar plij."

Renar an ti-bac'h a grizas e dal.

- N'oc'h ket e tailh d'am daeañ, den yaouank,"

emezañ. "Arabat eo deoc'h ankouaat emac'h em dalc'h penn-
da-benn hag e c'hellan ober ac'hanoc'h ar pezh a garan. An
holl brizonidi a zo o vevañ amañ a c'hellan kastizañ hervez
va frouden. O mestr ez on."

Ur mousc'hoarzh kalet a serras e c'henoù epad
ur pred.

- Gouest e vin d'ho lakaat da gemm ho soñj."

Ur c'hardeur goude e teuas daou ward da gerc'hat
ac'hanon. Sachet e voen a-hed trepasoù teñval, dre ziriou
diziwezh, betek ur c'hav dibrenestr ka ken izel ar sel ane-
zhañ ma n'oan ket evit chom em sav. Delt e oa al leur, glu-
dek, ma heugen o rankout gourvez warnañ. Ar gwashañ avat e
oa adarre an didrouz pe kentoc'h an dilavar. Ne gleven nemet
hiboud ur vammenn o verañ ingal dibaouez, mouezh den ebet
avat evel ma c'hoarveze ganin a-wechoù ebarzh ar c'hell elec'h
edon a-ziagent. Aon am boe d'ur c'houlz da chom hep gellout her-
zel ouzhan digenvez-mañ spontusoc'h kalz eget an hini all.
Eus va c'hreiz avat e oa tarzhet ur youl arloupet da stourm
ouzh va heskinerion. Arabat e oa din pennfolliñ. Echomm o
doa ac'hanon. Ne c'hellent ket va lashañ. O spi nemetañ e
oan zoken. Awalc'h e oa din padout evit bezañ trec'h. Ober
a ris va soñj reiñ un emell bennak d'am spered. Gant va daou-
arn e stagis da gontañ ar mein a yae d'ober mogerioù va c'hell.
Tizhout a ris an nor evel-se. E prenn pounner e oa, sparlet
gant barrennoù houarn. Merzout a ris e oa brein an diaz ane-
zhi. Bruzhunañ a rae ar c'hoad dindan va bizied. Gwak e oa
ivez an douar dindan. Kerkeit e kellidas ur spi foll em
spered ; kleuziañ eno un toull ledan awalc'h evit gellout
tec'hout. Ne felle ket din empennañ e vije marteze dek dor
all da ziskar war-lerc'h houmañ. Ar pal berr-dermen-se a roe
din tu da vevañ. C'hwiliañ a ris a doastorn endro din da gavout

ur benveg bennak. En diwezh e tizhis diskolpañ un tamm maen lemm diouzh ar voger. Stagañ a ris da duriat. Da gentañ e oa bet aas awalc'h al labour ; trasz ha grouan a oa da dennañ. Hep dale avat e tegouezhis gant kailh ha kalz startoc'h e voe va zrevell. Trouz am boa graet avat, emichañs, rak a-benn ur reuziad e voen direnket gant un evashaer a dostas goustadik ouzh va c'hell, ur c'houlaoenn en e zorn. Abarzh nemeur e chome a-sav dirak an nor. Edon en gortoz en dije digoret ; dija e kleven stirlink an alc'hwez er morailh ha, dav eo din hen anzav, hiraezhiñ a raen da welout dremm ur boud bev, goude ma vije hini ul loen mut. A-greiz-holl e oa difloupet en deñvalijenn ur c'hoarzh direol. Neuze, war-bouez, e oa pellaet endro ar c'hammedoù ; skleur ar c'houlaoenn a oa steuziet. En em gavet e oan adarre en noz, kerseet ha disammet war un dro.

Ne echuis biskoazh an toull am boa kroget da gleuziañ. Emberr e oan bet faezhet gant ar skuizhder. Chomet e oan kousket. Pa zihunis ne ouien ken ha deiz pe noz a oa anezhi. N'em boa ket mui kalon ebet da vennout netra. N'ouzon ket e gwirionez pegeit e voen lezet en ifern-se, Morgan. Pezh a zo sur eo ne zeuas den ebet da zegas boued din er c'heit-se. Semplaat a ris tamm-ha-tamm diwar ar yun-se. Abarzh pell n'em boe ket mui nerzh d'ober an disterañ fiñv. Kouezhañ a ris en un doare morvor daztroc'het gant huñvreoù hag hurlinkoù a bep seurt. N'oan ket mui gouest da soñjal na da gouañ netra. Gant un dudi iskis e risklen a nebeudoù ebarzh an nann-voud, evel en un islonk. A-benn an diwezh n'em boa ket mui da stourm.

D'ar c'houlz ma kreden e oa echu ganin e teujod d'am c'herc'hat - a-benn pegeit a amzer ne oufen lavarout, Morgan, - ha stlejet e voen betek va c'hell kozh endro. Diwar neuze e voen maget evel arack ha buan e teuas va nerzh din endro. Dre ma wellae din avat e save em c'hreiz kounnar ha kasoni ouzh ar re am gwallgase evel-se hogen re wan e oan c'hoazh evit derec'hel pell hevelep trivliadoù taer. A-wechoù e egine em spered ar soñj e oa dibocell herzel ouzh ar re a oa trec'h din peogwir e oan re laosk evit en em zistrujañ. Dont a raen zoken da hetañ e ve ar wirionez gant brizh-kredennoù Ledeneziz : neuze e vefe reizh distrujañ an Enezenn.

Ar gwashañ evidon, a-benn neuze, e oa ar gwe-ladennoù stank a raen din rener an toull-bac'h, a-gevret gant daou ward. Bepred e nac'hen reiñ an disterañ skoazell d'ar re a venne tagañ an Enezenn ha distrujañ anezhi. Goude bezañ bet seven er penn-kentañ gant ar menoz moarvat e oan prest da blegañ dezhañ goude bezañ aprouet ment e veli warnon en doa adkroget an hailhon-se abarzh pell da gunujañ ha da c'hour-drouz ac'hanon. Neuze ne echue ket e letanioù. Epad kardeur-vezhioù e chome da gomz e unan : "Me ho flastro egiz un amprevan," a yude, ar glaour e korn e vuzell. "Plegañ a reot pe ho terriñ a rin..." Peurvuañ e vanen difrom dirak seurt barradoù;

kinviañ em aheurtrezh a raen kentoc'h ha c'hoant am boa zoken d'ober goap outañ.

- Perak em befe da sentañ ouzhoc'h ? " a c'houlennet-me. "Peseurt beli hoc'h eus warnon ? "

Ar rener a jestraoue hag a c'harme evel un den foll. Un aridennad leoù-touet a zeue gantañ. Klozañ a rae evel hen :

- Un torfetour ez oc'h. En abeg deoc'h e c'hell mont da get holl Ledeneziz un deiz."

Eilgeriañ a raen dezhañ.

- Perak e rankfed mirout ho sevenadur pilpouz? Daoust ha kristen ez oc'h-c'hwil ? "

Divarc'het e oa bet va c'hengomzer epad ur par berr. Amlavar e oa chomet. En diwezh en doa grozmolet :

- An dra-se ne sell ket ouzhoc'h. Goude holl, gwir eo, hen anzav a ran, n'on ket kristen. Dav eo d'ur vro avat kaout ur gredenn bennak. Houmañ a zo koulz ha n'eus forzh pehini."

Diwar ar c'homzoù-se en devoa troet kein ouzhin. Gras am boa kavet o chom va unan.

Epad un nebeut devezhioù ne oa ket deuet ar rener war va zro. N'ouzon dare avat peseurt soñj a oa en e benn war-lerc'h an tamm diviz hor boa bet a-gevret da ziwezhañ. Marteze en doa soñjet e oan dedennet evelato gant gredenn gristen hag e oa eno un tu d'am lakaat d'ober e zisentez en diwezh. Furchas a reas din levrigoù a-zivout kravez al Ledenez. Darn anezho am boa damlennet endev ; evel m'em boa goar, na Petra 'ta, d'ar c'houlz-se, e renis va va amzer oc'h adlenn anezho a-zevri.

Evit gwir e voen digalonekaet buan awalc'h. Ar c'healioù a oa termenet el levrigoù-se n'oa doa diazez gwirion ebet. Evit tud a zo bet stummet evelomp da grediñ er pezh a zo anat, hewel hag arnodadus ne oa meizadurioù ar brederourion-se netra nemet belbiachoù, ken difetis hag ur ventoniez, ken froudennek hag ur vojenn a wechall gozh. Hag hevelep amoadajoù a ranken lakaat da wirionezioù ! Kaer am boa ober ne oan ket gouest.

Ha padal, tamm ha tamm, dre ma tremene an deizioù, e teue va soñjoù da gemm hep gouzout din. Pep tra a hañvale din bezañ dibocell en hollved a-bezh, en Enezenn zoken. Du-se e oamp deuet a-benn da vestroniañ ar bed hag an danvez hogen ar bed hag an danvez-se a chome estren ouzhimp, didreuzus, divoull, teñval, enebus : ne oa ket a wir ere etrezo ha ni. Ur c'hoari bugale hor boa graet gant an danvez. Pezh hor boa krouet diwarnañ a oa tidel a-grenn ha n'en doa e gwirionez ster ebet.

Nag ar beurbadelezh a oa profet d'an dibabidi? Daoust ha toull ne oa ket ? Ne c'helled he zizhout nemet war-bouez un emocadur ken strizh ouzh an anva ma c'helle bezañ

distrujet gant an dieterañ direnkadur.

D'ar mare-se, Morgan, em boa santet pegen diasur e oa ivez kement a oa kinniget din en Enezenn, penaos mearvat e oa tonket ar bezoud peurbadus a spien da vont da get deiz pe zeiz. Petra a verne ma vije a-benn mil, daou-vil pe dri-mil vloaz ? D'ar mare ma oa bet anat an dra-se din e oa set ur c'hwesenn yen dre va c'horf. Preizh d'an Ankoù e vijen n'eus forzh penaos.

Va gwander a anavezez, Morgan. N'on ket bet hiskoazh evit degemer soñj ar marv, da lavarout eo soñj an dianav, ar c'hevren, an arvar, an argoll. Un hiraezh divent am boa d'an diogel ha d'ar silvidigezh, d'ur silvidigezh ha n'oa ket evit reiñ din va unan, d'ar bezoud ha d'ar vuhez da viken, dreist-holl er stad reuzeudik m'en em gaven ennañ d'an ampoent-se siwazh : eus ur gwarez a ziwar laez em boa ezhomm. Omeur a roe anezhañ din a-gent hogen ne oa ket mui aze. Un doue n'on ket goude holl.

Evel-se eo e teuis d'en em voazañ ouzh kra-vez ha kredennoù Ledeneziz, Morgan, da zegemer anezho tamm ha tamm en diwezh.

Perak pouezañ war se ? Diwar neuze e oan prest da blegañ e gwirionez. Ne voe ket dav d'ar Rener gwas-kañ kalz warnon evit va lakaat da blegañ. Goude bezañ va gogezet epad teir sizhun bennak e oa aet skuiñ adarre gant va emzalc'h amsklaer. War e urzh e oan bet taolet ebarzh-kevrenn - B - an ti-bac'h elec'h e veze serret torfedourion adfallat ha dezvdorrierion diwellaus ; ar re-mañ a oa kraouiet ebarzh kacuedoù dir, chadennet daou ha daou. Eno ne voen ket gouest da herzel, Morgan. Goulenn a ris kaout un emwel gant ar Rener ha grataat a ris ober kement a c'houlenned diganin. Daou zevezh war-lerc'h e oan divac'het. Maria ha Lansoc'h a oa deuet da ziambroug ac'hanon.

~~~~~

Pennad 29

Andistro d'ar gêr

Graet e oa bet va frosez e deroù miz Mezheven. Didamallet e voen dreist-holl a-drugarez d'am zad-kaer a dizhas diskouez d'ar varnerion e oa bet gwall-horjellet va yec'hed abaoe ma oan erru el Ledenez. A-hend-all, daoust d'ar pezh a ziskreden, n'em boa graet nemet gloazañ an den am boa taget ; pareet e oa a-benn neuze. War wall ur barrad diskiantegezh e voe lakaet va gwall-daol e Brewenn. Egiz m'em eus lavaret deoc'h ivez, un den a levezon e oa tad Maria, brudet ha doujet, helavar tre ; kendrec'hiñ a ouezas ar var-

nerion ; o fromañ a c'hellas ivez o tisplegañ pobezh poa- nioù en devoa diwasket en ti-bac'h. Taerif spontus en doa graet o c'houzout pebezh emzalc'h en doa bet rener an ti- bac'h em c'heñver. Goulennet en doa groñs e ve graet un enklask pizh diwar-benn pezh a c'hoarveze en ti-bac'h-se. Pa voe bet embannet an danevellskrid e voe dec'halvet ar rener irak ur poellgor-reizhañ ha dizornet diouzhe garg. Divizet e voe ouzhpenn kempenn an ti-bac'h ha gwellaat ar barnerezh el Ledenez dre vras. Evel-se, Morgan, ne voe ket didalvez va feanioù da vihanañ.

Ma o oa diseblant kaer ouzh kement-se d'ar c'houlz-se. Dinerzhet krenn e oan bet gant va bac'hidigezh ha blin meurbet e oan manet. N'oa ket mui gouest d'en em chalañ na da gounnariñ diviet ha ma oa va zrivierezh. A-benn diskuizhañ e oan aet da dremen mizioù an hañv en ur vour- c'hadenn vihan war aod kreisteiz al Ledenez, e-touez palu- derion. Sourrañ a raen, soñj am eus, oc'h arvestiñ epad eur-vezhioù ouzh karrezennoù luf ar poullou-holen, oc'h heuliañ em c'hreiz valgorioù diziwezh. Tamm ha tamm e oa steuziet diwar va c'houn ar gwall-efvoradoù a zalc'hen diwar an amzer dremenet en toull-bac'h hag un tamm peoc'h spered am boa gouezet a-benn ar fin. Sikouret e oan bet a zoare gant va gwreg Maria a ouezas ober war va zro gant kalz a denerded. Gwellaet e oa d'he zro-spered abaoe ma oamp bet sammet gant trubuilhoù. Da vihanañ he doa meizet e talc'hen dezhi hag anaoudegezh-vat he devoa evidon en abeg da goment-se. Diduet e oan ivez a-hend-all gant doare ar c'horn-bro ma oan degoue- zhet ennañ hag a oa diseurt awalc'h : Gwennborzhiz o devoa kustumoù ha gwiskamantoù espar awalc'h. Ar gwraez, da skouer, a zouge saoc'h gloan ruz ledan gant ur c'hoef e lien gwer a dape o diskoaz ; an intañvezed yaouank a c'hoantae addimeziñ avat a zizoloa o gouzoug. Ar baotred a oa rwisket gant un doare paltok mouk hag a labourae start en o farkaer koulz hag en o faludoù. An iskisañ e oa a-hend-all o arrebou- ri e prenn kistin livet e ruz. Ar gwaleoù a oa aozet war bostoù uhel, ma ranked krapat gant ur skeul betek enno, serr ivez gant stalafioù kizellet. Ur ouenn gaer a dud a oa o vevañ e Gwennborzh, Morgan, ur ouenn a dud jentil, hag un eñvor vat kemañ a zalc'his eus va chomadenn en o zouez.

E diwezh miz Gwengolo e oan distroet da Loronan. Graet em boa va annez endro ebarzh hon ti kozh, war laez. Eno e chomen peurvuiañ da lenn ha da studiañ. Lan- soc'h a zeue di alies awalc'h d'hor gwelout ha gant plijadur e kejan gantañ : kalz en doa skoazellet va zad-kaer a-benn va diframañ a-dre krabanoù ar barnerezh ledenezat. A-hend-all e oa atav ken distabil e galon ; a-benn neuze en devoa paoue- zet a zarempredif Gwenn ; houmañ - ha gwellaet a se e oa - n'oa ket bet neored gwall zedennet gant Lansoc'h ha n'oa ket bet re nec'het gant an droilkerzh a oa c'hoarvezet ganti. Va c'heneil avat a anzave ouzhu a-wechoù na grede ken nemour

e ve da dezhañ dimeziñ un deiz. "Gwelloc'h e vo evel-se emichañs," a lavare din. "N'eo ket mat bezañ strobet gant ur wreg ha bugale pa reer war-dro politikerezh." E gwirionez e oa savet bec'h e Loronan etre dalc'hidi e strollad ha re ar gostezenn a-enep e-kerzh an hañv ha gloazet e oa bet en ur c'hadabuilh bennak war ar straed.

A-benn neuze em boa en em grennet da vat da vevañ el Ledenez ha gortoz a raen bezañ pareet klok araok distreiñ d'an Enezenn hag arnodiñ distrujañ anezhi evit harpañ va c'henvroiz. Arvariñ a raen evelato diwar-benn gwirdalvoud va mennad hep an amzer ha reiñ a raen neuze va douetañsoù da anaout da Lansoc'h. Hir vrentaat a raemp neuze. Moarvat e oan deuet da soñjal e oa di-istor Eneziz, ar c'hempouez termenus diraezet ganto koulz hag ar Marv e unan hogen dre skiant-prenet e ouien e oa an Istor pasion an denezeh, un hentad dizivezh a vad hag a fank. Neuze e responte Lansoc'h din e c'helled kroueriañ aour ha meinprizius diouzh al lec'hid hag ar pri.

Evidon-me em boa komprenet e oa didalvez bevañ ur vuhez na c'hoarvezje netra enni. A-dreuz va foanion korf ha spered em boa tizhet govellañ va boud. Dre ar striv hag ar bec'h, o wall-stourm da chom hep bezañ flastret dindan ar samm em boa embreget va frankiz ha gounezet va rezid. Deuet e oan da vezañ un den en diwezh. An den ne oa ket da wellaat. Ne c'helled e wellaat nemet dre e zistrujañ.

Padal n'houlen ket en em zaskoriñ penn-da-benn. Natur al Ledenez evel m'hen anavezet a hañvale din bezañ forc'hellek hag amsteriek. Daoust ha ne oa ket disoc'h al Ledenez an Enezenn hec'h unan ? Daoust hag ar stourm a-enep d'an dizurzh n'en doa ket da bal en diwezh Urzh an Enezenn end-eeun ? "Ne c'hellit ket mirout hoc'h unan' un tamm bennak a zireizhded hag a zidreñ a-benn diwall intrudu ha rezid an hiniennou," a zisklerien da Lansoc'h.

Hemañ a selaoue ac'hanon gant kalz a habaskted. Hejañ a rae goustañdik e ziskoaz.

- Ar bal-se a zo pell c'hoazh, keneil. N'on ket sur e vo tizhet biken. Dre zegouezh, drebenn a'n Drouzivezh, eo bet savet an Enezenn. Perak avat en defe an Istor un dibenn ? Perak e tlefe kavout e ster en dibenn-se ? Ne vo baradoz nag arvezañs-Doue ebet war an douar-mañ ha donedigezh Doue a vo bepred dic'hortoz kaer. Brav awalc'h e vo bet an Istor p'en devo roet tro da galz trec'hiñ en ur ziskouez o rezid, da zibab ha da garout Doue ha d'en em salviñ en diwezh."

Tevet en doa graet Lansoc'h epad ur fapad.

- Ned eo an Istor nemet ur c'herzh dibaouez war-du ur pal ha na vo diskuliet biken d'hon gaoulagada vremañ." Hogen tenn e oa din bepred degemer menzioù

Lansoc'h.

- An diaesañ din eo soñjal ned eo ar bed-mañ nemet ur c'hoariva e meur a geñver, ned eo ar boan hag an droug nemet touell hag huñvre peogwir n'int ket termenus. Pep tra a zo faltazi, a-benn ar fin, evidoc'h. Ree kredan er vuhez-mañ ha rak-se e seblant din madelezh Doue, a-hervez, bezañ goap. Penaos e c'hellfen karout an hini mut, an hini dall, an hini seizet ? Me gav gwelloc'h hoazh e ve divizet va vuhez gant un ardivink digalon eget gant ur boud a anavezfe ac'hanon hag am barnfe d'ar gwashañ poanioù hep abeg ebet."

Neuze e responte Lansoc'h :

- Peseurt keñver a zo etre Doue hag an den ? Daoust hag hemañ ne vuzuilh ket e c'hoantoù diouzh ar galloud en devez d'ur mare d'oc' gwalc'hañ ? Ma vije dall an holl dud piv a glemme eus e zallentez ? An den a ziviz e unan e boan hag e joa. Er bed-mañ avat n'ous poan na joa da-vat. Moarvat e fell da Zoue e asantfemp da c'hortoz ar pep penañ dioutañ. Pezh na reas ket Eneziz a lakaas ar vuhez-mañ da wirvoud nemetañ, o nac'hañ krediñ ha fiziout e Doue, oc'h en em serrañ warno o unan, oc'h en em zistagañ a-grenn diouzh an hollved ken e teuent da vezañ estren outañ.

Hejet en doa e benn abarzh adkregiñ :

- Setu d'am soñj dalc'h ar c'hoari, Keralen: daoust hag an dud a vo distroet diouzh an Doue a zo danvez o rezid peogwir Hen dibabot en un doare diskiant, e-kreiz an deñvalijenn, pe get ? Kemm a zo etre an dud, Keralen ; n'int ket holl eus an hevelep gouenn. N'eus Denezeh ebet. Mesket e vo da viken dreog ha gwiniñ. Hogen ar gwashañ eo dres e c'hellfemp en em heñvelaat ouzh ar re e stourmomp a-enep dezho, ouzh ar re a ra traoù eus an dud, - dre implijout o hentennou-int. Ya, setu ar gudenn washañ evidon ha n'on ket deuet a-benn d'hen diskoulmañ."

Evitañ e unan e ouzhpennas :

- A Zoue, biken ne vimp glan awalc'h evit distagañ da anv. Hag hor youl-vat a drov bepred da wall-skouer."

Ret eo lavarout, Morgan, e skuizhen buan o vrentaat gant Lansoc'h. Hemañ a daere aes awalc'h a-wechoù ha re a levezet am boa bet oc'h adkavout anezhañ evit gwastañ al levezet-se gant tabutoù didalvez. N'eus forzh penaos e ouien ne vije aet biken an arvar diouzhin.

Buan eta e trois da gomz eus ar c'hudennoù pleustrek a selle ouzh va distro d'an Enezenn. Gant Lansoc'h e prientis ar raktres a zlee aotren da vadoù soudarded al Ledenez treizhañ ar Ganol ha tostaat ouzh ar Rannger hag ar Geoded. Degaset e voe din ar binvioù pellzaremprederezh a oa bet bannet evidon a-berzh an Enezenn ha ganto e c'hellis dont a-stok ouzh ar C'hreñvlec'h ha Chiangmi. Sebezet e voen o verzout pegen hegreidik e oa hemañ, ma oan morsk'hetet o touellañ

anezhañ. Dizael kaer e lonkas kement sorbienn a gontis dezhañ. Goulennet em bca distreiñ dre an hevelep hent ha ma oan deuet ha lemel e sell da se gourizad skinoberius ar Ganol : roet e voe din va goulenn kerent. Evel-se e c'hellas rannoù-lu al Ledenez teurel o zroad war dachenn an an Enezenn. Kerent hag erru er Rannêr e krogis da ziempañ keneradurioù tredanennek ar c'hontrolva-kreiz. D'ur c'houlz e voen souprenet gant daou Ijinour-eveshaat. Dav e voe din en em zizober diouto. Goude-se e rankis difraeañ. Gwell a se e voen skoazellet gant Rannêriz a oa aet faezh a werso ouzh beli-warez ar C'hreñvlec'h.

Etretant e oan bet dec'halvet gant Omeur a felle dezhañ kemer anaoudegezh eus va danevellskrid ha klevout va ali. E-giz-se e c'hellis kas da benn an eil lodenn eus va c'hefridi. War-bouez nebut avat e voe darbet din c'hwitañ rak dizoloet e voe direnkadur kontrolvaoù ar Rannêr abretoc'h gret a soñjen. Me 'oar e c'hellen kontañ war ho skor, Morgan, hogen gwell e oa ganin chom hep kaout ezhomm anezhañ. Ur wech ma voen deuet a-benn da lakaat ur bagad soudarded eus al Ledenez da zont tre er C'hreñvlec'h end-eeun, betek an Neved, e oa deuet an trec'h ganin. Dieubet ha disammet en em santis neuze. Sentet em boa ouzh va zontkadur war var va buhez; sevenat em boa ar pezh e oan bet graet evitañ. Deuet e oa peoc'h ennon.

Setu penaos, Morgan, eo c'hoarvezet ganin kemer penn al lu en deus aloubet an Enezenn, a-gevret gant Lansoc'h. Evidon-me, gouzout a ouzon, n'em eus mui da c'hortoz nemet ur vuhez verr hag an Ankoù abarzh pell hogen n'em eus ket keuz da vezañ paet gant ur bezoud goular ar predoù a vuhez leun ha klok am bo tañvaet abaoe m'em eus dilezet an Enezenn, Morgan.

 K L O Z A D U R

Tevel en doa graet Keralen. Azezet e oa war ar geot, tost da voer sonn ar Ganol. Edo an deiz o tarzhañ er Reter. Gwennaat a rae an dremmwel a nebeudoù a-us da vleñchoù ar gwez. A-greiz-holl e treluc'has an deil dindan bannoù an heol nevez difoupet ; er c'hreisteiz hag en hanternoz e taskrene doureier roz ar Ganol dindan anal ar beure.

Tregernet en doa an trompilh a-daol-trumm ha soudarded hanter diwisk a oa deuet er-maez eus an teltennoù. A-unanoù e skoent war-du ur vammenn a darzhe war lez ar c'hoad d'en em walc'hiñ. Distreiñ a raent en ur c'hwitellat. Re all a oa krog dija da blegañ an teltennoù ha da bakañ

dafaroù ha stalikerezhioù. Un hanter-our war-lerc'h e oa echu al labour. Renket e oa ar soudarded a vagadoù o c'hortoz e vije roet **urzh** da loc'hañ.

Keralen a oa chomet da brederiañ. Bremañ ma oa savet an heol e klaske selloù Morgan a oa gourvezet en e gichen war e gravazh. Serr e oa daoulagad an Ijinour. Keralen a savas en e sav hag a dostaas outañ : a-boan e tenne e anal.

- Morgan ! " a c'halvas.
- An Ijinour a dridas un disterañ.
- Kousket oc'h ? " a c'houlennas Keralen.
- N'on ket, " a respontas an Ijinour.
- Selaout hoc'h eus va hanes ? "
- Gant plijadur, " a eilgerias adarre Morgan.

Klask a reas dibradañ e benn un tammig hogen ne zeuas ket a-benn.

- Petra a soñjit anezhañ ? "
- Ur mousc'hoarzh a-vec'h heverz a zigloras war ar muzelloù disliv.
- Klev, mab. N'eo ket mui poent din kemm va ali diwar-benn buhez ha bezoud. Re verr an eilvedennoù a chom din da vevar. Soñjal a ran avat el Ledeneziz-se eo c'h eus komzet ken hir diwar o fenn. Gwell eo dezho kemer da vestr Doue o faltazi a zo unan ganto. Atav e vint dieupoc'h egedon-me a sentas betek ar penn ouzh ar falsdoue a gasaen..."
- Morgan a glaskas prezeg c'hoazh hogen son ebet ne dreuze mui e vuzelloù glas. E c'henoù a oa damzigor; un doare hik a zeuas gantañ. Neuze e tiflakas ar c'horf ha chom difiñv ha mut da viken.

Keralen a c'halvas Lansoc'h neuze. Hemañ a zeredas hag a chomas da sellout ouzh ar c'helan. Moan eston e oa, hogos treuzwelus.

- An dra-se a oa tonket, " emezañ. "Me 'ouie mat n'en dije ket gallet padout pell. Ne vije ket bet gouest d'en em aozañ ouzh hor bed-ni, te 'oar mat, " a ouzhpennas o treiñ war-du Keralen. "Ro gallet e vije bet evitañ..."
- Keralen a roas peoc'h epad ur pennad. Dour a oa savet d'e zaoulagad.
- Mat eo bet evidon gwechall."
- Neuze e c'houlennas Lansoc'h.
- Petra a vo graet eus ar c'helan-mañ ? "
- Keralen a respontas :
- Koulz e ve douarañ anezhañ diouzhtu amañ."
- Lansoc'h a reas sin da zaou soudard a oa o c'hortoz e urzhioù nepell dioutañ.
- Kemerit ar c'helan-mañ, " emezañ, "ha toullit ur bez."

An daou soudard a sentas. Pa voe echu o labour

e c'hronnjont ar c'horf ebarzh ul lienenn-deltenn ha lakaat anezhañ goustadik e don ar foz.

Keralen ha Lansoc'h a oa pellaet.

- Ar wech-mañ eo aet an Enezenn da get da vat," eme Geralen. "Ur c'hevrin zo ne vo mui adkavet birviken." Huanadiñ a reas.

- Alo!" eme Lansoc'h o kregiñ en evrec'h, "n'eo ket dav dit en em chalañ. Sell : prest eo hor soudarded. Deus ganeomp."

Damc'houde e ouzhpennas:

- A-benn ur sizhun pe bemzektez e adkavi Maria."

Ur barr-levenez a gargas kalon Geralen.

- Gwir eo," emezañ, "ne vin ket bet pell er-maez eus ar gêr... "

An deizioù berr e c'hortoze a oa dezhañ koulz hag ar beurbadelezh en un taol.

Mall warnañ e stagas da ziskenn war-du ar Ganol, dre frailh ar voger.

=====
7

